

VUOSI KIRJA

1964

Ilmavalokuva Ammattiyhdistysopistosta
Kiljavalta. Vuoden 1964 syksyllä päätti
SAK:n työvaliokunta Kiljavan laajen-
nussuunnitelmasta ja vuoden 1965
alusta alkaen järjestettävästä Laajen-
namme Kiljavaa-keräyksestä.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto
(SAK) ry

V U O S I K I R J A

1964

HELSINKI 1965

Maamme viime vuosien taloudellisen kehityksen silmiinpistävin ja vakavin piirre on ollut yhä kasvava tuontiylijäämä. Vaikkakin viime vuonna hyvien vientisuhdanteiden ansiosta viennin arvo lisääntyi 12,3 %, syntyi kuitenkin ennätyksellisen suuri tuontiylijäämä — 684,1 milj. mk — tuonnin kasvaessa peräti 24,5 %.

Huomattavan suurikin tuontiylijäämä jonakuna korkeasuhdanteen vuonna ei ole sinänsä hälyyttävä; päinvastoin se on ollut maallemme tavanomaista, koska vilkkaaseen tuotanto toimintaan on liittynyt nopeasti kasvava raaka-aineiden, koneiden ym. pääomatarvaiden tuonti. Kuvaan on kuitenkin aina kuulunut, että suhdanteiden tasaantuessa myös ulkomaankaupan tasapaino palautuu.

Tällaisesta tavanomaisesta aaltolusta ei ole nyt kuitenkaan kysymys. Kauppataseen alijäämät ovat kasaantuneet viiden vuoden aikana, joten niiden kokonaismäärä vuosilta 1960-1964 jo lähentelee 2 mrd. nmk — varmaankin kaikkien aikojen ennätys. Kehitys ilmenee seuraavista numeroista:

	Tuonti	Vienti	Tuonti-
		milj. nmk	ylijäämä
1960	3,403.0	3,164.7	238.3
1961	3,690.2	3,374.0	316.2
1962	3,928.7	3,533.1	395.6
1963	3,867.0	3,678.0	189.0
1964	4,816.1	4,132.0	684.1
			1.823.2

Mitkään merkit eivät viittaa olennaiseen parannukseen lähivuosina, sillä Talousneuvoston laatiman ennusteen mukaan, siinäkin tapauksessa, että sen elvytysuudistuksia toteutetaan, alijäämä tulee jatkumaan.

On ilmeistä, että ulkomaankaupas-

samme on tapahtunut ratkaiseva rakennemuutos ja että tämän muutoksen peilikuvana on rakennemuutos myös kotoisessa talouselämässämme. Tähän ovat Efta- sopimuksen lisäksi myötävaikuttaneet tulonjaossa, verotuksessa ja kulutustavoissa tapahtuneet muutokset. Efta- sopimuksemme vaikutus ei rajoitu suinkaan siihen, että kotimarkkinateollisuus ja sen työllisyys on joutunut yhä kovemman paineen alaiseksi. Se on merkinnyt myös valtion tulli- ja muiden verotulojen vähennystä. Tähän on myötävaikuttanut viime vuonna liikevaihtoverouudistus, joka lievensi tuontitavaroihin kohdistuvaa painetta verrattuna kotimaisiin tavaroihin. Samaan suuntaan on vaikuttanut noudatettu maataloustulopolitiikka, joka rasittaa palkkatyöväestöä ja kuluttajia ei ainoastaan alati korotetuilla tuontimaksuilla ja elintarvikehinnoilla vaan myös verotuksen tiellä hankituilla vienti- ym. subventioilla. Maatalouden markkinomisrahaston viime vuonna käyttämä 500 milj. mk näytteli melkoista osaa siinä valtion kassakriisissä, josta valtiovalta haki ulospääsyä muitakin kuluttajahintoja korottamalla.

Näiden ja muiden seikkojen takia on tapahtumassa nopea ja epäedullinen kehitys tulonjaossa ja sitä tietä kysynnän ja tuonnin koostumisessa. Kuvaava esimerkki tästä on autojen tuonnin kasvu n. 58.000 yksiköstä vuonna 1963 106.500 yksikköön vuonna 1964. Tämän tuonnin arvo, n. 400 milj. edustaa jo sinänsä n. 10 % koko tuonnin arvosta ja tarvikkeet, polttoaineet ym. huomioonottaen sen makсутaserasitus on vielä paljon suurempi. Tulli- ja liikevaihtoverouudistuksen johdosta kestohyödykkeiden kulutus on nopeassa kasvussa —

ja kotimarkkinateollisuus menettää alaa näiden tuottamisessa.

Usein esitetään kaavamaisesti, että kestohyödykkeitten kasvava myynti on nousevan elintason merkki. Epäilemättä näin onkin asianlaita niiden kohdalla, joiden tulot riittävät näiden hyödykkeiden kasvavaan hankkimiseen. Mistään yleisestä elintason noususta ei ole kuitenkaan nyt kysymys vaan tulonjakajuovan syventymisestä. Useille "asiat parhaaksi selittäjille" onkin vähittäiskaupan myyntivolyymin pysähtyminen ja alentuminenkin tullut "yllätyksenä" ja kylmänä suihkuna niskaan. Seli-tykseksi on esitetty, että koko auto-kauppa pitäisi sisällyttää vähittäis-kaupan myyntinumeroihin. Mutta kun samanlaiset sananselittäjät eivät haluaisi tunnustaa, että tuonnin rakenteessa on tapahtumassa varsin epäedullinen kehitys, kulutustava-rain osuuden kasvaessa, luetaan au-totuonti samalla myös pääomatava-ratuonnin tilille.

Kasvavista metsä-, vuokra-, tontti-, liikevoitto- ym. pääomatuloista tai voitonjakoluontoisista korkeista pal-koista saadut ansiot ajankohtana, jolloin välitön ja välillinen veropai-ne yhä raskaammin kohdistuu suu-riin kuluttajamassoihin, on yhä enemmän suuntaamassa ostojen pää-painetta tuontitavaroihin kotimaisen tuotannon kustannuksella. Kun Efta-sopimuksen mukaisesti jäljellä ole-vat tuontitullit ja muu suoja kahden lähivuoden aikana nyt kokonaan poistetaan, kehitys ilmeisesti jatkuu, kunnes yleinen köyhtyminen asettaa sille rajat. Tällöin on huomioitu vain kuvan toinen puoli. Maksutaseen ja valuuttavarannon kehityksen vaiku-tus tuotantoon ja työllisyyteen on yhtä vakava.

Maksutase, rahamarkkinat ja tuotanto

Viennin kasvu on ollut omiaan vahvistamaan valuuttavarantoa ja hel-

pottamaan rahamarkkinoita. Ulkoa saadut lainat ovat lisänneet mahdol-lisuuksia teollisuuden ym. tuotanto-alojen ja perusinvestointien suoritta-miselle. Näitä mahdollisuuksia ei ole kuitenkaan käytetty. Valuutat ovat virranneet paisuvan tuonnin ansiosta ulos. Suojellaksensa valuuttavarantonsa keskuspankki noudattaa ki-reätä rahapolitiikkaa, joka rajoittaa investoinnit. Jotta Efta- sopimuk-semme tullien täydellisen poiston jälkeen, joka tapahtuu jo aivan lähi-tulevaisuudessa, kotimarkkinateolli-suutemme pystyisi vakavasti kilpai-lemaan edes omien markkinoiden säilyttämisestä — puhumattakaan menetysten korvaamiseksi uudella viennillä, laajat investoinnit ovat tarpeelliset. Joillakin aloilla on ke-hitystä epäilemättä tapahtunut, mut-ta tämä ei ole läheskään riittävä. Rajan asettavat kireät rahamarkki-nat. Näin jäävät suorittamatta sellai-set investoinnit, joiden turvin pys-tyisimme laajentamaan vientiä tai säästämään valuuttaa korvaamalla tuonti kilpailukykyisillä kotimaisilla tuotteilla. Tilanteella on ikiliikkujen luonne: maksutaseen takia emme suorita tarpeellisia investointeja ja investointien riittämättömyyden joh-dosta maksutase pysyy jatkuvasti alijäämäisenä. — Asuntorakennustoi-mintaa ei vakavasti elvytetä, vaikka-kin meillä on sekä rakennusaineita, työtöntä rakennustyövoimaa ja val-tava asuntotarve. Riittämättömien asuntoinvestointien johdosta vuokra- ja tonttihinnot nousevat huimaavas-ti, nostavat kustannustason ja hei-kentävät kilpailukyyn sekä maksu-taseen, jonka johdosta ei tälläkään alalla päästä kurimuksesta.

Ennen kuin Suomi liittyi Eftaan, oli tuontitullien kanto n. 14 % tuon-tiartvosta — nykyään se on 8%:n suuruusluokkaa. Vähennys — olkoon että se ei yksinomaan riipu Eftaan liittymisestäämme, on satojen miljoonien suuruusluokkaa. Tämän ym.edellä mainittujen verouudistusten johdosta verojen tuotto on vähenty-nyt ja valtio on ollut entistä riippu-

vaisempi rahamarkkinain antamista mahdollisuuksista. Kun viime kädessä keskuspankin huoli valuuttavarannosta asettaa koko luottopolitiikalle ahtaat rajat, valtion lainatarve on omalta osaltaan myötävaikuttanut tuotannon, työllisyyden, veropohjan ja valtion tulojen heikentymiseen. Valtiovalta on siten näytellyt omaa osaansa Suomen taloudellisten kasvumahdollisuuksien rajoittamisessa sekä kassakriisien aiheuttamisessa.

Tulevaisuuden näköalat eivät siis ole kovin lohdullisia. Vallitsevasta korkeasuhdanteesta huolimatta työttömyys on luvattoman suuri ja pakottaa jatkuvasti osan työvoimasta hakeutumaan ulkomaille. Mitä tulee tapahtumaan sinä päivänä, jolloin suhdanteet uudelleen tuntuvammin heikentyvät, jolloin raaka-ainepohja asettaa rajat puunjalostusteollisuuden laajentamiselle, jolloin Eftatullit on kokonaan poistettu, jolloin ulkomaan kilpailijat entistä kiivaammin tyrkyttävät ylijäämätuotantonsa suojaamattomille markkinoillemme, jolloin maksutase yhä huononee ja lainansaantimahdollisuudet ulkomailla vaikeutuvat, mutta investointi- ja kasvupolitiikkamme on edelleen sidottu hupenevaan valuuttavarantoon, eikä valuutankäyttöä saa säännöstellä taloudellisen kehityksemme nopeuttamiseksi, koska kansainväliset sopimukset ja ideologinen kaava eivät muka sitä salli? Toiset ja paljon rikkaammat kansakunnat eivät katso itseään yhtä sidotuiksi ideologisiin kaavoihin milloin oman maan taloudellinen kehitys on vaakalaudalla.

Talousneuvoston tarjoamat lääkkeet eivät riitä ehkäisemään tätä kehitystä. Päinvastoin voitaneen sanoa, että Talousneuvoston omat arvioinnit investointien ja maksutaseen kehityksestä viittaavat siihen, ettei edes sen arvioima 4,3 %:n vuotuinen kasvuvauhti ole lähivuosina saavutettavissa jos hyväksytään sen suunnamia rahapolitiittisia, valuuttapolitiittisia ja valtiontaloudellisia "ra-

joittavia ehtoja". Mutta niiden tarkistaminen vaatiikin syvempää uudelleenarviointia johdonmukaisen täystyöllisyyspolitiikan suuntaan.

Keskuspankin taholta on vedottu kansalaisiin. Heidän pitäisi myötävaikuttaa maksutaseen parantamiseksi suosiolla entistä enemmän kotimaisia tuotteita. Kun kaikki kauppa-, tulli- ja veropoliittiset toimenpiteet suosivat tuontia, kun kaupan etuja yhä selvemmin yhdistetään kasvavaan tuontiin ja kun kautta rantain selitellään miten maamme tuleva hyvinvointi liittyy "avoimeen talouteen", tuonnin vapauteen ja rajattomaan kansainväliseen kilpailuun, on vaikeata ymmärtää miten tällaisten, viranomaisten toimenpiteiden kanssa ristiriidassa olevien vetoomusten avulla, olennaista tilanteen parannusta voitaisiin aikaansaada.

Kansantulo ja suhdanteet

Ennakkolaskelmien mukaan kansantulon reaalin kasvu oli kertomusvuonna 5,5%, verrattuna 3—4%:iin kahtena edellisessä vuonna. Nousu oli kuitenkin huomattavasti pienempi, kuin vuosina 1959—1961 jolloin kansantulon keskimääräinen kasvu oli 7,5 %. Korkeasuhdannevuoden saavutuksena tulos ei täten ollut erikoi-

sen kehuttava. Edistys riippui ratkai-
sevalta osalta metsätuotteiden vien-
nistä — muilta osilta kehitys oli var-
sin epätasainen. Investoinnit eivät
ottaneet vauhtia, asuntorakennustoi-
minta oli huomattavasti laimeampi
kuin edellisenä vuonna, kotimaan-
kauppa suorastaan taantui, teolli-
suustoiminnan kehitys oli epäyhte-
näinen ja työttömyys jopa lisääntyi.

Samojen laskelmien mukaan kulus-
tus kasvoi 4 % ja pääomannudostus
peräti 14 %. Ottaen huomioon, ettei
vuosi ollut mikään vilkkaan inves-
tointitoiminnan vuosi, että rakennus-
alan kehitys oli pysähdyksissä ja
että kotimaisten investointitavarain
tuotannon lisäys oli vain 2—3 %, e.m.
14%:n lisäys investoinneissa tuntuu
varsin yllättävältä. Selityksenä mai-
nitaan että varastojen kasvu oli var-
sin suuri ja että investointitavarain
tuonti lisääntyi 20 %.

Eri elinkeinojen tuotanto kasvoi
vuonna 1964 vuoteen 1963 verrattuna
seuraavasti (%):

Maatalous, metsästys ja	
kalastus.....	+8
Metsätalous.....	+7
Teollisuus ja käsityö.....	+7
Talorakennustoiminta.....	+1
Maa- ja vesirakennustoiminta.....	+3
Liikenne.....	+6
Kauppa.....	+4
Pankit ja vakuutuslaitokset.....	+6
Julkinen toiminta.....	+3
Muut palveluselinkeinot.....	+4
Koko tuotanto.....	+5,5

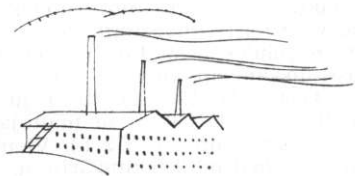
Teollisuus

Teollisuustuotannon määrä kasvoi
viime vuonna yli 7 % verrattuna
4,5%:iin edellisellä vuonna. Teolli-
suustuotannon volyymi-indeksi (v.
1959 = 100) oli 150, mikä merkitsee,
että tuotannon määrä on viiden vuo-
den aikana kasvanut 50 %. Eri teol-
lisuushaarojen kehitys käy ilmi seu-
raavasta taulukosta:

	1962	1963	1964	Muutos vuonna 1964 vuotta aikaisemmasta, %
KAIVANNAISTEOLLISUUS	124	132	139	+ 5
TEHDASTEOLLISUUS	132	138	147	+ 7
Siiitä:				
Elintarviketeollisuus	121	132	136	+ 3
Juoma- ja tupakkateollisuus	128	138	129	- 3
Tekstiiliteollisuus	115	113	122	+ 8
Kenkä-, vaatetus- ja ompeluteollisuus ...	125	124	127	+ 2
Puuteollisuus	114	117	124	+ 6
Paperiteollisuus	141	154	168	+ 9
Graafinen teollisuus	123	124	125	+ 1
Nahka-, nahkateos- ja kumiteollisuus ...	116	119	131	+ 10
Kemian teollisuus	132	154	180	+ 17
Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuus ...	144	150	163	+ 9
Metallien perusteollisuus	145	152	184	+ 21
Metalliteollisuus	146	146	151	+ 3
Koneteollisuus	151	141	141	0
Sähköteknillinen teollisuus	144	144	146	+ 1
Kulkuneuvoteollisuus	135	135	144	+ 6
SÄHKÖ-, KAASU- JA VESILAITOKSET ...	144	157	177	+ 13
KOKO TEOLLISUUS	133	139	150	+ 7

TEHDASTEOLLISUUDEN ERIKOIS- INDEKSIT:

Puu- ja paperiteollisuus	132	141	153	+ 8
Metalliteollisuus	144	141	148	+ 5
Muu tehdasteollisuus	126	134	143	+ 7

Kokonaiskasvu oli sinänsä kutakuinkin tyydyttävä, mutta kehitys oli varsin epätasainen ja tulos saavutettiin pääasiallisesti 3—4 alan, nimittäin metallien perustuotannon, sähkötuotannon sekä paperi- ja kemiallisen teollisuuden ansiosta. Nämä ovat myös ne haarat, joiden kehitys viiden vuoden aikana on ollut nopein. Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuuden kehitys on ollut myös varsin tyydyttävä. Kumiteollisuus saavutti lähinnä autoliikenteen laajentumisen ansiosta hyviä tuotantonumerolta ja tekstiilituotannon kasvu oli yllättävän suuri: nämä saavutukset on kuitenkin nähtävä aikaisempien vuosien hitaan kehityksen taustaa vastaan.

Metalliteollisuusryhmän 5 %:n nousu riippui suurelta osalta e.m. perusteollisuuden kasvusta — muiden haarojen kehitys oli vähemmän tyydyttävä. Koneiteollisuuteen vaikutti rajoitettu investointitoiminta ja kasvanut tuonti. — Metalliteollisuustuotteiden viennin arvo, 580 milj. mk oli 5,5 % pienempi kuin edellisenä vuonna, alusten kohdalla vähennys oli 23,3 % ja koneitten kohdalla 13,1 %. Lähinnä Neuvostoliiton kanssa solmitun runkosopimuksen sekä eräiden muiden laivatilauksien ansiosta esiintyi vuoden lopussa määrätty toivehikkuus tulevasta kehityksestä, mutta Neuvostoliiton kanssa käydyt hintaneuvottelut ovat osoittautuneet melko vaikeiksi.

Puu- ja paperiteollisuuden yhteinen tuotannon lisäys oli 8 % (siitä puuteollisuus 6 % ja paperiteollisuus 10 %). Vaikkakin paperiteollisuuden vientinäkyvät vuoden lopulla olivat vielä suhteellisen edulliset, tasaantumisen merkkejä on kuitenkin olemassa eikä enää uskota, että vuosien 1963/1964 kasvuvauhtia pystytään kovin kauan ylläpitämään.

Kulutustavaroita tuottavan teollisuuden tuotannon lisäys — erilaisten verotoimenpiteiden vaikutukset huomioiden — pysyi n. 3—4 % tasolla. Kun vaatetus- (ja kenkäteollisuuden) kohdalla ei tapahtunut mainittavampaa kehitystä, tämä viittaa siihen, ettei tekstiiliteollisuuden melko hyvä viimevuotinen kehitys jäisi pysyväksi. Tydytyksellä on kuitenkin todettava, että tekstiiliteollisuuden vienti (arvo n. 57 milj.) oli jo sitä suuruusluokkaa, että se jossain määrin tasoittaa kasvavan tuonnin vaikutuksia. — Elintarvikke- sekä tupakkaa ja juomia valmistavaan teollisuuden tuotantoon vaikuttivat erilaiset hintajärjestelyt: nämä vaikutukset huomioiden näiden teollisuuksien kasvuvauhti lienee 2%:n tasolla. — Lohdullisena piirteenä on viitattu rakennusaineiteollisuuden tuotannon kasvuun vuoden loppupuolella; tässä on haluttu nähdä rakennustoiminnan vilkastumisen oire.

Maatalous

Kansantulolaskelmien mukaan maatalouden reaalinen tulokasvu 8 %, oli suurempi kuin minkään muun toisen tuotantoalan — myös teollisuuden — reaalinen tulonkasvu. Pienemmältä osalta tämä riippui tuotannon määrän kasvusta: tärkeimmän osan

näytteli maataloustulolaki, jonka hintojen korotusten ansiosta tuotannon arvo nousi huomattavasti enemmän kuin tuotantokustannukset. Kun huomioidaan myös työpanoksen jatkuva väheneminen, on ilmeistä, että maanviljelijäin maataloudesta saatu reaalitytö keskimäärin nousi yli 9%:n. Metsätulojen reaaliarvo nousu oli vielä suurempi. Kun muut tulonsaajaryhmät joutuivat suorittamaan nämä tulonsiirrot maataloudelle elintarvikkeiden hintojen nousuina tai veroina, jotka alensivat näiden tulonsaajain reaalitytöjä, on ilmeistä että maanviljelijäin keskimääräinen reaalitytö nousi noin kolme kertaa enemmän kuin teollisuuden palkkatyöntekijäin reaalitytöt.

Lopullisen satolaskelman mukaan korjattiin vuosina 1963 ja 1964 seuraavat päätuotteiden satomäärät:

	1963	1961
	milj. kg	
Syysvehnä	27,5	74,0
Kevätvehnä	369,5	388,5
Ruis	124,1	163,4
Ohra	492,3	369,7
Kaura	820,0	742,0
Peruna	1.221,2	850,2
Sokerijuurikas	455,2	430,9
Peltoheinä	3.684,0	3.613,1

Maidontuotanto oli kertomusvuonna 3.715 milj. litraa eli 3.184 litraa lehmää kohti. Lehmäkohtainen tuotoksen lisäys oli 3,6 % ja vastasi koko maitotuotannon lisäyksestä, lypsylehmien lukumäärän jäädessä suurin piirtein ennalleen. Meijereihin myytiin 2.887 milj. litraa eli 3,2 % enemmän kuin edellisellä

vuonna. Voita tuotettiin 102.266 tonnia verrattuna 99.700 tonniin edellisellä vuonna ja juustoa 35.180 tonnia (n. 34.000 tonnia vuonna 1963). Voin tuotanto on kuuden vuoden aikana kasvanut n. 40 %. Yhä nousevien kuluttajahintojen johdosta kulutus ei ole jaksanut seurata tuotannon kasvua, vaan on päinvastoin alentunut. Tämän johdosta jouduttiin voimakkaasti lisäämään vientiä: voita vietiin 24.000 t. (v. 1963 15.772 t.), juustoa 21.600 t. (17.200 t.) ja maitojauhetta 17.300 tonnia (5.072 t.). Vientihintoja saatiin keskimäärin n. 1/3 tuotteiden tuotanto- ja vientikustannuksista, maitopulverin kohdalla n. 20 %. Vientisubventioina maksettiin kaikkiaan 212 milj. mk.

Naudanlihan tuotanto oli 98,1 milj. kiloa (88,5 milj. kiloa edellisellä vuonna) ja sianlihan tuotanto 66,8 milj. kiloa (66,7 milj. kiloa). Koko lihatuotanto lisääntyi n. 11 milj. kilolla 173,3 milj. kiloon. — Kananmunien tuotanto 50.800 tonnia, oli n. 6 % suurempi kuin edellisellä vuonna. — Myös lihan ja kananmunien kohdalla ilmeni menekkivaikeuksia kotimaisilla markkinoilla ja hankaluuksia lainmukaisten tavoitehintojen saavuttamisessa. Kun vientimahdollisuudet ovat jopa subventioiden turvin rajoitetut, on mahdollista, että hintaeroja joudutaan maksamaan rahalla — niin kauan kuin maataloustulolaki on voimassa.

Joulukuussa eduskunta hyväksyi maatalouden perusluottolain, jonka puitteissa maatalous saa rahamarkkinoilla pitkäaikaista 4 %:n luottoa lisäämään ostoihin, osuuslainoitukseen ja maatalouden talousrakennuksiin. Valtio maksaa luottoa antaville luottolaitoksille 4 %:n ja käyvän koron välisen eron. Toimenpide kuuluu maatalouden rationalisointipyrkimysten piiriin. Sen täydennyksenä olisi tilojen osittamisrajoitusta koskeva laki, mutta tämän lain aikaansaaminen on toistaiseksi osoittautunut vaikeaksi. — Kun myös metsänhoidollisen ns. Mera-ohjelman puitteissa on päätetty myöntää

ja taata huomattavia metsänparannusluottoja, ja keskuspankki tuntuu yleensä myöntävän luottoja maataloudelle auliimmin kuin muulle tuotantoelämälle, on ilmeistä, että tämänkin ansiosta muun elinkeinoelämän rahoitusmahdollisuudet vastavasti vähenevät.

Metsätalous

Hakkuukautena 1.6.1963-31.5. 1964 hakattiin ennätyksellinen määrä erilaista puutavaraa eli yhteensä 53.900 m³ verrattuna 45.000 m³ edellisen hakkuuvuoden aikana. Melkein koko lisäys tuli paperipuun tilille.

Viime syksyn ja talven aikana hakkuumäärät ovat kuitenkin pysyneet huomattavasti pienempinä. Mänty- ja koivupaperipuuta on jatkuvasti hakattu huomattavasti enemmän kuin viime vuonna, mutta kuusipaperipuun hakkuumäärä on ollut pienempi ja tämän johdosta teollisuuspuun koko hakkuumäärä on tähän asti ollut vain parisen prosenttia korkeammalla tasolla kuin viime vuonna. Sahatukkien hakkuumäärät ovat olleet 8–10 % pienemmät kuin edellisessä vuonna ja polttopuiden kohdalla vähennys on ollut vielä paljon suurempi.

Tämä kehitys johtui siitä, että metsäkaupat sujuivat syksyn puolella, hintoja koskevien erimielisyyksien vuoksi hitaasti. Eräiden tietojen mukaan mäntypinotavaran kantohinta on noussut n. 100%:lla kahden vuoden aikana, ja myös kuusipaperipuun hinta on ollut jyrkässä nousussa, hankintapuun hintojen korotus on kuitenkin ollut pienempi. Jyrkistä hintojen korotuksista ja Maataloustuottajain Keskusliiton sekä metsäteollisuuden välillä esitetystä hintasuosituksesta huolimatta metsänomistajat suhtautuivat kuitenkin pitkän syksyä pidättyväisesti myynteihin. Talvella kaupat kuitenkin vilkastuivat ja uusimmat tiedot viittaavat siihen, että koko hakkuukauden

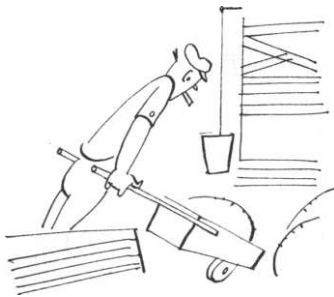

vähennys edelliseen verrattuna tulisi supistumaan n. 5%:iin.

Hakkuumäärien vähenemisen lisäksi ovat metsätyöllisyyteen vaikuttaneet edelleen erilaiset rationalisointitoimenpiteet, kuten koneitten yhä lisätty käyttö, metsätyövoiman vakaannuttamistoimenpiteet ym. Metsätyövoima on täten pysynyt n. 10 % alemmalla tasolla kuin edellisessä vuonna ja talvikuukausina vähennys edellisen talven työntekijämääriin verrattuna pysyi 10.000-13.000 työntekijän suuruisena.

Rakennustoiminta

Kansantulolaskelmien mukaan talonrakennustuotanto kasvoi kertomusvuonna 1%:lla. Tämä johtui suhteellisen vilkkaasta teollisuuden, liike-elämän ja maatalouden piirissä tapahtuneesta asunto- ja talousrakennustoiminnasta. Kokonaisuudessaan asuntorakennustoiminta kuitenkin supistui n. 12 %, koska kaupungeissa ja kauppaloissa rakennettiin 26 % vähemmän taloja kuin edellisessä vuonna. Koko maassa valmistui vain n. 35.000 asuntoa, mikä merkitsi n. 20 % vähennystä edellisen vuoden — tosin ennätykselliseen — tulokseen verrattuna.

Rakennusalanakin työllisyyteen vaikutti, edellä mainitun, rakennustoiminnassa tapahtuneen painopisteen siirtymisen lisäksi, voimakkaat rationalisointipyrkimykset, joista useimmiten viitataan lähinnä elementtirakentamiseen. Rakennusalan työttömyys pysyi koko vuoden varsin huolestuttavana, ja työttömien lukumäärä pysyi sitkeästi 8.000-10.000 työntekijän tasolla.

Vuodenvaihteessa todettiin kuitenkin eräitä paranemisen merkkejä. Rakennusaineteollisuuden eräiden tuotteiden tuotantomäärät kasvoivat ja uusien rakennuslupien sekä aloitusten määrät osoittivat tuntuva nousua. Nämäkään merkit eivät kuitenkaan ole ehdottoman vakuuttavia. Rakennuslupien ja aloitusten lisäksi kohdistuu melkein yksin-

omaan maaseutuun; väestökeskusten numeroissa ei ole tapahtunut kasvua ja rakennusaineteollisuuden tuotantonumeroihin vaikuttavat muut tarpeet ja varastotilanne ym.

Asuntorakennustoiminnan elvyttämisen ensisijaisesta tärkeydestä ja eduskunnan toistuvista kehoituksista huolimatta valtiolta ei vielä ole pystynyt minkäänlaisiin maininnan arvoisiin toimenpiteisiin tällä alalla. Aravamäärärahakin pysyy edelleen täysin riittämättömänä.

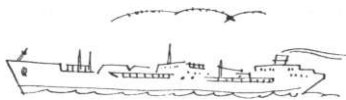
Ulkomaankauppa

Maastamme viime vuonna vietyjen tavaroiden määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 7,3 %:lla. Kun vientihinnat nousivat keskimäärin n. 5 %:lla, lisääntyi viennin arvo n. 12 %:lla.

Tavaroita tuotiin samalla n. 18 % enemmän kuin edellisenä vuonna ja kun tuontitavarain hinnat nousivat suurin piirtein yhtä paljon kuin keskimäärin vientihinnat, oli seurauksena, että tuonnin arvo nousi 24,5 %. Tuontiylijäämä, 684 milj. mk tuli täten suuremmaksi kuin koskaan aikaisemmin: edellisenä vuonna se oli ollut 189 milj. mk.

Eri pääryhmien osalta vienti ja tuonti jakaantui kertomusvuonna seuraavasti:

Vienti	Arvo milj. mk	Osuus koko viennistä %	Muutos 1963-1964 %
Maataloustuotteet	230	5	+ 39
Metsätaloustuotteet	90	2	- 20
Puuteollisuustuotteet	896	22	+ 10
Paperiteollisuustuotteet	2,020	49	+ 15
Metalliteollisuustuotteet	610	15	- 1
Muut tavarat	286	7	+ 29
Yhteensä	4,132	100	+ 12

Selluloosaa vietiin yhteensä 1.950.000 tonnia (ed. v. 1.755.000 tonnia). Lisäys oli 11 %, mutta hintojen nousun ansiosta selluloosan viennin arvo kasvoi 23 %. Sulfiittia ja sulfaattia vietiin miltei täsmälleen samat määrät. Paperia vietiin yhteensä 1.725.000 tonnia (ed. v. 1.533.000 t.), josta sanomalehtipaperia 989.000 t. (882.000 t.). Paperiryhmän viennin arvon kasvu 12,4 % riippui kokonaan viennin määrän kasvusta: eri papeista saadut hinnat olivat keskimäärin jopa n. 1 % alemmat kuin edellisenä vuonna.

Sahatavaraa vietiin 1.002.000 std. eli 1,9 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Kun hinnat kuitenkin nousivat lähes 10 %, saatiin sahatarvoista 11,4% enemmän tuloa eli 628,5 milj. mk. Myös vanerin, lastulevyn, kuitulevyn ja kartongin vientiarvot nousivat eräiden tuotteiden kohdalla jopa tuntuvasti. Siihen myötävaikutti sekä vietyjen määrien kasvu että hintojen korotukset. Paperijalosteiden vienti kasvoi peräti 40 %, mutta se edusti toistaiseksi kuitenkin vain n. 3,5 % koko paperiryhmän viennin arvosta.

Raakapuun vienti on jatkuvasti vähentynyt, siitä huolimatta, että vientihinnat ovat viime aikoina mel-

ko huomattavasti nousseet. Viime vuoden paperipuun ja kaiyospölkkyjen vienti, alle 1.100.000 m³, oli n. 20—25 % takavuosien määrästä ja teollisuuden raakapuun saannin turvaamiseksi raakapuun tuonti Neuvostoliitosta on jo ylittämässä raakapuun vientiä. — Maataloustuotteiden viennin kasvu oli pakon sanelema ja erilaisten maataloustarvikkeiden tuonnin arvo ylitti huomattavasti viennistä saadun valuutan arvon.

Metalliteollisuustuotteiden vienti aleni itse asiassa 6%:lla jos tilastoista jätetään pois Ranskaan palautetut Caravelle-lentokoneet, joita vaihdettiin uusiin. Vähennys liittyi lähinnä Neuvostoliiton kanssa solmittujen sopimusten rytmiin, joten se voitaneen osittain katsoa tilapäiseksi. Metall- ja koneteollisuusviennin vähennys olisi ilmeisesti ollut vielä suurempi ellei länsivienti olisi samalla melko selvästi kasvanut. Vuoden vaihteessa odotettiin ratkaisevaa elpymistä metalliteollisuustuotteiden viennissä, lähinnä Neuvostoliiton kanssa solmitun uuden runkosopimuksen ansiosta, mutta hintaneuvotteluissa, joihin muiden maiden, ja nimenomaan Japanin kilpailuhinnat vaikuttavat, on ilmennyt vaikeuksia. — Myös ns. "kehitysvientiä", johon kuuluu muiden kuin edellä mainittujen teollisuustuotteiden, sekä huonekalujen ja turkisnahkojen vienti kasvoi melko voimakkaasti, mutta edustaa siitä huolimatta toistaiseksi vain muutamaa prosenttia koko viennin arvosta.

Tuonti	Arvo milj.	Osuuskoko	Muutos
	mk	tuonnista %	1963-1964 %
Raaka-aineet ym.....	2.111	44	+ 16
Poltto- ja voiteluaineet.....	508	10	+ 36
Valmiit sijoitustavarat.....	1.396	29	+ 39
Valmiit kulutustavarat.....	801	17	+ 21
Koko tuonti	4.816	100	+ 25

Sijoitustavarain korkea nousuprosentti johtuu lähinnä siitä, että autotuonti on laskettu tähän ryhmään. Moottoriajoneuvoja tuotiin kaikkiaan 121.760 kappaletta, joista henkilövaunuja 94.546 (ed. v. 50.133). Jos henkilöautojen tuonnin arvo — yli 300 milj. mk, luetaan kulutustavarain ryhmään, kuten oikealta tuntuisi, sijoitustavarain osuus ja aksuprosentti laskee ratkaisevasti. Silloin ei vielä ole huomioitu autotarvikkeiden, varaosien, polttoaineitten ja voiteluöljyjen tuontia. — Siitä huolimatta tapahtui kuitenkin nousua myös teollisuuskoneiden tuonnissa, joiden tuontiarvo nousi n. 530 milj. mk:sta n. 625 milj. markkaan. — Kahvin ja sokerin yhteinen tuontiarvo, n. 280 milj. mk oli huomattavasti suurempi kuin edellisenä vuonna (n. 180 milj.). Tämä johtui suurelta osalta siitä, että näiden tavarain hinnat olivat syksyyn asti huomattavasti korkeammat kuin edellisenä vuonna. — Viljaa tuotiin enää vain n. 50 milj. mk arvosta (edellisenä vuonna n. 130 milj. mk).

Ulkomaankaupan jakaantumisessa ei tapahtunut suurempia muutoksia, paitsi ne, jotka liittyivät bilateraalisten sopimusten toteuttamis- ja tasoittumisvaiheista. Tämän johdosta Neuvostoliiton osuus viennissämme aleni 16,1%:sta 12,1%:: mikä jo sinänsä merkitsee, että muiden maiden prosenttiosuudet nousivat. Efta-maiden osuus kasvoi täten 31,2%:sta 34,2%:iin (Englannin kohdalla 20,9%:sta 22,4%:iin ja Ruotsin kohdalla 5,0%:sta 5,9%:iin). Englannin kohdalla tapahtunut nousu riippui lähinnä maassa vallinneesta hyvästä kysynnästä sekä puutavarain ja selulooson hintojen korotuksista. Ylivoimaisesti suurin osa viennistä Englantiin koostui sellaisista tavaroista, joihin Efta-tullien alennuksilla ei ole mainittavaa merkitystä, sama koskee syksyllä voimaan saatettua tuontimaksua, jolla oli kuitenkin enemmän merkitystä paperiviennillemme. — Ruotsiin suuntautuvan viennin kasvu (183 milj. markasta

246 milj. markkaan) voitaneen kuitenkin osittain kirjoittaa Ruotsin suorittamien, Efta-tullien alennusten tilille.

Tuonnin puolella ei mainittavampia muutoksia tapahtunut. Efta-maiden osuus jopa aleni jonkun verran (32,7%:sta 32,1%:iin). "Kuuotomaiden" osuus — 29,7 % — aleni vähemmän kuin Efta-maiden, ja itäryhmän osuus nousi 0,3 prosenttiyksiköllä 21,3%:iin. Yhdysvaltain osuus pysyi käytännöllisesti katsoen muuttumattomana (6,1 %). — Nämä numerot viittaavat siihen, että muut johtavat teollisuusmaat ovat kutakuinkin pystyneet kilpailemaan markkinoillamme EFTA-tullien alennuksista huolimatta, t.s., että maamme teollisuus joutuu kilpailemaan kotimarkkinoilla kaikkien teollisuusmaiden tuottajain ja viejain kanssa, eikä ainoastaan Efta-maiden.

Vientilylijäämämme Englannin kanssa oli n. 300 milj. mk (edell. v. 245 milj. mk), tuontilylijäämämme Länsi-Saksan kanssa n. 340 milj. mk (kasvua n. 100 milj. mk) ja Ruotsin kanssa vähän yli 300 milj. mk (lisäystä n. 50 milj. mk). Tuontilylijäämä Yhdysvaltain kanssa pysyi kutakuinkin muuttumattomana 40 milj. mk:n tasolla. — Kun puoleen tai toiseen esiintyvät tuonnin tai viennin erot kaupassa itäryhmän maiden kanssa sopimusten mukaisesti tasoitetaan, jonakuna vuonna esiintyvillä ali- tai ylijäämillä ei ole samaa merkitystä kauppataaseillemme ja valtuuttavarannolle kuin mikä on asianlaita länsikaupan osalta. Viime vuonna kirjattiin kuitenkin kauppasamamme Neuvostoliiton kanssa n. 294 milj. mk:n suuruinen tuontilylijäämä, jonka vaikutus koko alijäämäisyyttä ilmaisevaan numeroon (684 milj. mk) on otettava huomioon.

Efta-sopimuksen tullien alennus oli kertomusvuonna 60 % ja 1.3.1965 alkaen 70%. Tammikuun listä p:stä 1966 alkaen alennetaan tulli uudelleen 10 %, ja vuoden 1967 lopussa poistetaan sovitun aikataulun mukaisesti tullit ja muut tuontisäännös-

telyt kokonaisuudessaan. On selvää, että viimeiset tullien alennukset kiristävät kilpailua paljon enemmän kuin ensimmäiset.

Kotimaankauppa

Useiden veropoliittisten ratkaisujen (ennen kaikkea liikevaihtoverouudistuksen) johdosta selvän kuvan saaminen vähittäiskaupan kehityksestä viime vuonna on vaikea. Kun liikevaihtoveroa suoritetaan kunkin kuukauden vähittäiskaupan myyntien ja hankintojen välisen eron perusteella, pyrittiin vuoden 1963 lopussa myymään liikevaihtoveron alaiseksi joutuvien kulutustavarain varastot mahdollisimman tarkasti tyhjiin ja siirtämään hankinnat vuoden 1964 puolelle. Kuluttajain edun mukaista oli toimia samalla tavalla. Tämän johdosta oli vähittäiskauppa vuoden alkupuolella melko hiljainen, mutta tukkukauppa vilkastui nopeammin.

Näitäkin seikkoja huomioiden, vähittäiskaupan kehitys on tullut suurena yllätyksenä kaikille niille "asiantuntijoille", jotka kuukausikaupalla olivat esittäneet liioittelevia väitteitä palkkojen korotusten aikaansaamasta ostovoiman kasvusta. Vähittäiskaupan myyntimäärä nimittäin aleni n. 3 %, kun sitä vastoin tukkukaupan myyntimäärä kuitenkin kasvoi n. 3 % e.m. keinotekolunomaisten pyrkimysten ansiosta. — Tavaratalojen, sekatarvikaupan ja ravintoainekaupan myyntiärvot nousivat n. 5—8 %, mutta kun huomioidaan hintojen korotuksia, kaikki nämä alat jäivät myytyjen tavarain määrän osalta miinuspuolelle, puhumattakaan tekstiili- ja nahkatavarakaupasta, jonka myyntiärvö kasvoi vain 3 % ja rauta-, sähkö- sekä urheilukaupasta, jonka myyntiärvössä ei todettu mitään nousua. Tämä osaltaan heijastaa asuntorakennusalalla vallinnutta tilannetta.

"Yllätyksen" selittämiseksi on viitattu erilaisiin tekijöihin: numerot eivät sisällä auto- ja autotarvike-

kauppaa, rahoja on käytetty entistä enemmän muihin tarkoituksiin kuten matkailuun, asuntojen käyttöön jne. Lohtua ollaan löytävänä myös siinä, että tv-lupien lisäys oli 147.000 ja radiolupien lähes 59.000. Nämä kasvut eivät kuitenkaan ole suurempia kuin yleensä edellisinä vuosina. — Eräiden ns. kestohyödykkeiden kohdalla kuten yleiskeittiökoneiden, pölynimurien, pesukoneiden, vatkaimien ja pakastesäiliöitten myynnissä tapahtui myös nousua — kun toisten kohdalla tapahtui laskea. Yleisenä piirteenä näiden tuotteiden kohdalla oli tuontitavarain jatkuva kasvu: eräiden tuotteiden kohdalla kotimaisen tuotannon osuus on jo melko mitätön.

Yksinkertainen totuus, jota vain ei haluta tunnustaa, on, että hintojen, vuokrien ja verojen korotukset siinä määrin "tasoittivat" suurten työntekijäryhmien palkkojen korotukset, että ostovoima ei riittänyt "raskaan kulutuksen" ylläpitämiseksi näiden kuluttajain kohdalla. Esitetyt selitykset, kuten autokaupan räjähdysmäinen kasvu, ulkomaanmatkat, asuntotason nostaminen, ulkomailta tuotujen kestohyödykkeiden lisääntynyt kasvu jne. näin ollen vain heijastavat tulonjaossa tapahtuneita muutoksia. Suuren kulutustavarain kohdalla vain alkoholin ja lääkkeitten kauppa osoitti nousua, — Vain tätä reaaliulojen jaossa tapahtunutta muutosta huomioiden kansantulolaskelmien mukainen kulutuksen 4%:nen nousu on selitettävissä. Se ei tietenkään kuvaa palkkatyöntekijäin kulutuskyvyn kehitystä.

Liikenne

Kansantulolaskelmien mukaan liikenteen reaalin "kasvu" oli kertomusvuonna 6 %, työvoiman lisääntyessä n. 3 % eli n. 5.000 "vuosityöntekijällä" 141.000 vuosityöntekijään. — Autoliikenteen kasvuun on edellä eri yhteyksissä viitattu. — Maahan tuotiin meriteitse n. 12,5 milj. ton-

nia erilaista tavaraa (lisäystä n. 24%), josta määrästä 7.850.000 tonnia eli 63,3 % kuljetettiin kotimaisilla laivoilla. Viety tavaramäärä oli 10,6 milj. tonnia, josta n. 43 % kuljetettiin suomalaisilla aluksilla. Viennissä kotimaisen tonniston osuus jonkin verran kasvoi, tuonnissa se vastaavasti väheni, koska kauppalaivaston kehitys ei jaksanut seurata tuonnin kasvun vauhtia. Kauppalaivastomme kuului vuoden lopussa 565 alusta, yhteensä 963.000 bruttontonnia (lisäystä 18.000 tonnia). Kauppalaivastomme uusiintumista kuvaa höyrylaivojen vähennys 22 yksiköllä ja moottorialusten kasvu samalla 22 yksikön lukumäärällä. Kaksi kolmasosa koko kauppalaivastostamme on nyt "moottoroitu".

Rautateiden kuormausta oli ennakkotietojen mukaan kertomusvuonna 1.549.640 vaunua, verrattuna 1.500.180 vaunuun v. 1963 ja kuljetettujen matkustajien lukumäärä 31.085.000 (ed. v. 30.858.000). Tulot nousivat kaikkiaan 367,0 miljoonasta markasta 382,5 milj. mk:aan, mutta kun menot samalla kasvoivat 403 miljoonasta 439,6 miljoonaan mk:aan, kasvoi alijäämä 36 miljoonasta 57 miljoonaan mk:aan.

Rahamarkkinat

Talletusten kasvu oli kertomusvuonna melko tyydyttävä, varsinaisten talletusten lisääntyessä 13,6 % verrattuna 7,2 % edellisenä vuonna. Suurin kasvu tapahtui osuuskassojen kohdalla, nimittäin 15,6 % ja kassojen talletuskanta oli vuoden lopussa 20,4 % pankkien kaikista talletuksista. Mutta myös liikepankkien talletuskanta kasvoi 15,4%:lla ja niiden osuus koko talletuskannasta oli vuoden lopussa 34,5 %. Sitä vastoin säästöpankkien osuus väheni 0,4 prosenttiyksiköllä.

Talletusten kehitys oli voimakkain uusilla indeksitileillä, joilla on toukokuun alusta sekä 100%:nen indeksiturva että verovapaus.

Tyydyttävästä talletuskehityksestä huolimatta rahamarkkinat pysyivät hyvin kireinä, kireyden kasvaessa vuoden loppupuolella. Tämä johtui lähinnä paisuvasta tuonnista ja nousseesta hintatasosta, joka edellytti yhä enemmän varoja vaihdannan ylläpitämiseksi. Ulkomailta saatujen lainojen ansiosta valtion nettolainanotto markkinoilta oli jonkin verran pienempi kuin edellisenä vuonna, mutta siitä huolimatta siltäkin taholta tuleva rasitus oli tuntuva.

Valuuttavarannon suojaamistarpeeseen viitaten, keskuspankki yleensä kieltäytyi helpottamasta rahamarkkinoita hintatason nousun edellyttämässä mittakaavassa. Keskuspankin eduskunnalle antamasta lausunnosta kertomusvuoden toiminnasta saa sen käsityksen, että pankin myötävaikutus maa- ja metsätalouden luottotarpeen tyydyttämiseksi tasapainotetaan ynsäemällä rahapolitiikalla muun tuotantoelämän sektoreissa. Kun esimerkiksi metalliteollisuuden kilpailukyky yhä enenevässä mittakaavassa riippuu sen luotonanto- ja luotonsaantimahdollisuuksista, Suomessa noudatettu luottopolitiikka rajoittaa yhä enemmän metalli-, kone- ja laivanrakennusteollisuuden kehitysmahdollisuuksia. — Asuntorakennusallalla vallitseva työttömyys on ratkaisevalta osalta myös noudatetun rahapolitiikan tulos.

Valuuttavarannon kehitys olisi kuitenkin antanut mahdollisuuksia toisenlaisen kasvupolitiikan harjoittamiseksi. Valuuttavaranto oli vuoden lopussa n. 889 milj. markkaa verrattuna 734 milj. mk edellisen vuoden ja 620,6 milj. mk vuoden 1962 lopussa. Lähinnä ulkomailta saatujen lainojen ansiosta valuuttavaranto kasvoi siten 2 vuoden aikana 43 % ja samaten kasvoi setelinantoreservi. — Rahamarkkinoiden kireyden ja nousseen hintatason johdosta liikepankit joutuivat vuoden aikana lisäämään rediskonttauksensa Suomen Pankissa 325 milj.

markasta 448 milj. markkaan, keskuspankin kiristyneistä sakko- ja rajoitustoimenpiteistä huolimatta.

Valtiontalous

Valtion tulot ilman lainoja olivat viime vuoden 11 ensimmäisen kuukauden aikana 4.683 milj. mk eli 17 % suuremmat kuin samana aikana edellisenä vuonna. Menot — ilman kuoletuksia — kasvoivat samana ajankohtana 11 %:lla 5.027 milj. markkaan. Lainoja otettiin kertomusvuonna jonkun verran vähemmän ja lainojen kuoletuksia suoritettiin jonkun verran enemmän kuin edellisenä vuonna: nettolainanotto oli 192 milj. mk (ed. v. 309 milj. mk).

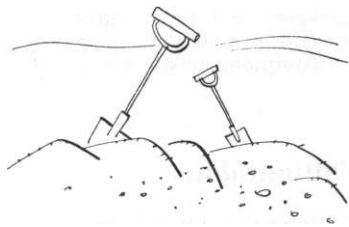
Valtion varainpidossa on kuitenkin jatkuvasti tapahtunut niin monta järjestelyä, että selvän kuvan saaminen valtiontalouden tilasta on hyvin vaikea. Menneen vuoden 11 ensimmäisen kuukauden aikana tuloja omaisuusveron tuotto, 1.276 milj. mk oli lähes 43 % suurempi kuin samana aikana vuonna 1963. Tähän vaikuttivat sekä palkkatulojen nimellinen nousu että kiristetty verotus. Liikevaihtoveron tuotto oli samana aikana 913 milj. mk eli hiukan pienempi kuin edellisenä vuonna. Kun tuloarvioiden mukaan liikevaihtoveron piti tuottaa v. 1964 1.266 milj. markkaa oli virhelaskelma peräti 200 milj. mk suuruinen. Osittain tämä johtui siirtymäkauteen liittyvistä keinottelunomaisista piirteistä, mutta pääasiallisesti korkean veroprosentin vaikutuksesta kulutukseen. Tulos on kouluesimerkki sellaisesta varainhoidosta, joka ei huomioonota veropoliittisten toimenpiteiden vaikutuksia kulutukseen, tuotantoon ja työllisyyteen sekä itse veron tuottoon. Alemmalla liikevaihtoprosentilla tuotto olisi ilmeisesti ollut jopa suurempi, samalla kun valtion palkka-, työllisyys- ja muut menot olisivat pienentyneet.

Selvän kuvan saaminen liikevaihtoveron, tuontitullinen, tuontimaksujen ja valmisteverojen kehityksestä on kuitenkin vaikea näiden veromuotojen välisestä kytkennästä johtuen. Alkoholiliikkeeltä valtio sai tuloja 350 milj. mk, tupakkaverosta 266 milj. mk, polttoaineverosta 189 milj. ja leimaverosta 224 milj. mk. Kaikki nämä tulot olivat huomattavasti suuremmat kuin edellisenä vuonna. Työnantajain suorittamista lapsilisistä valtio sai 321 milj. mk (ed. v. 279 milj. mk).

Lapsilisinä valtio suoritti 304 milj. mk ja osuutenaan eläkemenoihin 211 milj. mk. Subventiomenot olivat 543 milj. markka verrattuna 565 milj. markkaan vuonna 1963, mutta tähän summaan eivät sisälly kaikki maatalouden markkinointisrahaston menot. — Valtion reaali-investoinnit (mihin useimmat työttömyystöt sisältyvät) olivat 943 milj. mk (ed. v. 850 milj. mk).

Marraskuun lopulla oli valtionvelka 2.653 milj. mk, josta kotimaisesta velkaa n. 1.544 milj. mk ja ulkomaisesta velkaa n. 1.109 milj. mk. Kun valtion ulkomainen velka vuoden 1961 lopussa oli n. 800 milj. mk on siinä 4 vuoden aikana tapahtunut n. 40 %:n nousu, mutta kansantuloon ja vientiarvoon verrattuna velka ei vielä ole erikoisen rasittava.

Työllisyys

Kansantulon kasvun ja suhdanteiden paranemisesta huolimatta työllisyys-tilanne ei kertomusvuonna parantunut. Tämä liittyi itse nousun yksipuolisuuteen: nousun painopiste oli pikemminkin pääomavoittoisilla kuin työvoittoisilla aloilla. Teollisuuden piirissähän korkeimmat kasvunumerot esiintyivät paperi-, kemian- ja metallien perusteellisuuden aloilla, kun sitä vastoin kehitys oli heikempi muussa metalliteollisuudessa sekä työvoittoisissa kulutustavarateollisuuksissa, kuten vaatetus-, jalkine- ym. aloilla. Erityisesti jalkineiteollisuus joutui vähentämään työ-

voimaa. Rationalisoinnin ja supistuvien tuotantomäärien yhteisvaikutukseen metsä- ja rakennustyöllisyydessä on edellä viitattu.

Näistä seikoista johtuen oli työnvälitystoimistoissa kuukautta kohti n. 5000 enemmän työnhakijaa ja avoimia työpaikkoja n. 700 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Valtion töissä oli näinollen kuukausittain keskimäärin 52.800 ja kuntien töissä 41.990 eli yhteensä n. 95.000 työntekijää, mikä oli 5.000 enemmän kuin vuonna 1963 ja yli 11.000 enemmän kuin vuonna 1962.

Kansantulolaskelmien mukaan kehittyi työllisyys eri tuotannon aloilla kertomusvuonna seuraavalla tavalla:

Työllisyys elinkeinoittain vuosina 1963-1964

	1.000 työvuotta		Muutos % 1963-1964
	1963	1964	
Maatalous, metsästys ja kalastus	445.1	423.1	- 5
Metsätalous	124.9	125.7	+ 1
Teollisuus ja käsityö	477.9	488.9	+ 2
Rakennustoiminta	198.4	200.5	+ 1
Liikenne	136.4	141.0	+ 3
Kauppa, pankit, vakuutus	249.9	253.7	+ 2
Julkinen toiminta	159.5	163.5	+ 3
Muut palvelukset	141.8	144.4	+ 2
Yhteensä	1.933.9	1.940.8	+ 0,4

Kun kansantulon reaalinousu oli n. 5,5 % mutta työllisyys ylläolevan taulukon mukaan kasvoi vain 0,4 %, saadaan tulokseksi että kansantaloudellinen työn tuottavuus nousi varsin voimakkaasti, eli n. 5 %. Näihin kokonaislaskelmiin on kuitenkin

suhtauduttava suurella varovaisuudella. Erilaiset sarjat antavat erilaisia tuloksia. Niinpä työvoimaviranomaisten laatimien työllisen työvoiman jakaantumista koskevien laskelmien mukaan teollisuuden ja käsityön työllinen työvoima kasvoi

vain n. 4.000 työntekijällä eli 0,8%, kun ylläolevan taulukon mukaan teollisuuden työllisyys kasvoi 11.000 työntekijällä eli 2 %. Riippumatta käytetyistä sarjoista on kuitenkin ilmeistä, että työn tuottavuuden nousu, niin hyvin teollisuudessa kuin kansantaloudessa yleensä, oli huomattavasti suurempi kuin useimpina aikaisempina vuosina, lähinnä kiihtyneitten rationalisointipyrkimysten johdosta, samalla kun talonjaon ja talouspolitiikan suunta ei pystynyt luomaan uusia tuottavia työpaikkoja näin irrotetulle työvoimalle.

Työvoima lisääntyy lähivuosina 25.000-30.000 työntekijällä vuosittain. Maataloudesta irtaantuu samalla vuosittain n. 15.000 työntekijää, joten uusien palkallisten työllisyytilaisuuksien tarve on n. 40.000 työpaikkaa vuodessa, edes nyt vallitsevan työllisyystilanteen ylläpitämiseksi. Kun teollisuuden vastaanotto-kyky sen nykyisellä kasvuvauhdilla on keskimäärin korkeintaan 5.000—7.000 vuositönteikijää ja rationalisointi yhä kiihtyy on selvää, ettei tähän asti noudatettu tai edes Talousneuvoston esittämä teollisuuspolitiikka tarjoa mitään ratkaisua työttömyysongelmalle. Työvoimatilastojen mukaan siirtyi viime vuonna n. 16.000 henkilöä kaupan, pankkien yms. alojen palvelukseen, n. 8.000 liikenteeseen ja n. 32.000 henkilöä muiden palveluselinkeinojen palvelukseen. Tämän palveluselinkeinojen suuren vastaanoton ansiosta olisi kertomusvuoden työvoiman kasvu sekä maaseudulta irtaantuvan työvoiman sijoitustarve suurin piirtein tasapainotettu, jolloin työttömän työvoiman määrä, n. 33.000 henkilöä, pysyisi yhtä suurena kuin edellisenä vuonna. Joskin näihinkin numeroihin on suhtauduttava suurella varovaisuudella, on kuitenkin selvää, että ns. palveluselinkeinojen vastaanotto- ja kehityskyky on rajoitettu, koska kaikki näillä aloilla toimeentulonsa ansaitsevat tarvitsevat tavaratuotannon tuottamia hyödykkeitä rahatulojensa katteeksi.

Tulevaisuuden kuva ei siten ole kovin lohdullinen. Jos työttömyys pysyy nykyisen suuruisena korkeasuhdanteen aikana, joudutaan kysymään, mitä tulee tapahtumaan vakavanpuoleisen kansainvälisen taantumman sattuessa, jolloin vientitulot taasen vähenevät, kiristään rahamarkkinoita, rakennustoimintaa ja investointeja ja tullisuojaan kokonaan poistuttua pääomavahvat ulkomaiset tuottajat menekin löytämiseksi lähtevät vakavasti valloittamaan Suomen kotimarkkinoita. Työvoiman lisääntyvä siirtyminen ulkomaille ei ole tälle ongelmalle mikään ratkaisu, ei siinäkään tapauksessa, että sellaisessa vaiheessa työpaikkoja olisi suomalaisille työnhakijoille ulkomailla tarjottavana.

Mielten rauhoittamiseksi on viime aikoina esitetty, että työvoiman kasvu tulee muutaman vuoden kuluttua supistumaan — kunnes suurten ikäluokkien lapset vuorostaan saavuttavat työiän. Näistä pitemmän tähtäimen väestöpoliittisista kaavailuista riippumatta on kuitenkin ilmeistä, että työllisyyden näkymät lähivuosien osalta eivät ole lohdullisia.

Hinnat ja palkat

Hintoihin ja palkkoihin vaikutti ratkaisevasti vuoden alusta toteutettu liikevaihtoverouudistus. Elinkustannusindeksi nousi jo tammikuussa lähes 4 %, saavuttaen 164 pisteen tason, jolloin ensimmäinen 9 tuntipennin palkankorotus toteutettiin. Uudistuksen jälkivaikutukset jatkuvat kuitenkin koko vuoden aikana

mm. maatalouden kustannusten ja maataloustulolain kautta. Maatalouden tarkistukset (helmikuussa n. 84 milj. ja syyskuun tarkistus n. 146 milj. mk) tulivat täten ennätyksellisen suuriksi. Elokuun elinkustannusindeksi 171 aiheutti syyskuussa toisen 9 tuntipennin tarkistuksen, jota ei kuitenkaan vielä ehditty huomioida syyskuun maataloustarkistuksessa, joten se jäi huomioitavaksi helmikuun 1965 tarkistuksen "rästinä". Lokakuussa vaikutti indeksiin vielä vuokraindeksin tarkistus. Joulukuun indeksi saavutti täten pisteen 174, mikä merkitsi 16 pisteen eli 10,1 % nousua vuoden aikana. Viime vuosien kehitys käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Joulukuun indeksi		Nousu %
1960	= 140	
1961	= 142	1,4
1962	= 150	5,6
1963	= 158	5,3
1964	= 174	10,1

Suurin osa viime vuoden noususta tapahtui vuoden alkukuukausina — toukokuun jälkeen nousu oli "vain" 2,4 %. Tämä viittaa siihen, että hintakehitys v. 1965 aikana tulisi tasaisemmaksi kuin kertomusvuonna; onhan liikevaihtoveroudistuksen vaikutus vuonna 1965 paljon pienempi kuin mitä se oli v. 1964. Tämä edellyttää kuitenkin ettei valtiolta ryhdy uusiin hintoja korottaviin "saneeraustoimenpiteisiin" ja että maatalousratkaisissa kiinnitetään huomiota myös rahanarvoon.

Lähinnä liikevaihtoveron ansiosta sekä sen yhteydessä suoritetuista kaupan jakelupalkkioiden keinotulomaisista korotuksista johtuen, nousu oli suurin (16 %) vaatetuksen kohdalla. Mutta myös elintarvikkeiden indeksi nousi yli keskimäärän (nousu 11,8 %) siitä huolimatta, että liikevaihtoveron vaikutus oli elintarvikkeiden kohdalla suhteellisesti pienempi. Elintarvikkeiden ryhmäindeksi oli joulukuussa 189. Vuokraindeksin sekä lämmön ja valon indeksinousu oli 4,5 % — tietenkin koko

maata käsittävä vuokraindeksi ei heijasta vuokrien kehitystä asutuskeskuksissa.

Tukkuhintaindeksin nousu, johon liikevaihtovero ei vaikuttanut samalla tavalla korottavasti kuin elinkustannuksiin, nousi 8,7 %. Rakennuskustannusindeksin nousu 5,5 % oli vielä pienempi; tähän vaikutti pääasiallisesti elementtirakennusmenetelmän leviäminen sekä muu rationalisointi. Tuontitavarain tukkuhintaindeksi nousi n. 4 %, päinvastoin kuin eräinä aikaisimpina vuosina tuontitavarain hinnat myötävaikuttivat nyt hintatason nousuun. Efta-tullien hintoja alentava vaikutus ei vieläkään ollut todettavissa paitsi poikkeustapauksissa.

"Hintasulkua" ja hintasäänöstelyä, jota liikevaihtoveroudistuksen yhteydessä tiukennettiin, on vuoden aikana asteittaisesti vähennetty.

* * *

Ns. Ripatti-suosituksen perusteella solmittujen työehtosopimusten mukaisesti palkat nousivat vuoden alusta 6%:lla sekä tammi- ja syyskuussa kahdella 9 pennin indeksitarkistuksella. Näitten tarkistusten yhteisen vaikutuksen lasketaan merkinneen teollisuuden miespuolisten sekä muiden samalla palkkatasolla olevien työntekijäin kohdalla yhteensä 12 %. Kun elinkustannusindeksin vaikutus huomioidaan saadaan tulokseksi, että reaali-palkkojen korotus oli 1,8 %. — Kun pennimääräiset indeksitarkistukset merkitsivät alempipalkkaisten naisten kohdalla prosenteissa lasketuna enemmän oli tarkistusten yhteenlaskettu vaikutus teollisuudessa toimivien naistyöntekijäin kohdalla 15 % eli reaalisesti 4,5 %.

Teollisuustyöntekijäin ansioiden kehitystä osoittavan tilaston mukaan — joka ei kuitenkaan ole puhdas palkkatilasto vaan heijastaa muitakin vaikutuksia kuin palkkojen korotuksia — oli miesten keskituntiansio kertomusvuoden viimeisellä

neljänneksellä 3,40 mk/t. verrattuna 2,99 mk:aan samana ajankohtana vuonna 1963. Tämän mukaan nimelliset ansiot nousivat 13,7 % ja reaaliset 3,3 %. (Jos elinkustannusindeksin vaikutusta laskettaessa ei käytetä kokonaisindeksiä vaan lasketaan ao. neljännesten keski-indeksi, indeksin kymmenyksiä huomioiden, em. numero nousee 1—2 prosentin kymmenesosalla). — Naisten kohdalla vastaava nousu oli 2,01 markasta

tunnissa 2,32 markkaan eli 15,4%; reaalisesti 4,8 %. On todettava, että kun sopimusten mukaisten tarkistusnumeroitten perusteella naisten reaalityöt nousivat 2,7 % enemmän kuin miesten oli ero keskituntiansioissa enää vain 1,5 %. Käytännön detaljitarkistukset ovat siten suosineet miesvaltaisia palkkaryhmiä.

Teollisuuden eri pääryhmissä kehitys oli seuraava:

Keskituntiansio mk/tun.

	Miehet		Naiset	
	1963: IV	1964: IV	1963: IV	1964: IV
Metalliteollisuus	3,04	3,47	2,02	2,36
Kutomateollisuus	2,65	3,02	1,90	2,18
Paperi- ja massateollisuus	3,07	3,45	2,20	2,57
Saha-, vaneri- ja puutaloteollisuus	2,76	3,18	1,98	2,33
Koko teollisuus	2,99	3,40	2,01	2,32

Sosiaalisen tutkimuslaitoksen laskelman mukaan oli teollisuudessa toimivien miestyöntekijäin ansioindeksi viime vuoden IV neljänneksenä = 214 sekä naisten ansioindeksi 217. (Toinen vuosipuolisko 1951 = 100). Kun samana aikana elinkustannusindeksi oli noussut pisteeseen 174 reaalityökoron nousu kolmentoista vuoden aikana oli miesten kohdalla n. 23 % ja naisten kohdalla n. 24 %.

Saman tutkimustoimiston tilastojen mukaan olivat rautatiehallituksen varasto- ja koneosastojen töissä olevien keskituntiansiot marraskuussa 1964 = 3,12 ja 3,53 mk, oltuaan syyskuussa 1964 varasto-osastossa 2,89 ja koneosastossa 3,42 mk. Kun samalla tavalla rakennetun palkkatilaston mukaan — joka perustuu aikapalkkojen ja urakkapalkkojen punnittuun keskimäärään — varasto-osaston keskituntipalkka oli vuoden 1963 marraskuussa 2,69 mk ja koneosaston keskituntiansio 3,13 mk, olisi edellisen kohdalla tapahtunut lähes 14 % ja jälkimmäisen kohdalla 11,3 %:n nousu.

Julkisen sektorin palkkakehitykseen vaikuttivat Ripatti-linjan ratkaisujen lisäksi ne laahaavat toimenpiteet, jotka liittyivät valtiovalan aikaisempien sitoumusten kunnioittamisesta. Tästä johtuen Tilastollisen päätoimiston maatalousratkaisua varten lasketun ansiotasoindeksin mukaan — jota sovellettiin syyskuun maatalousratkaisussa — virkamiesten ansiotaso oli kertomusvuoden II neljänneksenä peräti 17 % korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Vastaava indeksinousu teollisuustyöntekijäin kohdalla oli 9,7 %. Viime vuoden II neljänneksen jälkeen tällaisia eroja ei enää mainituissa indeksissä esiintynyt. Vuoden aikana eduskunnan hyväksymän virkamiespalkkoja koskevan ns. menettelytapalain yhteydessä on virkamiesten ansiotasoa kertomusvuoden aikana ollut erityisen ansiotasoindeksikomitean työn kohteena.

Kun ennakkolaskelmien mukaan kansantaloudellinen reaalisuuden tuotannon kasvu oli kertomusvuotena 5,5—5,7 % ja työllisyyden kasvu n.

1 %, oli työn tuottavuuden nousu n. 4,5—5 %. Teollisuudessa nousu oli vielä korkeampi. Teollisuustuotannon määrän kasvu oli yli 7 %, mutta työvoiman kasvu n. 1—2 %, joten tuottavuuden nousu oli n. 5,5 %. Kun palkkojen reaaliset nousut täten huomattavasti laahaavat työn tuottavuuden kehityksestä tämä liittyy kiihtyviin rationalisointipyrkimyksiin. Sama suunta ilmenee siinä, että kehitys oli viime vuonna nopein pääomavoittoisissa teollisuuksissa, mutta varsin hidas työvoittoisilla aloilla. Nämä piirteet olivat viime vuonna varsin silmään pistävät ja liittyvät osaksi Efta-sopimuksen mukaisiin tullien alennuksiin. Kun sekä työvoiman ulosrationalisointi että palkkojen osuuden aleneminen ovat omiaan vähentämään palkansaajien ostovoimaa tämä vahvistaa kulutustavateollisuuden hidastuvaa suuntaa. Rationalisoinnin kautta aikaansaatua korkeampi työn tuottavuus ei näin ollen luo uusia työtilaisuuksia "ulosrationalisoiduille" työntekijöille muilla tai uusilla tuotantoaloilla. Jos kasvavat pääomavoitot käytettäisiin suurimmalta osalta uuden tuotanto-

koneiston hankkimiseksi kotimaassa tämä antaisi työtilaisuuksia erityisesti metalliteollisuudelle. Mutta näinkään ei ole asianlaita: kun kotimainen investointitavarain tuotanto pysyi melkein muuttumattomana oli investointitavarain tuonnin lisäys n. 20 %. Ostojen siirtyessä sekä kulutustavara» että investointitavarasektoreissa yhä enemmän tuonnin puolelle, seurauksena on maksutaseen ja valuuttavarannon supistuminen sekä rahapolitiikan kiristyminen, jolloin työllisyys heikkenee myös muilla aloilla ja ennen kaikkea rakennustoiminnassa. Kehityksellä on täten noidutun ympyrän luonne, jonka ansiosta työttömyys uhkaa jatkuvasti kasvaa ja ikuistua, ellei suoriteta ratkaisevia muutoksia kauppa-, valutankäyttö-, tuonti-, raha- ja tulonjakopolitiikassa. Kehitys on siinänsä täysin vinosuuntainen, kun pääomaköyhässä mutta työvoimariikkaassa Suomessa tuotannon pääpaino, lähinnä kauppapolitiikan puitteissa, suunnataan yhä ratkaisevammin pääomavoittoisille tuotannon aloille.

1. Jäsenliitot

Vuoden 1964 päättyessä kuului SAKrhon 24 jäsenliittoa.

Jäsenliitot ja niiden jäsenmäärät samoin kuin jäsenistön jakautuminen miehiin ja naisiin ilmenevät vuosikirjan lopussa olevista taulukoista.

2. Työvaliokunta ja valtuusto

Työvaliokunta kokoontui kertomusvuoden aikana 21 kertaa.

Valtuuston ylimääräinen kokous pidettiin 14. päivänä tammikuuta ja sääntömääräinen kokous 31. päivänä toukokuuta.

SAK:n kahdeksannen edustajakouksen valitsemana puheenjohtajana on toiminut Vihtori Rantanen ja toisena puheenjohtajana Viljo Kuukkanen. Puheenjohtajien lisäksi työvaliokuntaan ovat kuuluneet:

Onni Närvänen, Reino Heinonen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Onni Koski, Jaakko Viitasaari, Kalle Salonen, Niilo Hämäläinen, Väinö Kujanpää, Otto Jokinen, Tauno Kaivola, Olavi Saarinen, Aarne Saarinen, Urho Kilpinen ja Arvo Hautala.

Reino Heinonen, Aarre Happonen ja Kalle Salonen eivät ole kertomusvuoden aikana osallistuneet työvaliokunnan kokouksiin.

Työvaliokunnan jäsenten henkilökohtaisina varamiehinä ovat olleet:

Allan Vainio, Helge Tapani, Sulo Penttilä, Yrjö Karisalmi, Ragnar Tuori, Veikko Pääkkönen, Tapio Malmivuori, Keijo Vähätalo, Eino Mäkinen, Lauri Halme, Matti Leviö,

Per Björklund, Uuno Syrjä, Oskari Leskinen ja Elsa Aaltonen.

Työvaliokunnan yleisvarajäseninä ovat olleet: Eugen Kaukolampi, Jouko Salminen, Esko Suikkanen, Kallervo Kanninen, Paavo Friman, Kalle Aho, Ahti Mattila, Kunto Kaski, Veikko Henriksson, Aarne Dahl, Rauha Ruohonen, Lars Junttila, Kaarlo Perä-Kasari, Väinö Huhtamäki ja Sulo Peltonen.

SAK:n valtuustoon ovat kuuluneet seuraavat jäsenliittojen edustajat:

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto

Varsinainen: Toivo Sainio.

Varalla: Aarno Laiho.

Suomen Elintarvike-työläisten Liitto

Varsinaiset: Mertsu Haarre, Kalevi Hakala, Pentti Lundström.

Varalla: Kerttu Vainio, Kallervo Vainionpää, Aarne Dunder.

Suomen Hotelli- ja Ravintohenkilökunnan Liitto

Varsinaiset: Yrjö Karisalmi, Erik Tuominen.

Varalla: Lempi Liukkonen, Vilho Puhakainen.

Suomen Ilmakuljetus-Unioni

Varsinainen: Veikko Henriksen.

Varalla: Juho Toivonen.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto

Varsinaiset: Arvo Siro, Väinö Heinonen.

Varalla: Kalervo Kristo, Urpo Järvinen.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto

Varsinaiset: Arvo Leino, Jaakko Laine.

Varalla: Väinö Sikiö, Eero Kari.

Suomen Maaseututyöväen Liitto

Varsinaiset: Pekka Virtanen, Onni Myyry.

Varalla: Eino Hyttinen, Väinö Tiainen.

Suomen Mekanikkojen Liitto

Varsinainen: Eero Saukkonen.

Varalla: Lauri Willman.

Suomen Metallityöväen Liitto

Varsinaiset: Jalo Lindgren, Olavi Tani, Hemming Kemppainen, Heini Halinen, Aarne Etelä, Alfons Flemmick, Pekka Silander.

Varalla: Ensio Koivikko, Esko Piilonen, Helmer Salonen, Olavi Niemi, Veikko Salomaa, Urho Aitio, Arvid Nieminen.

Suomen Muurarien Liitto

Varsinaiset: Urho Kilpinen, Arvo Aalto.

Varalla: Väinö Tattari, Toivo Lång.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto

Varsinaiset: Taimi Jokinen, Jalmari Kanerva.

Varalla: Paavo Koivula, Iisak Rämets.

Suomen Paperiteollisuuden-työntekijäin Liitto

Varsinaiset: Erkki Mäkinen, Onni Puustinen, Taisto Mikkola, Olavi Kaipainen, Olavi Lonka.

Varalla: Veikko Lehto, Viljo Hälikkä, Onni Sakki, Urho Häyhä, Sylvi Katajainen.

Puuteollisuustyöväenliitto

Varsinaiset: Valdemar Ilmola, Pauli Kiuttu, Edvin Kenraali.

Varalla: Paavo Nieminen, Jussi Aro, Erkki Niva.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto

Varsinaiset: Arvo Elf, Lauri Grönberg, Viljo Ronkainen, Arvo Tuomi, Toivo Leskinen, Ossian Hasa, Yrjö Kiiskinen.

Varalla: Paavo Lagerroos, Alekski Semi, Uuno Kuutti, Albert Aaltonen, Ahti Liijander, Svante Ala-Häyhtiö, Aarne Koskinen.

Suomen Rautatieläisten Liitto

Varsinaiset: Martti Koskinen, Pentti Rasila, Paavo Kolkkava, Veikko Komppa.

Varalla: Veikko Grönroos, Ate Rytkönen, Aarne Leskinen, Usko Pernu.

Satamatyöntekijäin Liitto

Varsinaiset: Väinö Tani, Hugo Vanhanen.

Varalla: Sulo Vanhoja, Paavo Saarinen.

Suomen Sukeltajain Liitto

Varsinainen: Karl Reijasto.
Varalla: Mauno Tamminen.

Suomen Tekstiililaitos- miesten Liitto

Varsinainen: Eino Mäkinen.
Varalla: Veikko Sund.

Tekstiilityöväen Liitto

Varsinaiset: Hilja Engström,
Siinto Vainionpää.
Varalla: Onni Andersson, Aarne Koivu.

Toimittajaliitto

Varsinainen: Väinö Montonen.
Varalla: Kai Niini.

Suomen Työläisliitto

Varsinaiset: Impi Terho, Erkki Valakoski, Martti Mauno.
Varalla: Eija-Liisa Koski, Arvid Rokkanen, Muisto Tarvainen.

Valtion Virkailijain Liitto

Varsinainen: Erkki Marttila.
Varalla: Viijam Lehtelä.

Yleinen Lehtimiesliitto

Varsinainen: Pentti Kinha.
Varalla: Elsa Aaltonen.

3. Henkilökunta

Vuoden 1964 aikana SAK:n palvelukseen tuli 2 henkilöä, erosi 2 ja 2 kuoli. Toimitsija Väinö Vanhanen kuoli 6.5. ja eläkkeellä ollut toimittaja Yrjö Marttila kuoli 3.12. Vuoden lopussa oli SAK:n palveluksessa 35 henkilöä. Eläkkeellä oli 4 henkilöä.

Vuoden päättyessä henkilökunta oli seuraava:

Puheenjohtaja Vihtori Rantanen, toinen puheenjohtaja Viljo Kuukkainen.

Taloudenhoitaja Veikko Mäki.

Sihteerit: Olavi Saarinen, Uuno Hiironen, Leo Piitulainen, Nils Nilsson, Uuno Nokelainen 23.11. saakka, Helvi Raatikainen ja Kauno Liukkonen.

Palkkatyöläisen päätoimittaja ja tiedotussihteeri Erkki Ikäheimonen ja toimitussihteeri Väinö Montonen 1.1. alkaen.

Viranhaltijain asioita hoitava sihteeri Toivo Jahn 1.8. alkaen.

Toimitsijat: Hilarius Brask, Runar Gustafsson, Teuvo Honkanen, Vieno Hämäläinen, Tauno Kolari, Olavi Lahtinen, Aimo Parrila, Kalle Pirttijärvi, Olavi Pohjola, Onni Puustinen, Kai Ritala ja Pekka Virtanen.

Toimistohenkilökunta: Margit Elovaaara, Kirsti Jokinen, Mirja Lindfors 15.2. saakka, Hilikka Lumén, Raili Partanen, Aino Peltonen, Marja-Leena Seppälä, Helvi Teppo, Mirja Tuomisalo, Gunhild Turku ja Irene Vähätalo.

Siivooja Toini Löytönen.

4. Tilintarkastajat

Edustajakokouksen valitsemina tilintakastajina ovat toimineet maisteri Jorma Jalava (KHT), taloudenhoitaja Erkki Korhonen ja toimitusjohtaja Janne Hakulinen.

Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa

1. Yhdistykset, säätiöt ja osakeyhtiöt

A. Yhdistykset

SAK on ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavissa järjestöissä ja yhteisöissä: Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto r.y., Lomaliitto r.y., Pohjola—Norden r.y., Työtehovaltuuskunta ry., Tapaturmantorjunta r.y., Työterveyslaitoksen Kannatusyhdistys r.y., Työväen Kuvataidetoimikunta, Työväen Sivistysliitto r.y., Suomen YK-liitto, Suomi—Neuvostoliitto-Seura r.y., Rauhantöön Yhteisjärjestö r.y., Reumaliitto-Reumaförbundet r.y., Sosiaalipoliittinen yhdistys, Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien Liitto r.y.

B. Säätiöt

Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Ammattilääketieteen Säätiö, Asuntosäätiö, Kansan Sivistysrahaston Säätiö, Palosuojelun Edistämissäätiö — Stiftelsen för brandskyddets främjande, Tarjoilupalkkiorahasto Säätiö.

C. Osakeyhtiöt

Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulma, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Kannatusosakeyhtiö ja Osuuskassa Yhteistuki.

2. Edustus lautakunnissa, toimikunnissa, järjestöissä ja yhteisöissä

A. Yhdistyksissä

Lomaliitto r.y:n liittoneuvosto: V. Rantanen; hallitus: V. Rantanen, var. L. Piitulainen, naisjaosto: Helvi Raatikainen.

Tapaturmantorjunta r.y:n valtuuskunta: V. Rantanen, V. Ahvola.

Pohjola-Norden r.y:n hallitus: O. Saarinen.

Työväen Sivistysliitto r.y:n edustajisto: I. Vähätalo, V. Vanhanen (kuollut 6.5.), K. Liukkonen, T. Honkanen, U. Nokelainen, L. Piitulainen, E. Ikäheimonen, V. Hämäläinen, V. Montonen, H. Raatikainen, H. Brask, J. Oksanen: varalla: A. Parrila, R. Gustafsson, V. Mäki, A. Peltonen, M-L. Seppälä, V. Kosonen, J. Savinainen, E. Kosonen, I. Sormunen, M. Elovaara, T. Kolari, K. Ritala.

Työväen Sivistysliitto r.y:n toimikunta: U. Nokelainen.

Työtehovaltuuskunnan hallitus ja työvaliokunta: E. Makkonen.

Suomen YK-liitto r.y:n hallitus: O. Saarinen.

Työväen Muistitietotoimikunta: U. Nokelainen.

SN-Seuran nuorisajaosto: U. Nokelainen.

B. Säätiöissä

Asuntosäätiön valtuuskunta: V. Rantanen; johtokunta: V. Mäki.

Ammattienedistämislaitoksen Säätiön hallintoneu-

vosto: V. Kuukkanen, T. Kaivola, varalla A. Siro.
V a j a a t y ö k y k y i s t e n t y ö -
h ö n s i o i t t e l u n e u v o t t e l u -
k u n t a: K. Kanninen, varalla L. Piitulainen.
A m m a t t i l ä ä k e t i e t e e n S ä ä -
t i ö n h a l l i t t u s: U. Nokelainen, Helvi Raatikainen.
P a l o s u o j e l u n E d i s t ä m i s -
s ä ä t i ö n h a l l i t t u s: V. Mäki.
T a r j o i l u p a l k k i o r a h a s t o
S ä ä t i ö n h a l l i t t u s: V. Mäki, var. L. Piitulainen.
T y ö t e r v e y s l a i t o k s e n j o h t o -
k u n t a: V. Kuukkanen.
K a n s a n S i v i s t y s r a h a s t o n
S ä ä t i ö n j o h t o k u n t a: U. N o k e -
l a i n e n.

C. Osakeyhtiöissä

K i i n t e i s t ö o s a k e y h t i ö O t -
s o n k u l m a h a l l i t t u s: Kl. Kallio.
K a n s a n M a t k a t o i m i s t o O y:n
j o h t o k u n t a: O. Saarinen.

D. Lautakunnat ja toimikunnat

A m m a t i n v a l i n n a n o h j a u s -
n e u v o s t o: O. Saarinen, var. L. Piitulainen.
A m m a t i n v a l i n n a n o h j a u s p i i r i e n
n e u v o t t e l u k u n n a t:
 — **H e l s i n g i n p i i r i:** L. Piitulainen, var. Helvi Raatikainen.
 — **T a m p e r e e n p i i r i:** K. Aho, var. A. Koivuniemi.
 — **K o u v o l a n p i i r i:** V. Hälikkä, var. S. Pesu.
 — **T u r u n p i i r i:** E. Lindström, var. M. Haarre.
 — **V a a s a n p i i r i:** J. Sandell, var. A. Semi.
 — **O u l u n p i i r i:** K. Pirttijärvi, var. V. Mannermaa.
 — **J y v ä s k y l ä n p i i r i:** T. Kuiva-
 n e n, var. T. Manninen.
 — **K u o p i o n p i i r i:** A. Kettunen, var. V. Veijalainen.

— **J o e n s u u n p i i r i:** R. Turunen, var. Y. Laukkanen.
 — **K a j a a n i n p i i r i:** H. Heikki-
 n e n, var. A. Korhonen.
 — **R o v a n i e m e n p i i r i:** O. Lahti-
 n e n, var. A. Järvenkorpi.
H e l s i n g i n t y ö v o i m a p i i r i n
t y ö n v ä l i t y s a s i a i n n e u v o t t e l u - j a
t o i m i k u n n a t:
 — **N e u v o t t e l u k u n t a:** H. Brask, K. Lindgren, U. Kuutti, var. M. Järvinen, E. Suikkanen.
 — **M a a t a l o u s o s a s t o n t o i m i -**
k u n t a: K. Vähätalo, N. Jeminen, var. E. Hyttinen, I. Hovisalmi.
 — **R a v i n t o l a o s a s t o n t o i m i -**
k u n t a: Y. Karisalmi, S. Rajamä-
 k i, var. M. Sirén, L. Johansson.
H e l s i n g i n k a u p u n g i n a m -
m a t t i o p p i l a s i a t a k u n t a:
V. Kuukkanen, var. J. Salminen,
k u n t a: K. Vähätalo, N. Jeminen,
K a u p p a - j a t e o l l i s u u s m i -
n i s t e r i ö n A m m a t t i k a s v a -
t u s n e u v o s t o: Teollisuus- ja
 k ä s i t y ö n o p e t u k s e n j a o s t o s s a E.
 M a k k o n e n, var. V. Mäki.
T a l o u s n e u v o s t o: V. Rantanen,
 V. Ahtola, var. N. Nilsson, A. Vainio.
T y ö v o i m a n e u v o s t o: V. Rantanen.
T y ö v o i m a n e u v o s t o n t e o l l i -
s u u s a s i a i n j a o s t o: V. Rantanen.
T y ö v o i m a n e u v o s t o n u l k o -
m a a l a i s t e n t y ö l u p a j a o s t o: E. Ikä-
 h e i m o n e n.
T y ö v o i m a n e u v o s t o n t y ö t t ö -
m y y s t ö i d e n j ä r j e s t e l y j a o s t o: U.
 H i i r o n e n.
T y ö n e u v o s t o: 30.9. saakka U.
 H i i r o n e n, E. Suikkanen, K. Vähä-
 t a l o, var. V. Kuukkanen, N. Hämälä-
 i n e n, Helvi Raatikainen. — 1.10.
 a l k a e n: U. Hiironen, E. Suikkanen,
 N. Hämäläinen, var. K. Liukkonen,
 J. Hietanen, Helvi Raatikainen.
T y ö t u o m i o i s t u i n: V. Kuukka-
 n e n, V. Ahtola, var. J. Salminen.
V a k u u t u s o i k e u s: R. Raita, S.
 P e n t t i l ä, var. E. Hämäläinen, E.
 Y r j ö n e n.
V a l t i o n t ö i d e n h u o l t o t o i -
m i k u n t a: T. Malmivuori.

Elinkustannusindeksi-
komitea: U. Hiironen, J. Haku-
linen.

Asuntotutkimustoimikun-
ta: U. Hiironen.

ILO-toimikunta: V. Rantanen,
N. Nilsson.

Kuluttajien neuvottelu-
toimikunta: O. Saarinen, Hel-
vi Raatikainen.

Tuotantokomiteain kes-
kustoimikunta: E. Suikka-
nen, J. Viitasaari, S. Penttilä, V.
Kujanpää, var. A. Mattila, A. Vai-
nio, J. Salminen, V. Rajala.

Eläketurvakeskuksen
edustajisto: V. Rantanen, O.
Närvänen, N. Hämäläinen, var. O.
Saarinen, J. Viitasaari, V. Kujan-
pää, Hemmi Pääkkönen.

Eläketurvakeskuksen
hallitus: U. Hiironen, V. Ah-
tola, var. V. Kuukkanen, J. Salmi-
nen.

Eläketurvakeskuksen
Eläkelautakunta: L. Piitu-
lainen, var. U. Nokelainen.

Eläketurvakeskuksen
tiedotusjaosto: E. Ikäheimo-
nen.

Maatalousalan työeläke-
kassa: Valtuuskunta: N. Jemi-
nen, V. Jylhä, L. Salo, V. Savela,
V. Vesala, P. Virtanen, varalla: V.
Sihvola, Aune Lahti, V. Rinne, K.
Tuominen, E. Kultanen, P. Kirves-
oja. — Hallitus: N. Hämäläinen, J.
Rosendahl, J. Hietanen, var. E.
Hytinen, E. Vilhunen, I. Hovi-
salmi.

Metsäalan työeläkekassa:
Valtuuskunta: E. Ikonen, A. Linde-
löf, A. Pessi, Y. Raki, A. Jokinen,
var. E. Tolppanen, V. Tiainen, S.
V. Lehtinen, T. Raanti. — Hallitus:
N. Hämäläinen, T. Honkanen, V.
Ahtola, var. U. Kursu, V. Vanha-
nen (kuoli 5. 6.), K. Liukkonen.

Rakennusalan työeläke-
kassa: Valtuuskunta: V. Mali-
nen, V. Rajala, O. Saarinen, V.
Sundelin, H. Rikala, V. Tattari, N.
Ahava, O. Kärkkäinen, var. M. Ni-

sula, V. Välranta, R. Tuori, L.
Kirvesniemi. — Hallitus: U. Kilpi-
nen, T. Malmivuori, U. Syrjä, var.
O. Leskinen, A. Tahvanainen, H.
Pääkkönen.

Satamalan työeläkekassa:
Valtuuskunta: V. Tani, S.
Väärtinen, O. Sotka, var. S. Vanh-
oja, H. Suikkanen, L. Puustinen.
— Hallitus: J. Lehtinen, M. Leviö,
var. L. Lahtinen.

Maatalouden hintatoimi-
kunta: N. Nilsson, var. O. Uoti.
Valtion Viljavaraston joh-
tokunta: V. Rantanen, var. V.
Kuukkanen.

Markkinoimisrahaston
johtokunta: N. Nilsson, var.
V. Rantanen.

Kartelliiasiain neuvotte-
lukunta: N. Nilsson, var. O.
Saarinen.

Sosiaaliministeriön hinta-
neuvottelukunta: N. Nilsson, var.
U. Nokelainen.

Sosiaaliministeriön invali-
diasiaain neuvottelukunta: U. Noke-
lainen.

Valtion työntekijäin ter-
veyden- ja sairaanhoidon
ohjesääntökomitea: O. Jo-
kinen, T. Malmivuori.

Valtion te-sopimusten or-
ganisoimiskomitea: R.
Hartikainen, A. Tahvanainen, E.
Makkonen.

Kulklaitosneuvosto:
O. Koski, T. Kaivola, var. M. Le-
viö.

Paikkakuntien kalleus-
luokittelukomitea: V.
Kuukkanen, var. O. Pohjola.

Työvoiman käyttöä tutki-
va komitea: V. Kuukkanen.

Kansaneläkelaitoksen
laajennettu hallitus: 31.8.
saakka V. Rantanen, var. E. Ikä-
heimonen. — 1. 9. alkaen E. Ikähei-
monen, var. K. Liukkonen. — Sai-
rausvakuutuslain edellyttämä tar-
kastuslautakunta 1.9. alkaen V.
Rantanen.

Edustus järjestöjen kokouksissa

Suomen Ilmakuuljetus
Unionin III edustajakokouk-
sessa 26. 4., Kauno Liukkonen.

SKDL:n VII edustajakokouksessa
15. 5., Uuno Nokelainen.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja
Kumityöväen Liiton VI
edustajakokouksessa 17.5., Viljo
Kuukkanen.

Puutyöväenliiton I edustaja-

kokouksessa 17. 5., Vihtori Ranta-
nen ja Leo Piitulainen.

Suomen Tekstiililaitos-
miesten Liiton IV edustaja-
kokouksessa 17. 5., Kauno Liukko-
nen.

KK:n edustajakokouksessa 23. 5.,
Veikko Mäki.

TPSL:n edustajakokouksessa 23.5.,
Vihtori Rantanen.

Auto- ja Kuljetustyöväen
Liiton I edustajakokouksessa 31.
10., Viljo Kuukkanen ja Leo Piitu-
lainen.

Kansainvälisen toiminnan puitteissa on SAK:n edustus eri tilaisuuksissa ollut seuraava:

- * Puheenjohtaja Vihtori Rantanen Unkarin ammattijärjestön vieraina 3-12. 4.
- * Jugoslavian ammatillisen keskusjärjestön edustajakokous Belgradissa 20—25. 4., toinen puheenjohtaja Viljo Kuukkanen ja järjestösihteeri Leo Piitulainen.
- * Moskovan vappujuhla- ja valtuuskunta: johtajana toimitsija Pekka Virtanen, jäsenet: Uno Kutvonen, Arvi Honkanen, Pekka Vesanen ja Armas Ulmanen.
- * Lehtimiesvaltuuskunta samanlaisesti vappuvaltuuskunnan kanssa: johtajana Väinö Montonen, jäsenet Antti Hietanen, Eino Heinonen, Martti Nieminen ja Stig Asplund.
- * ILO:n rakennusalan VII kongressi Genevessä 4-5.5., ja 26-29.5. Aarne Saarinen ja sihteeri Olavi Saarinen.

- * VAKL:n ERO:n ammattiyhdistysnuorison kokous Hollannissa, Amerfoortissa 25.5. ja 26—29.5. nuorisokonferenssi, sihteerit Helvi Raatikainen ja Uno Nokelainen.
- * ILO:n kansainvälinen työkonferenssi Genevessä 15. 6.—19. 7., sihteerit Nils Nilsson ja Kauno Liukkonen.
- * VAKL:n ERO:n konferenssi Torinossa 17—19. 9., sihteeri Nils Nilsson.
- * SAK:n valtuuskunta Neuvostoliitossa 26.10.—9.11., puheenjohtajat Vihtori Rantanen, Onni Näränen, Veikko Ahtola, Aarne Saarinen ja sihteeri Olavi Saarinen.
- * Luentomatalla Neuvostoliitossa 12—22.10., opintosihteeri Uno Nokelainen.
- * Lehtimiesvaltuuskunta Tshekkoslovakian ammattijärjestön vieraina 13—24.11., toimittajat Kai Niini ja Martti Nieminen.
- * VAKL:n ERO:n nuorisotoimikunnan kokous Brysselissä 10—11.12., sihteerit Helvi Raatikainen ja Kauno Liukkonen.
- * Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston ja SAK:n pysyvä neuvottelukunta kokoontui Helsingissä 6—9. 1. päättämään maittemme välillä v. 1964 suoritettavasta valtuuskuntien vaihdosta.
- * Neuvostoliiton Ammattiyhdistyskorkeakoulun rehtori Leonid Kostin oli maaliskuun alussa SAK:n vieraina luentomatalla.
- * Unkarin Ammattijärjestön 3-miehin ammattiyhdistysvaltuuskunta heinäkuussa SAK:n vieraina.
- * Jugoslavian Ammattijärjestön 3-jäseninen ammattiyhdistysvaltuuskunta vieraili lokakuussa Suomesa SAK:n vieraina.

YLEISTÄ

Toimintavuotena on keskitytty yleensä järjestötehtäväkysymyksiin. Tähän on antanut entistä paremman mahdollisuuden se, että työehtosopimukset solmittiin kaksivuotiseksi. Työehtosopimusten ja ajankohtaisten kysymysten selvitykset ovat jääneet loppuvuodesta taka-alalle. Tämä johtuu ennenkaikkea niistä muista kysymyksistä, joita on ollut esillä ammattiyhdistysliikkeen piirissä. Niistä mainittakoon ennenkaikkea 40 tunnin työviikko ja irtisanomisturva.

Varsin voimallisesti on kiinnitetty huomiota opinto- ja nuorisotoimintaan. Samoin on puututtu yleisesti jäsenhuoltokysymykseen. Ammattiyhdistysliikkeessä on aina uusia osastoja, joiden osalta rästiläisyys näyttelee merkittävää osaa. Nyt on tätä puutetta ryhdytty entistä enemmän poistamaan. Tässä kysymyksessä on myös päästy eräiltä osin jopa hyviin tuloksiin. Kuitenkin kysymys asettaa entistä enemmän velvoitteita paneutua siihen tarmokkaasti.

Työsuhde-eläkelait ovat jatkuvasti antaneet työtä selostusten muodossa. Kuitenkin on entistä enemmän pyritty ohjaamaan toimintaa siihen suuntaan, että selostuksen suorittajina olisivat kassojen edustajat. Kassat ovatkin tähän suhtautuneet myönteisesti. Erään suoritettun tutkimuksen mukaan varsinkin luottamusmiehet ovat eläkelaista hyvin selvillä.

Sairausvakuutuskysymys on myös asettanut ammattiyhdistysliikkeen toimitsijoille entistä enemmän velvoitteita lain seuraamisessa. Tämän osalta samoin kuin eläkelakien osalta on pyritty ohjaamaan selostustoimintaa asianomaisten toimistojen

suoritettavaksi. Tästä huolimatta ovat edellämainitut kysymykset aiheuttaneet paljon "ylimääräistä" työtä toimitsijoille.

Yleensä järjestötyössä ja kurssitoiminnassa on ollut havaittavissa television vaikutusta. Milloin televisoidaan hyviä ohjelmia, kuten urheilukilpailuja ym. vastaavaa, puutoa kurssilaisten määrää ohjelmaitana. Missä määrin tämä vaikuttaa kokonaisuudessa heikentävästi ja vaikuttaako se, ei ole tutkittu.

Yleisesti toiminta on voimistunut niinkuin jäljempänä olevista numeroista voidaan havaita. Tämä on varmaankin eräiltä osin johtunut siitä, että SAK:n piiritoimistot ovat olleet tiiviisti erilaisissa kurssitoiminoissa mukana. Tämä antaa suuntaviivoja tulevalle toiminnalle.

Ammattiyhdistysviikko

Viikon tilaisuudet on viety niin paljon kuin mahdollista työpaikoille. Tässä on vanhaa tapaa noudattaen onnistuttu. Ammattiyhdistysviikkoa vietettäessä keskityttiin erällä paikakunnilla viikon viettoon yhdessä Metallin viikon kanssa.

Piiritoimistot

SAK:lla on piiritoimistoja seuraavilla paikkakunnilla: Rovaniemellä, Oulussa, Varkaudessa, Jyväskylässä, Lappeenrannassa ja Salossa. Turussa on ollut toimistoaika keskiviikkoisin klo 11-18.

Kuluneena toimintavuotena on piiritoimistojen tehokkuus näkynyt mm. uusien osastojen perustamisina eri liitoille samoinkuin kohenneina numeroina paikalliskurssien osalta. Toimistojen työskentelyä haittaa erityisesti se, ettei matkoilla ollessa voida pitää taimistoja riittävässä määrin auki.

Jäsenhankinta ja -huolto

Kuluneena toimintavuotena julkaistiin jäsenhankinnan ja huollon tehostamiseksi Jäsenhuoltajan opas. Tämä kirjanen saikin hyvän vastaanoton ja painos myytiin melkein loppuun toimintavuoden aikana.

Samoin painettiin yleisjulistte autamaan jäsenhankintatyötä. Tämän julisteen tunnuksena oli Ammattiyhdistysliike — Yhtenäisyys.

Elokuvatoiminta

SAK:n toimitsijat samoinkuin liittojenkin toimitsijat ovat jossain määrin käyttäneet elokuvatoimintaa. Varsinkin syrjäisten seutujen osalta on tällä ollut menestystä. Television levittyä on myös filmien kysyntä laskenut huomattavasti.

SAK:n valistusjaosto

SAK:n valitusjaoston kokoonpano on seuraava: Leo Piitulainen puheenjohtajana, Uuno Nokelainen sihteerinä sekä jäseninä Eino Yrjönen, Ahti Fredriksson, Paavo Friman, Veikko Pääkkönen, Juhani Hietanen, Jouko Salminen, Onni Andersson, Valde Malinen ja Viljo Järvinen.

Naisjaoston toiminta

Vuoden 1964 aikana on ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostojen toiminta jatkunut monipuolisena ja

vilkkaana. Eri naisjaostojen kokouksia on pidetty yhteensä 23, joissa on ollut läsnä 295 henkeä. Varsinaisten kokouksien lisäksi on järjestetty yksi-iltaisia askartelukursseja; näitä on ollut 14 ja kurssilaisina osallistunut 234 henkeä. Kaksi-iltaisissa neuvontatilaisuuksissa oli kurssilaisia 334 henkeä. Näitä kursseja on ollut yhteensä 8.

Piirikunnallisia kevätpäiviä pidettiin Pieksämäellä maaliskuun 15. päivänä ja Hämeenlinnassa huhtikuun 19. päivänä. Edellisessä tilaisuudessa oli läsnä 60 henkeä, jälkimmäisessä runsaasti toistasataa.

Eri naisjaostot ovat omatoimisesti järjestäneet lääkäriluentoja, joita kohtaan on jatkuvasti tunnettu suurta mielenkiintoa. Jaostojen keskeinen retkeily on antanut uusia virikkeitä ammattiyhdistysnaisten toimintaan.

Kiljavan ammattiyhdistysopistolla kesäkuun 21—27. päivinä pidetyllä opintoviikolla opiskeli 16 henkeä.

SAK:n Naisjaoston järjestämälle Keski-Euroopan matkalle osallistui 42 ammattiyhdistysnaista. Matka tehtiin heinäkuun 5—16. päivien välisenä aikana.

Pohjolan Opistolla järjestettävät ammattiyhdistysväen retkeilypäivät ovat saaneet osakseen entistä suuremman mielenkiinnon. Kertomusvuonna elokuun 22—23. päivinä pidetyille retkeily- ja neuvottelupäiville osallistui 200 henkeä.

Perinteellisille ammattiyhdistysnaisten retkeilypäiville Kiljavan ammattiyhdistysopistolla elokuun 29—30. päivinä oli saapunut 500 henkeä.

Ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostojen neuvottelupäiville tule-

van toimintakauden työtä suunnittelemaan osallistui 60 henkeä. Neuvottelupäivät pidettiin syyskuun 12—13. päivinä Kiljavan ammattiyhdistysopistolla.

Edellisen lisäksi ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostot ovat yhteistyössä Kotineuvontaliiton kanssa pitäneet kotitaloudelliseen neuvontaan liittyviä tilaisuuksia ja kursseja. "Kaunis koti"-näyttely sai varsin suuren huomion osakseen.

SAK:n Naisjaostoon ovat kuuluneet: puheenjohtajana Sylvi Katajainen, varapuheenjohtajana Rauha Ruohonen sekä jäseninä Greta Bäckman, Hilikka Käppi, Vieno Björkman, Rakel Matvejeff, Elli Mikkola, Sinikka Tuominen, Kerttu Vainio ja Kirsti Vanhanen. Naisjaoston sihteerinä on ollut sihtööri Helvi Raatikainen. Toimitsija Vieno Hämäläinen on ohjannut jaostojen työtä ja suunnitellut erilaisia askartelumuotoja.

Nuorisotoiminta

Vuodesta 1961 lähtien on SAK:n piirissä käynnistetty nuorisotoimintaa eri muodoissa. Pääpaino on ollut lähinnä koulutustoiminnan puolella ja erityisesti ammattiyhdistysnuorten suosiossa on ollut vuosittain toimeenpantu SAK:n nuorisoleiri. Kertomusvuonna SAK:n nuorisotoiminta sai myös organisatorisen muotonsa SAK:n työvaliokunnan nimittettyä kesäkuussa SAK:lle nuorisovaliokunnan nuorten toiminnan suunnittelemista ja johtamista varten.

Nuorisovaliokunta

SAK:n työvaliokunnan valitsemina ovat nuorisovaliokuntaan kuuluneet opintosihtööri Uno Nokelainen puheenjohtajana ja toimitsija Teuvo Honkanen sihteerinä sekä muina jäseninä Juhani Hietanen, Antero Mäki, Tauno Salama, Lauri Kuivanen, Urpo Virtanen, Aulis Ojala, Eino Sailas, Matti Ojala, Onni Andersson,

Paavo Friman, Rainer Raita, Risto Sainio, Reima Mänttari, Vieno Björkman ja Viljo Järvinen.

Nuorisovaliokunta on muodostanut neljä jaostoa eri asioiden valmistelusta varten. Nämä jaostot ovat työjaosto, ohjelmajaosto, lakijaosto ja työehtosopimusjaosto.

Toimintatapahtumia

Toiminnan kannalta keskeiseksi tapahtumaksi muodostui 27—29. päivinä maaliskuuta järjestetty ensimmäinen ammattiyhdistysnuorten konferenssi, johon osallistui 112 ammatiliittojen ja paikallisjärjestöjen valitsemaa edustajaa. Konferenssi käsittelee nuorisotyön ohjelmallisia ja organisatorisia kysymyksiä ja laati niistä suosituksia SAK:lle, liitoille ja paikallisjärjestöille. Luennoitsijana ja VAKL:n huomioitsijana oli läsnä VAKL:n Euroopan aluejärjestön apulaissihtööri Gustave Dermine.

Toiseksi huomattavaksi tapahtumaksi nuorisotyön puolella muodostui ammattiyhdistysnuorten ensimmäinen kansainvälinen leiri Ammattiyhdistysopiston maastossa 5—12. päivinä kesäkuuta. Kotimaisen runsaan osanottajamäärän lisäksi leirille osallistui ammattiyhdistysnuoria Hollannista, Länsi-Saksasta ja Italiasta yhteensä yli sadan osanottajan voimalla.

Myös nuorten koulutustoiminta jatkui vilkaana ja yhteensä oli alueellisilla ja keskuskursseilla, jotka olivat vain nuorille osanottajille tarkoitettuja, 882 nuorta osanottajaa. Nuoria osallistui tietenkin myös muille kuin varsinaisesti nuorille tarkoitetuille kursseille.

SAK:n edustajina osallistuivat Amersfoortissa, Hollannissa touko-kuussa järjestettyyn Euroopan ammattiyhdistysnuorten konferenssiin ja VAKL:n Euroopan aluejärjestön nuorisokomitean kokoukseen nuorisovaliokunnan puheenjohtaja Uno Nokelainen ja sihtööri Helvi Raatikainen. VAKL:n Euroopan aluejärjestön nuorisokomitean kokoukseen

joulukuussa Brysselissä osallistuivat Helvi Raatikainen ja Kauno Liukkonen.

Myös eri ammattiliittojen toimesta järjestettiin nuorille tarkoitettuja kursseja ja neuvottelupäiviä.

Ruotsinkielisen jaoston toiminta

Vuosi 1964 oli ruotsinkieliseen valistustyöhön nähden luova vuosi johtuen siitä, että palkkakysymykset oli lyöty lukkoon kahdeksi vuodeksi eteenpäin. Pohjanmaalla pitivät paikallisjärjestöt luentoja joka kuukausi ajankohtaisista kysymyksistä ja myös työläinsäädäntöön liittyvistä kysymyksistä. Luennoitsijoina olivat SAK:n toimitsijat Olavi Saarinen, Nils Nilsson, Kauno Liukkonen ja Runar Gustafsson. Myös paikallisia asiantuntijoita käytettiin luennoitsijoina.

Tavanomainen pohjoismainen kesäkurssi järjestettiin Ammattiyhdistysopistossa 13—25.7. välisenä aikana. Kurssin osanottajamäärä oli 26 ja kaikki pohjoismaat — Islantia lukuunottamatta — olivat edustettuina. Kurssiohjelmaan sisältyi ammattiyhdistystietoa, sosiaalipolitiikkaa, työläinsäädäntöä ja järjestötehtäviä. Myös ryhmätyöhön oli varattu 20 tuntia.

Ammattiyhdistysopistossa pidettiin myös marraskuussa 1—7. päivien välisenä aikana jo kymmenen vuoden aikana toimeenpantu luottamusmiesskursi. Tähän kurssiin oli myös ilahduttavan suuri määrä osanottajia ilmoittautunut. Kurssiohjelma käsitteli luonnollisesti luottamusmiehen tehtäviä, neuvottelutekniikkaa ja työläinsäädäntöä. Kiinnostus tähän kurssiin on vuodesta vuoteen lisääntynyt.

Jaoston kokoonpano oli vuoden aikana seuraava: Puheenjohtajana Olavi Saarinen ja sihteerinä Runar Gustafsson; jäseninä olivat Rautatie- läisten liitosta Ragnar Tuori, Paperi-

teollisuudentyöntekijäin liitosta Ahti Fredriksson, Metallityöväen liitosta Runar Virtanen, Rakennustyöläisten liitosta Carl Sundberg ja Kunnallisten ja sairaala-alojen työntekijäin liitosta Per Björklund. Sihteeristö kokoontui toimintavuoden aikana 3 kertaa.

Jaoston toimitsija on toimintavuoden aikana pitänyt useita viikonloppukurssseja ja selostustilaisuuksia ruotsinkielisten ammattiosastojen ja paikallisjärjestöjen keskuudessa. Toimintavuoden aikana hänellä oli 83 matkapäivää.

Tiedotustoiminta

SAK:n toimistosta lähetettiin ajankohtaista uutismateriaalia kaikille tietotoimistoille, pääkaupungin sanomalehdille, radiolle ja TV:lle. Pääkaupungin päivälehtien edustajille järjestettiin tiedotustilaisuus ja retki Kiljavan Ammattiyhdistysopistoon sekä pienempiä tiedotustilaisuuksia tarpeen mukaan.

Tiedotussihteerinä toimi Erkki Ikäheimonen.

Julkaisutoiminta

SAK:n äänenkannattaja Palkkatyöläinen ilmestyi kertomusvuoden aikana 44 kertaa syys—toukokuussa joka viikko ja kesä-, heinä- ja elokuus-

sa joka toinen viikko. Lisäksi ilmestyi 1-sivuisena liitteenä Löntagaren-lehti. Sivulukuunsa nähden lehti ilmestyi entistä laajempaan ja sisältönsä nähden monipuolisempaan.

Lehden päätoimittajana oli Erkki Ikäheimonen ja toimitussihteerinä V. S. Montonen.

Lehti oli edelleen halvin ammattiyhdistyslehti, sillä järjestötilauksena vuosikerran hinta oli 3:10 mk, yksityisinä tilauksina hinta oli 7 mk.

Opinto- ja koulutustoiminta

Opinto- ja koulutustyötä on sävyttänyt pyrkimys toiminnan tehostamiseen ja laajentamiseen. Koulutusohjelmassa ovat säilyttäneet paikkansa jo aikaisemmin tarpeellisiksi todetut koulutustyön muodot ja alat, mutta samalla on mukaan tullut sekä uusia muotoja että aloja. Tällaisista voidaan mainita työteknillisen koulutuksen aloittaminen, tiedotustoiminnan koulutuskurssi, toimihenkilökunnan kielitadon lisääminen järjestetyn 4 viikkoa kestäneen kielikurssin avulla, paikallisjärjestöjen toiminnan tehostamiseen tähtäävä koko maan käsittävien neuvottelupäivien järjestäminen ja nuorisotoiminnan ulottaminen kansainväliselle tasolle kansainvälisen leirin järjestämisen kautta.

Opintojaosto

Opintojaoston puheenjohtajana on toiminut edelleen kouluneuvos Arvi Hautamäki, varapuheenjohtajana järjestösihteerinä Leo Piitulainen ja muina jäseninä naissihteerinä Helvi Raatikainen, valistussihteerinä Juhani Hietanen ja opintosihteerinä Uuno Nokkelainen, joka on toiminut jaoston sihteerinä. Opintojaosto on hyväksynyt vuotuisen koulutussuunnitelman, vahvistanut kurssien ohjelmat ja osanottajien valinnan sekä suunnitellut opintotoimintaa muilta osin.

Kurssit ja muut koulutustilaisuudet

Vuoden aikana toimeenpantiin yhteensä 28 (31) keskuskurssia, joiden yhteinen osanottajamäärä oli 2.155 (1965). Näistä oli 8 (7) kurssia vähintään 4 viikkoa kestäviä kansanopistotai kansankorkeakoulukurssseja, joiden osanottajamäärä oli yhteensä 179 (155). Alue- ja paikalliskurssien määrä ja niiden osanottajamäärä myös kohosi ollen 4.963 (4.773). Ammattikouluissa pidettyjen luentojen osanottajamäärä oli 4.700 (1900) ja niiden ammattikoulujen määrä, joissa ammattiyhdistysliikkeen olemuksesta ja tehtävistä luentoja pidettiin kohosi kaksinkertaiseksi edellisen vuoden määrään verrattuna.

Koulutustilaisuudet 1964

Kurssi	Kurssiaika	Osanottajamäärä
--------	------------	-----------------

Kansanopisto- ja kansankorkeakoulukurssit:

Ammattiyhdistysopiston vuosikurssi ...	...	28.	4.	34		
Pohjolan Opiston vuosikurssi		28.	4.	30		
I kesäkoulu	...	28.	6-25.	7.	15	
II kesäkoulu	...	28.	6-25.	7.	20	
III kesäkoulu	...	26.	7-22.	8.	20	
Luottamusmieskurssi XVII		8.	3.-	4.	4.	15
Luottamusmieskurssi XVIII		1.	11-28.	11.	17	
Kielikurssi		24.	5-19.	6.	28	

Kurssi	Kurssiaika	Osanottajamäärä
Muut kurssit:		
Hiihtolomakurssi	2. 3.- 7. 3.	83
LM-työteknillinen kurssi	5. 4.-11. 4.	39
Järjestötehtävien kurssi	5. 4.-11. 4.	31
Tiedotustoiminnan kurssi	5. 4.-11. 4.	17
Ay-naisten opintoviikko	21. 6.-27. 6.	19
Tuotantokomiteakurssi	21. 6.-27. 6.	20
Ay-nuorten kansainvälinen leiri	5. 7.-12. 7.	358
Skandinaavinen kesäkoulu	12. 7.-25. 7.	28
Nuoriso- ja järjestötehtävien kurssi	23. 8.-28. 8.	12
Naisten ulkomainen matkakurssi	12. 7.-25. 7.	41
Ruotsinkielinen LM-kurssi	1. 11.- 7. 11.	15

Muut koulutustilaisuudet:

Toimitsijaseminaari	3.	2.-	4.	2.	69
Ay-nuorten viikonloppuku	22.	2.-	23.	2.	16
Ay-nuorten konferenssi .	27.	3.-	29.	3.	112
	22.	8.-	23.	8.	200
	29.	8.-	30.	8.	600
	12.	9.-	13.	9.	108
APJ:n naisjaostojen	12.	9.-	13.	9.	60
	31.	10.-	1.	11.	107
	3.	11.-	4.	11.	41
					<u>1.313 (1.213)</u>

Koulutustilaisuuksia yhteensä 28 (31) osanottajia 2.155 (1.965)

Alueellinen ja paikallinen koulutustoiminta

Pääasiassa SAK:n piiriasiamiesten ja paikallisjärjestöjen yhteisvoimin huolehdittiin vuoden aikana toteutetusta alueellisesta ja paikallisesta koulutustoiminnasta, joka tapahtui ilta- ja viikonloppukurssien muodossa.

Aihe	Kurssien lukumäärä		Osanottajia	
kassojen jäsenet ja työttömyyskorvauksen saajat kuukauden lopussa. (So-				
Naistoiminta	59		1.158	
Ammattiyhdistystieto	34		1.932	
Luottamusmies tehtävät	29		674	
Työlainsäädäntö	27		506	
Järjestötehtävät	22		392	
Nuorisotoiminta	9		301	
Yhteensä	180	(159)	4.963	(4.773)

Yhteenvedo SAK:n koulutustoiminnasta

Keskuskursseja.....	28	(31)	osanottajia	2.155	(1.965)
Alue- ja paikalliskursseja.....	180	(159)	osanottajia	4.963	(4.773)
Yhteensä	208	(190)	osanottajia	7.118	(6.738)

Luentotoiminta

SAK:n toimihenkilöt ovat pitäneet runsaasti luentoja ammattiosastojen ja paikallisjärjestöjen järjestämässä luontotilaisuuksissa ja kokouksissa. Näistä ei ole kerätty yksityiskohtaista tilastoa. Ammattikouluissa — niiden opetusohjelmaan kuuluvina — on luennoitu SAK:n toimihenkilöiden ja Ammattiyhdistysopiston opettajien toimesta aikaisempaa runsaammin. Ammattikoululuentojen osanottajamäärä oli 4.700 (1.900). SAK:n toimihenkilöt ovat esiintyneet luennoitsijoina myös muissa ammattiyhdistysliikkeen ulkopuolisissa luontotilaisuuksissa.

Opintokerho- ja kirjeopiskelu

Opintokerho- ja kirjeopiskelu on tapahtunut pääasiassa Työväen Sivistysliiton yleisohjauksessa. Opintokerho-opiskelussa on odotettavissa huomattavia muutoksia voimaantuneeseen opintokerholain ja siitä annetun soveltamisasetuksen tultua vuoden aikana voimaan. Mm. kerhojen toiminnan taloudelliset edellytykset tulevat tämän johdosta paranemaan. Vuosi muodostuikin toiminnan nousukaudeksi ja siten valmistautumiseksi lakisääteiseen kerhotoimintaan. TSL:n opintokerhorekisteriin oli ilmoittautunut vuoden aikana 278 (196) SAK:n jäsenliittojen jäsenosastojen ja paikallisjärjestöjen opintokerhoa ja näiden kerhojen opiskelijamäärä oli yhteensä 2.635 (1.941).

Useimmat opintokerhoista suorittivat jotakin TSL:n kirjekurssia ja huomattava määrä ammattiosastojen jäseniä opiskeli myös yksityisesti TSL:n kirjeopiston välityksellä.

Useimmat SAK:n jäsenliitot suorittivat jäsentensä kirjeopiskelusta aiheutuneet kustannukset.

Ammattiyhdistysopistot

Kiljavan Ammattiyhdistysopisto

Ammattiyhdistysopisto on toiminut SAK:n ja sen jäsenjärjestöjen kurs-

sikeskuksena. Opisto toimeenpani 7 kuukautta kestävästä vuosikurssin lisäksi kuusi neljän viikon mittaista kansankorkeakoulukurssia, joista 3 kesäkoulua, 2 luottamusmiesskursia ja 1 kielikurssi. Vuoden 1964 aikana opistossa järjestettiin kaikkiaan 89 (99) kurssia, joiden yhteinen osanottajamäärä oli 4.458 (3.903). Näiden lisäksi opistolla kävi ammattiosastojen ja paikallisjärjestöjen retkeläisiä 722 henkeä. Näistä kertyi yhteensä yli 22.000 majoitusvuorokautta.

Ammattiyhdistysopiston johtokunnan puheenjohtajana ja opiston esimiehenä on toiminut opintosihteeri Uno Nokelainen, varapuheenjohtajana puheenjohtaja Onni Närvänen ja muina johtokunnan jäseninä kouluneuvos Arvi Hautamäki, puheenjohtaja Onni Koski, palkkasihteeri Aapeli Lankinen, maisteri Helvi Raatikainen ja itseoikeutettuna opiston johtaja, maisteri Jaakko Oksanen sekä varajäsenenä toimitsija Vieno Björkman, valistussihteeri Valde Malinen, järjestösihteeri Leo Piitulainen, puheenjohtaja Jouko Salminen, sihteeri Antti Suhonen ja puheenjohtaja Jaakko Viitasaari. Opiston johtajana on edelleen toiminut maisteri Jaakko Oksanen, apulaisjohtajana maisteri Irja Sormunen sekä muina vakinaisina opettajina hum.kand. Pentti Aho, hum.kand. Anja Oksanen ja hallinto-opin yliopp. Joh. Savinainen.

Pohjolan Opisto

Pohjolan Opistossa järjestettiin vuosikurssin lisäksi 43 (30) eri yhteisöjen kurssia, joiden osanottajamäärä oli yhteensä 997 (961). Näiden lisäksi opistossa järjestettiin erilaisiin kokouksiin ja vierailuihin osallistui yhteensä 1.590 (1.013) henkilöä.

Opiston johtokunnan puheenjohtajana ja opiston esimiehenä on toiminut SAK:n puheenjohtaja Vihtori Rantanen, varapuheenjohtajana opintosihteeri Uno Nokelainen ja johtokunnan muina jäseninä sihteeri Paavo Friman, puheenjohtaja Aarre

Happonen, kouluneuvos Arvi Hautamäki, piiriasiamies Kalle Pirttijärvi sekä 12.2. saakka toiminnanjohtaja Väinö Ruusala sekä siitä lähtien pääsihteeri Olavi Hurri. Itseoikeutettuna jäsenenä on johtokuntaan kuu-

lunut opiston johtajan ominaisuudessa maisteri Pentti Jartti 31.3. saakka 1. 4.—30. 8. välisen ajan opiston va. johtaja Pirkko Mantere sekä siitä lähtien opiston johtajana toiminut valt.maist. Reino Pienimäki.

Työehto- ja sosiaalipoliittiset kysymykset

1. Työehtosopimustoiminta

Vuoden vaihtuessa olivat työehtosopimuskysymykset vielä avoinna. Ratkaisuun oli yritetty päästä sekä keskusjärjestö- että liittoportaassa, mutta neuvottelut eivät olleet johtaneet hyväksyttäviin tuloksiin. Uusi vaihe neuvottelujen kuluessa alkoi joulukuun 20 päivänä 1963, jolloin työriitojen valtakunnansovittelija, varatuomari Justus Ripatti kehotti keskusjärjestöjä, STK:ta ja SAK:ta istumaan jälleen neuvottelupöydän ääreen keskustelemaan keskitetyn ratkaisun aikaansaamisesta. Neuvottelut eivät kuitenkaan ehtineet johtaa tuloksiin ennen vuoden vaihdetta, vaan jatkuivat kertomusvuoden puolella.

Varhaisina aamutunteina tammikuun 4 päivänä 1964 oli asia edistynyt niin pitkälle, että valtakunnansovittelija Ripatti katsoi voivansa antaa neuvottelujen tuloksiin perustuvan sovitteluesityksensä eri osapuolten punnittavaksi.

Sovitteluesitys, joka rakentui ajatukselle voimassaolevien työehtosopimusten jatkamiselle kahdella vuodella — vuosina 1964 ja 1965 — sisälsi palkankorotusesitysten (6 % v. 1964 ja 3,8% v. 1965) lisäksi esitykset mm. palkkojen indeksisidonnaisuudesta pennimääräisiin korotuksiin, samapalkkaisuuden toteuttamisesta, viikkotyöajan asteittaisesta lyhentämisestä sopimustietä 40 viikkotuntiin, työaikalain muuttamisesta, sai-

rausajan palkan maksamisesta ja toimikunnan asettamisesta tutki- maan työsopimussuhteessa olevien irtisanomissuojan parantamisesta velvoituksella kiinnittää erikoista huomiota luottamusmiehen aseman turvaamiseen.

Saatuaan sovitteluesityksen koontui työvaliokunta välittömästi samana päivänä — 4.1. — sitä käsittelemään ja suositellen hyväksymistä päätti alistaa sovitteluesityksen jäsenäänestykseen ja äänestystulosten perusteella valtuuston ylimääräisen kokouksen ratkaistavaksi.

Jäsenäänestys suoritettiin tammikuun 10 päivänä. Laskennassa todettiin äänestykseen osallistuneen 127 743 henkilöä, mikä merkitsee sitä, että 56% koko SAK:n jäsenmäärästä täytti velvollisuutensa ja käytti äänioikeutensa. Äänestyksessä annettiin sovitteluesityksen

hyväksymisen	35 315	"jaa"-ääntä	27,7 %
puolesta	89 940	"ei"-ääntä	70,4 %
hylkäämisen	2 488	ääntä	1,9 %
hylättiin			
Yhteensä	127 743	ääntä	100,0 %

SAK:n valtuusto käsittelee asiaa tammikuun 14 päivänä jäsenäänestyksessä saavutettujen tulosten valossa ja hylkäsi yksimielisesti sovitteluesityksen antaen kuitenkin työvaliokunnalle valtuudet käydä jatko-

neuvotteluja työnantajapuolen kanssa jo saavutetulta pohjalta. Neuvottelut osoittautuivat kuitenkin hyödyttömiksi, sillä työnantajapuoli osoittautui taipumattomaksi, eikä liäsetuja ollut saatavissa. Tammikuun 16 päivänä pitämässään kokouksessa työvaliokunta totesikin, että ei ollut saavutettu sellaisia lisämyönnytyksiä, jotka olisivat edellyttäneet keskusliittojen välisen keskitetyn ratkaisun syntymistä ja päätti suositella jäsenliitoille liittokohtaisten neuvottelujen kiireellistä aloittamista valtakunnansovittelijan tekemän ehdotuksen pohjalta.

Sopimuksia alkoi välittömästi syntyä. Eräillä aloilla tosin neuvoteltiin varsin sitkeästi, jouduttiinpa työtaisteluhkaakin käyttämään sopimukseen pääsemiseksi, mutta kokonaisuutena ottaen meni sopimuskenttä umpeen ilman avoimia työtaisteluja. Muutamia huomionarvoisia muutoksia lukuunottamatta solmittiin sopimukset koko työmarkkinakentässä valtakunnansovittelija Ripatin keskusjärjestöjen — SAK:n ja STK:n — neuvottelutuloksiin perustuvan sovitteluesityksen mukaisesti.

2. Työriidat

Kertomusvuoden aikana ei ollut mitään suurempia levottomuuksia työmarkkinoilla johtuen ennen kaikkea siitä, että suuret linjat ratkaistiin valtakunnansovittelija Justus Ripatin vuoden alussa kaikille työmarkkinakeskusjärjestöille jättämän sovitteluesityksen pohjalta. Sosiaalisen tutkimustoimiston laatiman tilaston mukaan menetettiin kertomusvuoden aikana sattuneissa 76 työnseisauksessa 58.000 työpäivää. Työnseisaukset koskivat 160 työnantajaa ja osallistui niihin välillisesti ja välittömästi noin 27.000 työntekijää. Työtaisteluihin osallistuneiden työntekijöiden lukumäärä oli korkeimmillaan elo- ja syyskuussa, menetettyjä työpäiviä kertyi eniten maaliskuussa.

3. Työllisyyspoliittiset toimenpiteet

Työllisyystilanne on kertomusvuoden aikana ollut varsin epävakainen. Huolimatta suhdannetilanteen paranemisesta, tuotantomäärien noususta ja viennin korkeasta tasosta ei työllisyystilanteessa tapahtunut odotettua paranemista ja kokonaisuutena ottaen muodostui tilanne hieman edellisvuotta heikommaksi.

Työvälytystilastojen mukaan oli työnhakijoitten lukumäärä suurimmillaan tammi—helmikuun vaihteessa. Tammikuun loppuun mennessä nousi työnhakijoitten lukumäärä 79.572. Kokonaan työtä vailla olevia oli tuolloin merkitty työnvälityksen kirjoihin 31.824.

Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana vaikeutti työllisyystilannetta erikoisen voimakkaasti talonrakennustoiminnan heikkeneminen. Edelliseen vuoteen verraten lisääntyi työnhakijoitten lukumäärä noin 13.600. Tästä lisäyksestä oli rakennusalan työnhakijoitten osuus noin 10.000. Vaikeimmillaan oli rakennusalan työllisyys tammikuun aikana, jolloin tämän alan työnhakijoita merkittiin työnvälitystilastoihin 30.009 henkilöä.

Myöskään teollisuuden palveluksessa olevat eivät säästyneet työttömyyden aiheuttamilta vaikeuksilta. Vaatetus-, tekstiili- ja jalkineiteollisuus olivat vaikeimmassa asemassa. Tämä johtui ennen kaikkea kiristyvän ulkomaisen kilpailun ansiosta, mutta myöskin näillä aloilla tapahtuneen voimakkaan rationalisoinnin vuoksi. Lyhennetyt työviikot eivät olleet harvinaisia. Pakkolomautuksiakin käytettiin. Myös metalliteollisuudessa ilmeni alityöllisyyttä, josta joutuivat pääasiassa kärsimään ammattitaidottomat ja naistyöntekijät, kun sitävastoin ammattitaitoisista työntekijöistä on jossakin määrin ollut puutetta.

Avoimet työpaikat työnvälityksessä, rekisteröity työttömyys sekä työttömyyskassaojen jäsenet ja työttömyyskorvauksen saajat kuukauden lopussa. (Sosiaalinen aikakauskirja)

Kuukausi	Avoimet työpaikat	Työttömät työnhakijat työnvälityksessä			
		Yhteensä	Työttömyyskassojen jäseniä	Niistä	
				Työttömyyskortistoissa	
				Yhteensä	Työttömyyskorvauksen saajia
Tammikuu	3 360	31 824	16 217	773	352
Helmikuu	3 825	30 016	16 914	391	282
Maaliskuu	4 257	26 526	15 867	433	323
Huhtikuu	6 705	21 580	11 251	402	274
Toukokuu	7 667	18 305	6 135	13	13
Kesäkuu	5 235	15 374	5 224	–	–
Heinäkuu	5 430	16 651	7 644	–	–
Elokuu	6 621	16 434	4 869	68	–
Syyskuu	5 819	18 005	5 497	450	15
Lokakuu	4 447	22 772	7 473	784	124
Marraskuu	3 607	25 237	10 154	877	197
Joulukuu	3 499	30 286	12 086	1053	264
Yhteensä	60 472	273 010	126 331	5 244	1844
Keskimäärin kk.	5 039	22 751	10 527	437	153

Huolimatta kevään tulosta ei työllisyystilanne parantunut. SAK:n työvaliokunta käsitteli asiaa kokouksessaan huhtikuun 20 päivänä ja päätti kääntyä valtiiovallan puoleen esityksellä työllisyystöiden jatkamisesta kesän tulosta huolimatta, että tilanne ei muodostuisi kestävämmäksi. Seuraavana päivänä kävikin SAK:n lähetystö puheenjohtaja Rantasen johdolla jättämässä pääministeri Lehdolle seuraavansisältöisen valtioneuvostolle osoitetun kirjelmän:

Huolimatta siitä, että teollisuustuotannon ja kokonaiskansantuotteen lasketaan viimeksi kuluneena vuonna lisääntyneen maassamme n. 4 % ja että metsätöiden määrä on kulu- van hakuukauden aikana pysynyt huomattavasti korkeammalla tasolla kuin viime vuonna, on työllisyysi-

lanne maassamme pysynyt edelleen heikkona. Niinpä työttömien työntekijäin lukumäärä oli vielä huhtikuussa työnvälitystoimistojen ilmoitusten mukaan lähes 30.000 eli tuntuvasti suurempi kuin vastaavana aikana viime vuonna. Kevään tulo- kaan ei ole merkinnyt yhtä nopeata työvoiman sijoittumista työmarkki- noille kuin tavallisesti. Osaksi tämä johtuu kausittain suoritettavien töiden vähenemisestä, mutta samalla se osoittaa myös perusvajausta työtilai- suuksien tarjonnassa.

Epätyydyttävä työllisyystilanne riippuu investointitoiminnan laimeu- desta. Mitä tavaratuotantoon tulee, tämä johtunee siitä, että tuottajat — vientiteollisuutta lukuunottamatta — ovat suhtautuneet suhteellisen pessi- mistisesti menekkimahdollisuuksiin.

Hintojen ja elinkustannusten jatkuva nousesta johtuen, eivät palkankorotuksetkaan ole riittäneet antamaan tarpeellista kiihoketta investointitoiminnalle. — Asuntorakennustoiminnan kohdalla vähenevän tuotannon perussyyinä on ilmeisesti ollut rahamarkkinoiden kireys, joka viime kädessä on liittynyt keskuspankin harjoittamaan rahapolitiikkaan. Kun valuuttavaranto on nyt olennaisesti parantunut, ei enää ole olemassa mitään perusteltua syytä tällaisen rahapolitiikan jatkamiselle.

Toinen osa työttömyydestä liittyy ulkomaankaupan kehitykseen. Heikentyneestä investointitoiminnasta huolimatta viime vuoden ulkomaankauppa oli — neljäntenä perättäisenä vuotena — n. 200 miljoonaa markkaa tuontivoittoinen. Valtiovarainministeriön kansantalousosaston laskelmien mukaan ennustetaan, että kuluvinakin vuonna — siis viidentenä perättäisenä — syntyisi uudelleen ainakin samansuuruinen tuontiylijäämä, jolloin viiden vuoden yhteinen tuontiylijäämä olisi peräti 1.400 milj. markkaa. Näin suuri ja näin kauan jatkuva kauppataseen alijäämäisyys ei liene koskaan aikaisemmin esiintynyt maamme ulkomaankaupassa. On ilmeistä, että tämä merkitsee työtilaisuuksien menettämistä ulkomaisille kilpailijoille ilman, että toistaiseksi olisi näköpiirissä sellaisia huomattavampia vientituotantoaloja, jotka korvaisivat tämän menetyksen. Kun tämä kehitys myös valtiontalouden ja valuuttavarannon kautta monella tavalla vaikuttaa työllisyyteen supistavasti, on kysymyksessä tuotantoelämässämme sellainen rakennemuutos, jonka seurauksiin ei vielääkään, keskusjärjestömme toistuneista huomautuksista huolimatta, ole valtiovallan taholta kiinnitetty riittävää huomiota.

Tuotannollisessa toiminnassa tapahtuneen rakennemuutoksen aiheuttaman työllisyyden ylläpitämisen välttämättömyyttä on keskusliittomme taholta jo usean vuoden ajan tähdennetty. On kiinnitetty huomio-

ta keski-ikänsä saavuttaneen mies- ja naistyövoiman toimeentulovaikeuksiin, työvoiman liikkuvaisuuden edistämiseen ja siihen liittyvien työntekijöille aiheuttamien muuttokustannusten, oman kodin myynnistä aiheutuvien tappioiden korvaamiseen, uudessa ympäristössä aloitettavan elämän taloudellisten rasitusten helpottamiseen, uuden ammatin oppimiseen liittyvien kustannusten korvaamiseen ja ansiotason turvaamiseen koulutuksen aikana. Kaikki nämä toimenpiteet, jotka helpottavat työvoiman mukauttamista teknilliseen ja kaupalliseen rakennemuutokseen olisivat omiaan edistämään vapaasti valittua tuotannollista täys-työllisyyttä. Eräisiin melko rajoitetuihin toimenpiteisiin on tosin ryhdytty, mutta nämä toimenpiteet, kuten muuttokustannusten osittainen korvaaminen, merkitsevät ainoastaan vähäpätöistä alkua. Kun periaatteessa ko. rakennemuutosten väitetään tuottavan suuria kansantaloudellisia etuja, on täysin väärin, että suuret työntekijäryhmät joutuvat siitä kärsimään ja kantamaan rakennemuutosten kustannukset, toisten tuloryhmien hyöttyessä siitä.

Nykyinen epätydyttävä työllisyys-tilanne, suhdannenosusta huolimatta, on epäilemättä sekä tällaisten pitemmän tähtäimen että lyhyemmän tähtäimen tekijäin yhteistulos. Sitä tärkeämpää on, että kulloinkin vallitseva työllisyys-tilanne hoidetaan, koska muuten tilanteen hallittaminen käy myöhemmin vaikeammaksi.

Kun nykyisen työllisyys-tilanteen vallitessa ryhdytään sulkemaan valtion toimesta järjestettyjä työllisyystömaita ja kun saman periaatteen mukaisesti ohjataan kuntien työllisyyspolitiikkaa, keskusliittomme katso, että työllisyyttä ei hoideta työllisyyslaissa edellytetyllä tavalla. Sanotun lain 2 §:n mukaan nimittäin työvoiman kysynnässä ja tarjonnassa esiintyvien vaihtelujen tasoitteeksi valtion sekä kuntien ja kunta-yhtymien on pyrittävä keskittämään investointiluontoiset työnsä niinä ai-

koina suoritettaviksi, jolloin esiintyy työttömyyttä.

Edellä sanotun perusteella allekirjoittanut keskusliitto kunnioittaa esittää; että

— Käynnissä olevat työllisyystyöt pidetään kevään tulosta huolimatta käynnissä ja tarpeen vaatiessa uusia työmaita avataan siihen asti, kunnes työllisyystyömaille työskentelevät voivat sijoittua ns. vapaille työmarkkinoille.

— Ryhdytään viipymättä rahapoliittisiin toimenpiteisiin investointitoiminnan ja erityisesti rakennustoiminnan elvyttämiseksi, jotta kaikille alan työläisille voidaan varata työtä.

— Asuntotuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi on välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin asuntojen hintoihin vaikuttavien rakennuskustannusten kurissa pitämiseksi rajoittamalla tonttien hintoja ja asunnoilla tapahtuvaa keinottelua. Jatkuvasti lisääntyvän asuntopulan poistamiseksi on ARAVA-määrärahoja lisättävä ja valtioneuvoston vahvistamia perusteita työllisyyslainojen myöntämisestä on muutettava siten, että työllisyyslainoja voidaan myöntää myös sosiaaliseen rakennustoimintaan.

— Kauppasopimuksista käytävien neuvottelujen yhteydessä olisi tutkittava kaikki mahdollisuudet viennin, ja erikoisesti metalliteollisuustuotteiden viennin edistämiseen, sekä myös tuonnin silloin kuin bilateraalisessa kaupassa tämä on viennin kasvun edellytyksenä. Samoin olisi myös viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin sekä itäryhmän että kehitysmaiden markkinoinnismahdollisuuksien tehokkaaseen tutkimiseen ja kehittämiseen, tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan jopa luotolla tapahtuvan viennin tukemiseen.

* * *

Syyskuun 4 päivänä kävi SAK:n lähetystö jälleen pääministeri Lehdon luona työllisyysasioissa ja jätti

valtioneuvostolle osoitetun kirjelmän, missä korostettiin niitä näkökohtia, joita huhtikuussa valtioneuvostolle jätetyssä kirjelmässä oli esitetty. Kululaitosten ja yleisten töiden ministeriölle jätetyssä kirjelmässä todettiin työttömyyden kesäkauteenakin pysyseen odottamattoman suurena ja kiinnitettiin ministeriön huomiota työllisyyden turvaamisen kannalta tärkeisiin seikkoihin, kuten rakennustoiminnan elvyttämiseen, työmäärärahojen budjetoimiseen ja perusinvestointien suorittamiseen, koska työttömyys on menettänyt aikaisemman kausiluonteisuutensa ja ilmenee yhä selvemmin ns. rakenteellisena työttömyytenä. Valtioneuvostolle jätetty kirjelmä kuuluu seuraavasti:

"Viime huhtikuun 21 p:nä keskusliittomme valtioneuvostolle tekemässään esityksessä kiinnitti huomiota siihen, ettei työllisyystilanne ollut kehittynyt parantuneita vienti- ym. suhdanteita vastaavalla tavalla ja esitti käsityksenään, että tämä epäsuhte oli osoituksena työtilaisuuksien perusvajauksen pitkäjännitteisestä kasvusta.

Mainittu epäsuhte on kesän aikana syventynyt. Kesätyöttömyys on pysynyt viimevuotista suurempana ja keskusliittomme jäsenjärjestöjen antamat tiedot viittaavat siihen, että ensi talven työttömyys tulee muodostumaan huomattavasti suuremmaksi kuin viime talven jo sinänsä laajaksi muodostunut työttömyys, ellei talouspolitiikassa suoriteta radikaalista suunnanmuutosta.

Kirjelmässään keskusliittomme kiinnitti huomiota mm. siihen, että elinkustannusten ja verojen nousujen johdosta — jotka ratkaisevasti riippuivat valtiovallan suorittamista toimenpiteistä — laajojen kuluttajapiirien ostovoima ei riittänyt tuotannollisen toiminnan ja siihen liittyvien investointien elvyttämiseen. Kaikki tilastolliset perustiedot osoittavat, että tämä kehitys on edelleen jatkunut ja hallituksen äsken suorittamat toimenpiteet viittaavat yhä

huonompaan suuntaan. Elinkustannusindeksi on kuluvan vuoden aikana noussut jo n. 8 %, joten samana aikana ns. R-sopimusten mukaisista palkkojen korotuksista vain n. 1 % on jäänyt palkansaajille reaalikorotuksena, ja verojen korotukset sekä verotuksen progressiivisuus on todennäköisesti varmaankin ylittänyt tämän. Tuotantoa, investointeja ja työllisyyttä on toisaalta supistanut ns. rahamarkkinain kireys, joka sekin on valtiovallan ja keskuspankin harjoittaman talouspolitiikan seurausena. Korotettu hinta- ja kustannustaso olisi vaatinut toimenpiteitä maksuvalmiuden helpottamiseksi, jotta tuotannollista toimintaa voitaisiin kehittää, mutta tällaisiin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty. Työllisyyden ja tulon muodostuksen heikettessä myös säästämismahdollisuudet ovat vähentyneet. Täten on aiheutettu rahamarkkinain kireys sekä siihen liittyvät valtiontalouden vaikeudet on käytetty perusteluna yhä uusien kontraktiivisten toimenpiteiden suorittamiseksi. Oireellisenä tapahtuneen kehityksen piirteenä on jo huomattavia mittasuhteita saavuttanut pääomien maastapako samalla kuin valtiovalta — keskuspankin myötävaikutuksella — laiminlyö mm. työllisyyslain mukaiset yleiset talouspoliittiset velvollisuutensa, aiheuttaen kaiken lisäksi ammatti-ym. työvoiman siirtymistä ulkomaille. Suomi siten harjoittaa perustuotantotekijänsä vientiä heikentäen täten uuden nousun ja taloudellisen kasvun edellytyksiä. Ajankohtana jolloin kauppapoliittisista syistä tuontipaine yhä nopeammin kasvaa, aiheuttaen jo useilla aloilla tuntuva työttömyyttä, jolloin investointien laajentaminen olisi ainoa tie vaikeuksien voittamiseksi, valtiovalta ja keskuspankki valtiontaloudellisilla hintojen korotuksilla heikentää kilpailukykyämme ja rajoittaa investitoimintaa sekä kotimaisen kysynnän että pääomansaannin osalta. Vavahduttava todistus talouspolitiikan vinosuuntauksesta on jo viisi

vuotta jatkunut, yhä kasvava tuonti-enemmyys, jonka tasapainottumisesta ei ole vielä mitään merkkejä. Väärästä tulonjaosta johtuen tämä tuonti kohdistuu entistä vähemmän tuotantoelämän tarvitsemiin pääomahyödykkeisiin ja entistä enemmän mm. henkilöautoihin ja niiden polttoaineisiin.

Tämä talouspolitiikka on jyrkässä ristiriidassa muualla maailmassa harjoitetun talouspolitiikan kanssa. Yhdistyneitten Kansakuntien eri elimissä on eräänä pääpyrkimyksenä kansainvälisen ja kansallisen maksuvalmiuden helpottaminen, lukuunottamatta eräitä sellaisia maita, joissa nopea kasvu on jo aiheuttanut ylikuumenemistä ja satoihin tuhansiin nousevien työntekijämäärien maahantuontia. Kansainvälisissä asiakirjoissa ja konferensseissa (ILO:n työllisyssopimus, "Unctad"-konferenssin päätöslauselmissa ym.) ja muissa kasvu-ohjelmissa maksuvalmiuden helpottaminen tuotantoelämän tukemiseksi on avainasemassa. Kansainväliset finanssilaitokset — Kansainvälinen valuuttarahasto etunenässä — suorittavat jatkuvasti toimenpiteitä jäsenmaiden maksuvalmiuden ja pääomansaannin helpottamiseksi. Suomikin on jo lainojen muodossa tästä hyötynyt. Mutta kotona harjoitetaan aivan päinvastaista politiikkaa.

Noudatettu talouspolitiikka ei kohdistu ainoastaan niihin välittömiin tuotannollisiin investointeihin, joiden kiireellinen elvyttäminen on suorastaan elinkysymys kiihtyvää tuontikilpailua silmälläpitäen. Yhtä tärkeät ovat ne yleiset yhteiskunnalliset perusinvestoinnit kaikkiin koulutus-, kasvatus- ja tutkimuslaitoksiin, asuntokantaan, terveys- ym. sosiaaliin laitoksiin, kaikkiin kulkulaitoksiin sekä hallintolaitoksiin, joiden kehittäminen ei ainoastaan luo työtilaisuuksia, mutta jotka ovat yhtä tärkeät edellytykset tuotantoelämän kehittämiselle kuin välittömät tuotannolliset, sijoitukset. Näiden, ns. "infrakenteeseen" tapahtuvien in-

vestointien supistuessa myös tuotannollinen kehitys uhkaa tyrehtyä ja saavutettuun määrätyn kehityssuunnan ylitetään se kynnyks, jolloin yhteiskunnan kansantulopohja ja verotulot eivät enää riitä tuotannon perusedellytysten ylläpitämiseksi, työvoiman siirtyessä samalla muualle. Eräät maamme alueet ovat jo joutumassa tällaiseen taannehtivuuden noiduttuun ympyrään, ja noudatettu talouspolitiikka on omiaan saattamaan koko maamme samanlaiseen kurimukseen.

Aivan erikoisesti keskusliittomme on kiinnittänyt huomiota tämän taannehtivan politiikan tuhoisiin seurauksiin rakennus- ja asuntosalalla. Tilannetta valaisevat tiedot ja eri yhteiskuntapiiriin jatkuvasti esittämät varsin samansuuntaiset käsitykset tilanteen vaatimista toimenpiteistä ovat niin yleisesti kaikkien kansalaisten tiedossa, että uskoisi hallituksenkin olevan tietoinen niistä. Sama koskee tämän hetken rakennusalan kehityssuuntaa. Eduskunta on toistamiseen ilmaissut käsityksensä niin hyvin Arava-määrärahojen korottamiseen, asuntorakennustoiminnan keskuselimen perustamiseen että asumiskustannuksiin nähden, mutta näistä kehotuksista huolimatta hallitusvalta toimii päinvastaiseen suuntaan, kuten äskeiset Arava-lainojen koron korottamistoimenpiteet osoittavat. Keskusliittomme tosin toteaa tyydytyksellä, että Aravan ns. työllisyyslainavaraukset on tänä vuonna suoritettu entistä aikaisemmin, mutta syksyn aikana päätökseen saatettavien rakennustyömaiden suuren lukumäärän ja tiedossa olevien uusien työmaiden vähäisyys huomioonottaen, mainitut 65 milj. nmk, eivät läheskään riitä edes tähänastisen työllisyystason ylläpitämiseksi, saatikka sitten rakennusalan työllisyyden parantamiseksi, semminkin kun yhä jatkuva rationaalisointi toisaalta ja toisaalta suurten ikäluokkien tulo työmarkkinoille on huonontamassa työllisyystilannetta.

Kajoamatta tässä yhteydessä ra-

kennus- ja asuntokysymykseen sen koko laajuudessaan keskusliittomme oheistaa sen valtuuston viime keväänä pitämän kokouksen asiaa koskevan päätöslauselman, tähdentäen samalla sen suosituksista erikoisesti niitä, jotka koskevat eduskunnan edellyttämän keskuselimen luomista, Arava-määrärahojen korottamista 200 milj. markan vuositasolle, asumiskustannusten alentamista, kunnallisen asuntorakennustoiminnan laajentamista sekä keskuspankin toimenpiteitä rahoitusongelman ratkaisemiseksi. Viittaamme tässä yhteydessä uudelleen sekä työllisyyslain yleistä talouspolitiikkaa koskevaan 1 §:ään että Suomen Pankin ohjesäännön ensimmäiseen pykälään, jonka mukaan keskuspankin tehtävänä on rahaliikkeen edistäminen ja helpottaminen. Vallitseva ristiriita reaalisten tuotantoedellytysten ja toisaalta rahamarkkinatilanteen välillä on nimenomaan sellainen tilanne, jota mainittu ohjesäännön kohta tarkoittaa.

Kajoamatta tässä yhteydessä niihin talous- ja työllisyyspolitiikan moniin puoliin, joiden käsittelyyn epäilemättä olisi paljonkin aihetta, ja joista joitakin on kosketeltu em. kevällä esitetystä kirjelmässämme, keskusliittomme korostaa, että jäsenistömme keskuudessa vallitsee laajalle levinnyt huolestuneisuus ja levottomuus työllisyystilanteen johdosta. Kun työttömyyden ja työttömyysuhan lisäksi hintojen, maksujen ja verojen yhä kasvava paine kohdistuu raskaana nimenomaan vähävaraisiin palkansaajapiireihin on tämä ollut omiaan lisäämään levottomuutta palkansaajain keskuudessa.

Keskusliittomme ja sen jäsenjärjestöjen saama kuva lähitulevaisuuden työllisyyskehityksestä, sekä sen esitykset sellaisiin toimenpiteisiin ryhtymiseksi, jotka lähinnä kuuluvat työvoimaviranomaisille, sisältyvät keskusliittomme kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle jättämään työllisyyslausuntoon, josta jäljennös on tämän kirjeen liitteenä.

Kun esitysten toteuttaminen on ratkaisevasti riippuvainen valtioneuvostosta, toivomme valtioneuvoston suhtautuvan esityksiin myönteisesti."

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle jätetty kirjelmä:

"Keskusliittomme jäsenjärjestöiltään saamat tiedot osoittavat yhtäpitävästi, että työttömyys kuluneena kesäkautena on pysynyt odottamatoman suurena. Kauttaaltaan odotetaan — ellei erikoistoinpiteisiin ryhdytä — tulevana talvena työttömyyden kasvua verrattuna edellisen talven jo sinänsä varsin laajaan työttömyyteen. Eräiden jäsenjärjestöjen toiminta-alueilla tilanne on suorastaan uhkaava.

Tällainen kehitys on varsin yllätyksellinen ottaen huomioon, että se tapahtuu ajankohtana, jolloin vientisuhdanteet ovat varsin edulliset ja vientituotanto saavuttaa jatkuvasti uusia ennätyksiä. Kesätyöttömyyden olisi näin hyvien suhdanteiden vallitessa pitänyt kokonaan hävitä. Kun näin ei ole tapahtunut on ilmeistä, että vaihtelevien suhdannetekijäin lisäksi tilanteeseen ovat vaikuttaneet myös pitkántähtäimen taloudelliset ja tuotantopoliittiset tekijät. Näistä mainittakoon yhä voimistunut rationalisointi mm. metsä- ja maataloudessa sekä rakennustoiminnan alalla, suurten ikäluokkien astuminen työelämän piiriin, suurten kuluttajamassojen riittämätön ostokyky, Efta-sopimuksen aiheuttama paine, valtiovallan harjoittama, kilpailukykyä heikentävä hintapolitiikka, kireä rahapolitiikka joka rajoittaa rakennus-ym. investointeja, uusia työtilaisuuksia luovien investointien supistaminen ym. Eräisiin näihin tekijöihin viitattiin jo keskusliittomme ministeriölle viime vuonna antamassa lausunnossa ja tehtiin toimenpide-ehdotuksia. Nämä ehdotukset, esimerkiksi ne, jotka tähtäävät turvan luomiseen kauppapoliittisista tai teknillisistä syistä tapahtuvan tuotannon rakennemuutoksen aiheuttamaa työttömyyttä vastaan, työvoiman liikkuvaisuuden edistämiseen, van-

hemman ja keski-ikäisen nais- ja miestyövoiman toimeentulon turvaamiseen, nuoren työvoiman sijoittamiseen työmarkkinoille jne. ovat edelleen yhtä ajankohtaisia. Korostaen näiden esitysten toteuttamisen tarpeellisuutta ja odotettavissa olevan työllisyys tilanteen heikkenemisen vuoksi keskusliittomme on kääntynyt valtioneuvoston puoleen, jolle keskeisimmät talouspoliittiset ratkaisut kuuluvat, joten tässä yhteydessä rajoitumme koskettelemaan vain sellaisia seikkoja, jotka läheisesti liittyvät työvoimaviranomaisten välittömän toiminnan piiriin.

Jäsenjärjestöjen lausunnoissa esiintyy varsin yleisenä kesätyöttömyyden laajentumisen syynä julkisilla varoilla ylläpidettyjen työmaiden sulkeminen, ja vaatimus niiden kii-reiseen uudelleen avaamiseen. Pontta näille toivomuksille antavat varsin yleiset toteamukset että vielä avoinna olevat yksityisen sektorin rakennukset ovat pääosaltaan valmistumassa syksyn kuluessa, ja että uusia työmaita on avattu varsin vähän. Tilanne uhkaa näinollen aiheuttaa varsin laajaa työttömyyttä rakennustyöntekijäin ja sekatyömiesten keskuudessa tulevan talven aikana ja helpottamiskeinona esitetään entisten työmaiden avaamisen lisäksi uusien työkohteiden aloittaminen sekä toimenpiteitä yksityisen ja kunnallisen asuntorakennustoiminnan elvyttämiseksi. Lausuntoon antaessaan järjestöt eivät vielä olleet tietoisia Aravan ns. työllisyyslainavaroja koskevista päätöksistä, joten tätä koskevat esitykset olivat varsin yleiset. Työllisyyslainavaroja koskevia päätöksiä on nyt tehty, mutta nämä päätökset eivät läheskään riitä rakennusalan työllisyyden palauttamiseksi edes koh-tuulliselle tasolle, joten valtion entisten ja uusien työmaiden nopea avaaminen entistä laajemmalla pohjalla on tilanteen vaatima.

Keskusliittomme esittää, että jo tämän ja ensi vuoden valtion me-

noarviossa varataan riittävästi määrärahoja julkisten töiden suorittamiseen työllisyystilanteen vaatimalla tasolla,

että valtiovalta välittömällä toimenpiteillään tukee heikossa taloudellisessa asemassa olevia kuntia työllisyystöiden ylläpitämisessä sekä myötävaikuttaa kunnallisen asuntorakennustoiminnan laajentamiseen.

Järjestöjen vastauksissa esiintyy edelleen varsin yleisenä siirtotyömaihin kohdistuvaa arvostelua ja esitetään tapauksia niihin liittyvistä väärinkäytöksistä. Tähdennetään mm., että eräissä työvoimapiireissä pyritään vapautumaan lain mukaisen työttömyyskorvausten suorittamisesta osoittamalla ao. työntekijöille työpaikkaa kaukana sijaitsevilla siirtotyömailla, vaikkakin paljon lähempänä olevia työmaita miehittää kauempaa tuodulla työvoimalla.

Kun työttömien lukumäärän ja suoritettujen työttömyyskorvausten määrän välillä tuntuu vallitsevan huomattava epäsuhte, keskusliittomme edellyttää, että valtiolta huolellisesti tutkii, esiintyykö työvoimaviranomaisten piirihallinnossa pyrkimyksiä työttömyyskorvauskin mukaisten korvausten vähentämiseen sellaisissakin tapauksissa, jolloin niitä pitäisi lain mukaisesti suorittaa.

Vaikkakin yleisesti katsoen työttömyystilanne ei ole teollisuuden piirissä yhtä vakava kuin rakennus-alalla ja sekatyömiesten piirissä, ei teollisuudenkaan työllisyystilanne ole läheskään tyydyttävä. Jäsenjärjestöjen esittämien lausuntojen valossa työttömyys ja siitä johtuvat toimeentulovaikkeudet erityisesti keski-ään saavuttaneiden naistyöntekijäin keskuudessa ovat yhä kasvamassa. Teollisuus-, työllisyys- ym. tilastot eivät ilmeisestikään anna tästä yhä vakavammasta ongelmasta riittävää ku-

vaa. Näistä naisista varsin suuret määrät eivät enää, työvoiman vähentämisen jälkeen, esiinny teollisuuden antamissa työttömyysnumeroissa. Kun työtilaisuuksien osoittaminen heille on usealla paikkakunnalla varsin vaikeaa, sopivien työtilaisuuksien puuttuessa, ja kun työttömyyskassa-avustukset tai työttömyyskorvaukset on käytetty loppuun he joutuvat usein elämään varsin vaikeissa olosuhteissa. Keskusliittomme on jo useamman kerran kiinnittänyt valtiovalan huomion tähän kysymykseen, mutta mitään olennaista ei ole toistaiseksi tapahtunut.

Keskusliittomme näinollen esittää, että valtiolta viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin keski-ään saavuttaneen mies- ja naistyövoiman kohtuullisen ansio- tai elintason turvaamiseksi.

Työllisyyden turvaamiseksi jatkuvasti keskusliittomme esittää ryhdyttäväksi seuraaviin toimenpiteisiin:

I Rakennustoiminnan elvyttäminen

1. Arava-määräraha olisi korotettava 200 milj. vuositasolle.
2. Kuluvan syksyn Aravan työllisyysvaraukset olisi korotettava jo myönnettyjen lisäksi vähintään 20 mmk ja lisäbudjetti tästä viipymättä esitettävä eduskunnalle.
3. Asuntotuotantolainojen koron nostamispäätös on peruutettava. Aravan rahoitusosuutta olisi lisättävä.
4. Valtiovalan olisi tuettava kunnallisen asuntorakennustoiminnan laajentamista.
5. Eduskunnan edellyttämä asuntorakennuselin olisi viipymättä perustettava.
6. Asuntotonttien varaamiseen ja tonttikeinottelun estämiseen tähtäävät toimenpiteet olisi kiireellisesti saatettava lainsäädännölliseen ratkaisuun.

II Työmäärärahat

Tulevissa budjeteissa ja tarpeen mukaan jo tänä syksynä annettavassa lisämenoarviossa olisi varattava riittävästi määrärahoja työllisyyden kannalta tarpeellisten talo-, tie- ja rautatierakennus- ym. työmaiden avaamiseksi välittömästi työllisyystilanteen niin vaatiessa.

III Perusinvestoinnit

Metsänparannustoita olisi viipymättä mahdollisuuksien mukaan lisättävä, suunnitellun obligaatilainan markkinoille sijoittamista odottamatta. Tarkoitusta varten olisi väliaikaista finanssikatetta hankittava Suomen Pankin myötävaikutuksella.

Valtionrautateiden sähköistämistä koskevat päätökset olisi tehtävä mahdollisimman nopeasti ja työt aloitettava. Sähköistyksen vaatimat hankinnat on annettava kotimaisille yrityksille.

Uusien ratojen rakennustoita olisi laajennettava.

Voimalaitostyöt

Olsi viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin uusien voimalaitos-työmaiden avaamiseksi, erityisesti Pohjois-suomessa.

Teollisuusinvestoinnit

Yhteistyössä Suomen Pankin kanssa olisi toimitusluottokysymys saatettava nopeaan ja tyydyttävään ratkaisuun ja samalla olisi turvattava tuotanto- sekä perusinvestointia varten tarvittavien pääomien saanti.

Rahoituspolitiikka

Hintatason nousun eskäisemiseksi ja yleisen taloudellisen toiminnan elvyttämiseksi Suomen Pankin olisi

ryhdyttävä toimenpiteisiin rahamarkkinain yleiseksi helpottamiseksi.

Luottopolitiikassa olisi etusija annettava maalle tärkeille tuotanto- ja rakennusinvestoinneille, samalla kun vähemmän tärkeän tuonnin rahoittamista olisi supistettava.

Pääomatilanteen helpottamiseksi sekä valuuttakatteen turvaamiseksi olisi jatkettava ponnistuksia ulko- maisten lainojen saamiseksi.

Kauppapolitiikka ja rakenneytöttömyys

Efta-sopimusten mukaisten tullialennusten vaikutusta työllisyystilanteeseen olisi huolellisesti seurattava ja hyvissä ajoin ryhdyttävä toimenpiteisiin työntekijäin toimeentulon turvaamiseksi entisellä tasolla, joko aktiivisen työvoimapolitiikan ja sosiaalipolitiikan avulla, ja mikäli nämä keinot eivät riitä olisi vedottava Efta-sopimuksen poikkeusmääräyksiin. (Viime kädessä, tilanteen mahdollisesti yhä huonontuessa Efta-sopimuksen tarkistamista olisi harkittava.)

Olsi ryhdyttävä toimenpiteisiin kaupan laajentamiseksi bilateraalisella pohjalla ja tutkia vientimahdollisuuksien kehittämismahdollisuuksia uusille markkina-alueille, mikäli mahdollista myös vientiluotomahdollisuuksia lisäämällä.

Aktiivinen työmarkkinapolitiikka tehostettava

Työvoiman liikkuvaisuuden edistämiseen tähtäävät toimenpiteet: kaikkien muuttokustannusten ja uuden kodin perustamiseen liittyvät kustannukset on kohtuullisissa puitteissa korvattava, uuden ammatin oppimisen edellytykset sekä riittävän toimeentulon saanti opetusaikana olisi turvattava.

Samalla olisi ammattikoulutusjärjestelmää edelleen nopeassa tahdissa kehitettävä.

Jäsenjärjestöjemme arviot työllis-

syystilanteen kehittymisestä ja esitykset työkohteiksi lähettämme ministeriölle myöhemmin."

Työvoiman liikkuvuus

Työvoiman alueelliseen liikkuvuuteen kiinnitettiin kertomusvuoden aikana myös lainsäätäjän taholla huomiota. Toukokuussa annetulla lailla työnvälityslain muuttamisesta ja kesäkuussa annetulla asetuksella työvoiman liikkuvuuden edistämisestä luotiin työnvälitysviranomaisille taloudelliset mahdollisuudet työvoiman taroituksenmukaiseen ohjaamiseen alityöllisyysalueilta sellaisille seuduille, missä talouselämä varmemmin voi tarjota pysyviä työtilaisuuksia. Asetuksen perusteella voivat työnvälitysviranomaiset myöntää erikoisia liikkuvuusavustuksia sellaisille työttömille tai välittömästi työttömiksi joutuville, jotka ovat halukkaita muuttamaan toiselle paikkakunnalle työhön. Avustuksena voidaan maksaa matkakustannusten korvausta ja päivärahaa, muuttokustannusten korvausta ja perheavustusta. Liikkuvuusavustuksia myönnettiin työnvälitysviranomaisten toimesta syys- ja joulukuun aikana 353 työntekijälle.

4. Työttömyyskassatoiminnan kehittäminen

Kesäkuussa 1960 tehdyllä työttömyyskassalain muutoksella korotettiin korkeimmat työttömyyskassojen jäsenilleen maksamat päiväavustukset huoltovelvollisten osalta 1000 markkaan ja muun jäsenen osalta 750 markkaan päivältä. Elinkustannukset ovat kuitenkin nousseet varsin voimakkaasti työttömyyspäivärahojen korottamisen jälkeen — noin 20 % maaliskuun loppuun 1964 mennessä — ja sen vuoksi nähtiin ammattiyhdistysliikkeen taholla tarpeelliseksi työttömyyspäivärahojen

korottaminen. Maaliskuun 30 päivänä pitämässään kokouksessa SAK:n työvaliokunta päättikin tätä koskevan esityksen tekemisestä toiselle työmarkkinaosapuolelle, STK:lle. Esitykseen sisältyi myös ehdotus karenssiaikaa koskevien määräysten tarkistamisesta. SAK:n esitys johtikin työmarkkinaosapuolet neuvottelupöydän ääreen ja asia kehittyi niin pitkälle, että hallitus antoi syksyllä eduskunnalle esityksen työttömyyskassalain muuttamisesta. Hallituksen esitys sisälsi työttömyyspäivärahojen korottamisen huoltovelvollisten osalta 14 markkaan ja muun jäsenen osalta 11 markkaan päivässä sekä karenssiaikamääräysten muuttamisen työttömille työntekijöille edullisemmaksi. Lain 20 §:n ammattitaitovaatimusta koskeva muutosesitys aiheutti ammattiyhdistysväen keskuudessa voimakasta kritiikkiä lainmuutosta kohtaan, koska arveltiin muutoksen merkitsevän melkoista rajoitusta mahdollisuuksille kieltäytyä työnvälitysviranomaisten tarjoamasta työstä.

Eduskunnassa ei asiaa kuitenkaan ehditty käsitellä loppuun vuoden 1946 aikana ja näin siirtyi lain muuttaminen tulevaisuudessa tapahtuvaksi.

Valtiovallan toimesta tehtiin kertomusvuoden aikana yritys työttömyyspäivärahojen saattamiseksi veronalaisiksi. Sosiaaliministeriö kehotti elokuun 25 päivänä työttömyyskassoille lähettämässään kirjelmässä kassoja toimittamaan verotomistoilta tarkkailuilmoituksen maksamistaan työttömyyskorvauksista kaikkien niiden jäsenten osalta, jotka kalenterivuoden aikana olivat saaneet avustusta vähintään 200 mk.

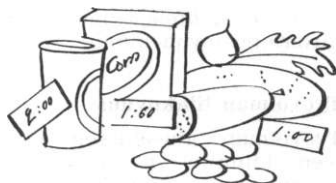
Ammattiyhdistysliikkeen keskuudessa ei voitu hyväksyä valtiovallan toimenpiteitä, vaan asetuttiin jyrkästi vastustamaan päivärahojen verotusaikomuksia. SAK jätti syyskuun 10 päivänä tätä asiaa koskevan kirjelmän valtioneuvostolle ja syyskuun 16 päivänä kävi SAK:n jäsenliittojen lähetystö valtioneuvostossa korosta-

massa edelliselle, pääministeri Heino Lehdon hallitukselle jätetyssä kirjelmässä esitettyä vaatimusta työttömyyspäivärahojen veronalaisuuden kumoamisesta. Lähetystön vastaanottaneet ministerit: pääministeri Johannes Virolainen, valtiovarainministeri Esa Kaitila ja sosiaaliministeri Juho Tenhiälä ilmoittivat hallituksen kiinnittävän kiireellisesti asiaan huomiota.

Esitetty vaatimus työttömyyspäivärahojen veronalaisuuden kumoamisesta johtikin myönteiseen tulokseen. Marraskuun 20 päivänä 1964 annettiin laki eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakoihin annetun lain muuttamisesta, jonka mukaan työttömyyskorvauksesta annetussa laissa tarkoitettua työttömyyskorvausta ei valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa tarkoitettua työttömyysavustusta ole pidettävä veronalaisena tulona.

5. Hintapoliittiset toimenpiteet

Joulukuun 5 päivänä 1963 annettu uusi liikevaihtoverolaki toi verotuksen piiriin myöskin kaikki välttämättömyystarvikkeet, jotka aikaisemman järjestelyn aikana olivat olleet liikevaihtoverotuksen ulkopuolella. Elintarvikkeiden — aina peruselintarvikkeita myöten — samoin kuin muittenkin välttämättömyystarvikkeiden hintoihin lisättiin tammi-kuun 1 päivästä alkaen 10%:n liikevaihtovero, joka nosti kaikkien kuluttajien mutta erikoisesti palkansaajien elinkustannuksia varsin huomattavasti. Se ei voinut olla vaikuttamatta myöskään elinkustannusindeksiin, joka yhdellä hyppäyksellä nousi vuoden 1963 joulukuun tasosta 158 pistettä 164 pisteeseen tammikuussa 1964. Myös muut valtiovalan toimenpiteet, joista mainittakoon ennen kaikkea muuta maataloustulolain mukaiset helmi- ja elokuussa ta-

pahtuneet maataloustulon tarkistukset ja näihin liittyen liike-elämän rajoittamaton vapaus pitivät kolmen vuosineljänneksen aikana yllä tasaisen tappavaa hinnankorotusvauhtia, mikä elinkustannusindeksillä mitaten merkitsi 15 pisteen nousua syyskuun loppuun mennessä ja keskimäärin 1,67 pistettä kuukaudessa. Viimeisen vuosineljänneksen aikana ei elinkustannuksissa tapahtunut elinkustannusindeksillä mitattavia muutoksia.

Elinkustannusindeksi (lokakuu 1951 = 100) osoitti joulukuussa 1963 pistelukua 158. Vuonna 1964 olivat pisteluvut ja edellisen vuoden joulukuun tasosta tapahtunut nousu kuukausittain seuraavat:

		Nousu	
		Pistettä	Prosenttia
Tammikuu	164	6	3,8
Helmikuu	165	7	4,4
Maaliskuu	167	9	5,7
Huhtikuu	169	11	7,0
Toukokuu	170	12	7,6
Kesäkuu	170	12	7,6
Heinäkuu	171	13	8,2
Elokuu	172	14	8,9
Syyskuu	173	15	9,5
Lokakuu	173	15	9,5
Marraskuu	173	15	9,5
Joulukuu	173	15	9,5

Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana oli hintakehitys varsin nopeata, kuten saatetaan havaita elinkustannusindeksin kehityksestäkin, eikä toisen neljänneksen ensimmäinen kuukausi näyttänyt tuovan tilanteeseen parannusta, vaan hinnat nousivat jatkuvasti. Työvaliokunta käsit-

teli asiaa kokouksessaan huhtikuun 20 päivänä ja päätti esittää palkansaajien huolestumisen tapahtuneesta kehityksestä valtioneuvostolle kirjelmän muodossa. Työvaliokunnan seitsenhenkinen lähetystö kävi 21. 4. puheenjohtaja Rantasen johdolla jättämässä hinnankorotusten peruuttamista, hintasäännöstelyn laajentamista ja hintatutkimusten suorittamista vaativan kirjelmän valtioneuvostolle. Valtioneuvostossa ottivat lähetystön vastaan pääministeri Reino Lehto, sosiaaliministeri Olof Ojala ja kulkulaitosministeri Martti Niskala. Kirjelmä kuului seuraavasti:

"Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y. katsoo velvollisuudekseen saattaa valtiovallan tietoon, että järjestön jäsenistön sekä yleensä palkansaajien piirissä esiintyy vakavaa huolestumista rahanarvoa heikentävästä taloudellisesta kehityksestä. Huoli rahanarvon alenemisesta perustuu voimakkaana esiintyvään hintojen nousuun, jota ennen kaikkea julkisen sektorin suorittamat hintapoliittiset toimenpiteet ovat olleet edistämässä, ja jotka jo nyt aiheuttavat palkansaajain keskuudessa epäluuloisuutta valtiovallan haluun kiinnittää riittävästi huomiota rahanorvokysymyksiin.

Ammattiyhdistysliikkeen taholla on jälleen osoitettu halua pyrkiä vakaaan talouselämän ja rahanarvon kehitykseen solmimalla kahden vuoden työehtosopimukset. Se, että työehtosopimuksiin on otettu osittainen indeksiturva palkansaajille, johtui lähinnä viime vuonna suoritetuista hintapoliittisista toimenpiteistä.

Esittäessään vakavan huolestumisen tapahtuneen kehityksen johdosta palkansaajat eivät kiinnitä huomiota yksinomaan reaaliansoioiden kehitykseen lähitulevaisuudessa, vaan myöskin kokemusperäiseen tietoon siitä, että mikäli valtiolta laiminlyö rahanarvopoliittiset velvollisuutensa, palkansaajat joutuvat ennemmin tai myöhemmin kärsimään siitä heikentyneen työllisyyden, vähenvän sosiaaliturvan ja alenevan

reaalianсион muodossa. Keskusliittomme käsityksen mukaan valtiotaloudellisen kassaliikkeen tasapainottaminen rahanarvon kustannuksella on tarpeetonta ja virheellistä. Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto on useamman kerran saattanut tämän käsityksen sekä valtiotaloudelliset vaihtoehtosuosituksensa kulloinkin istuvien maan hallitusten tietoon. Voidaankin todeta, että se, ettei keskusliittomme käsityksiä ole riittävästi otettu huomioon, on perustunut paitsi poliittisiin voimasuhteisiin, myös virhepäätelmiin itse valtiotaloudelliseen kehitykseen nähden sekä kaavamaiseen keskuspankkipoliitiikkaan.

Käsittämätöntä on se, että kaikkien jo suoritettujen ns. saneeraustoimenpiteiden jälkeen ajankohtana, jolloin viime syksynä ja talvena suoritettut hintapoliittiset toimenpiteet ovat saattaneet markkinahintasektorin äärimmäisen inflatioherkäksi, valtiovalta yhä kulkee virheelliseksi osoittautunutta tietä, vaikka mitään valtiotaloudellista aihetta tähän ei enää käsityksemme mukaan ole olemassa. Palkkojen korotusten ansiosta välittömien verojen tuotto on jo vuoden alusta ollut voimakkaassa nousussa ja uudet verolait antavat lisätuloja. Vaikka eräiden verotulojen kasvu rupeaa vaikuttamaan koko voimallaan vasta määrätyn ajan kuluttua, on kuitenkin selvää, ettei tilapäisiä maksuvaikeuksia pidä enää hoitaa rahanarvon kustannuksella, vaan lisäämällä lainanottoa. Valtio pankin rahapoliittisiin velvollisuuksiin kuuluu tällaisten tilapäisten maksuvaikeuksien hoitaminen. Käsitys siitä, että valtiovallan suorittamat välittömät hintojen korotukset merkitsisivät pienempää inflatiovaaraa, kuin näiden korotusten ehkäiseminen rahamarkkinoita yleisesti keventämällä sekä tuotannon että valtiovallan lainansaantimahdollisuuksia helpottamalla perustuu virhepäätelmiin. Kaikki raha- ja valtiotaloudelliset edellytykset ovat nyt olemassa sellaisten hintojen alennus-

ten suorittamiseksi, jotka tasapainottavat yksityisessä sektorissa vielä esiintyviä hintojen korotuspyrkimyksiä. Alennusten jälkeen mahdollisuudet vaikuttaa säännöstelevästä myös yksityisen markkinasektorin hintojen muodostukseen myöskin paranevat. Keskusliittomme edellyttää kuitenkin, että hintojen alentamiseksi ei käytetä keinoitekoisluonteista pisteostopolitiikkaa.

Inflaatiokeskustelussa on yleensä virallisestikin kiinnitetty huomiota lähinnä ns. kysyntä- ja kustannusinflaatioon. Tähän on usein liittynyt pyrkimys syyttää erikoisesti palkkatyöväestöä inflatorisesta kehityksestä. Näin on tapahtunut silloinkin, kun pitkäaikaisilla työehtosopimuksilla palkkojen korotusmäärät ovat olleet varsin kohtuulliset ja näin palkansaajat ovat omalta osaltaan myötävaikuttaneet rahanarvon vakiinnuttamiseen. Liikakysynnästä on puhuttu silloinkin, kun tavaraviljäämiä on jouduttu vientisubventioiden turvin viemään ulkomaille. Ei ole tutkittu muiden kuin palkkatulojen muodostusta ja niiden kehitystä ja vaikutusta kysyntään ja tuontiin, vaikka juuri muiden tulojen voimakas kasvu on ollut omiaan vaikuttamaan valuuttavarannon kehitykseen. Hinnanmuodostuksen voimakkaasti monopolistiset piirteet on kuitattu ylimalkaisilla viittauksilla kiristävään kilpailuun tutkimatta lähemmin, millä tavaramarkkinoilla tehokasta kilpailua yleensä esiintyy. Mitään varsinaista eri kustannustekijöitä selvittävää ja vertailevaa kustannusanalyysiä, joka perustuisi todellisiin hinnoittelutapauksiin, ei ole suoritettu eikä talouselämä ole ollut edes valmis antamaan tarvittavia tietoja käytettäväksi.

Kiistämättä työpalkoillakin on merkitystä kustannus- ja kysyntätekijänä huomioon ottaen kuitenkin, että hinnat ovat työntekijäin kustannustekijä, keskusliittomme toteaa, että yksipuolinen kysyntä- ja kustannusinflaatiokeskustelu on ollut omiaan kääntämään huomion pois tällä het-

kellä paljon tärkeämmistä inflaatiotekijöistä ja on osittain syynä siihen, että varsinaiseen hinta-analyysiin ja hintapolitiikkaan ei ole pyrittykään todella paneutumaan. Kun esimerkiksi lainsäädännöllä jonkun kokonaisen elinkeinohaaran tulot ja tuotteiden hinnat sidotaan "ansiotasokäsitteeseen", syntyy hintojen ja tulojen korotuksia, jotka eivät perustu kysyntään tai kustannuksiin. Kun näitä hintoja kaavamaisesti vielä ylläpidetään niissäkin tapauksissa, joissa ne eivät ole tarpeen vaatimia, ja tämä tapahtuu valtiotaloudellisella tuella, nämä menot pakottavat valtiovaltaa toisasteisesti korottamaan muitakin hintoja ja maksuja. Samantapaisia ristisidonnaisuuksia, jotka eivät ole kysynnän tai kustannusten aiheuttamia esiintyy paitsi maataloudessa myös muillakin aloilla. Tällainen ristisidonnaisuus korottaa kaavamaisuutensa ansiosta hintoja ja tuloja sellaisissakin tapauksissa, joissa ne eivät olisi mitenkään taloudellisen tarpeen vaatimia.

Johdonmukainen hintapolitiikka näin ollen edellyttää, että ryhdytään purkamaan tällaisia inflatorisesti vaikuttavia ristisidonnaisuuksia. Palkansaajat eivät voi ymmärtää, että valtiollinen jakelumonopoli esimerkiksi korottaa hintoja, "koska muutkin hinnat ovat nousseet" siitä huolimatta, etteivät mitkään kustannustai muut taloudelliset tekijät edellytä tällaisia hintojen korotuksia.

Edellä olevaan viitaten Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y. esittää, että valtiovalta yhteistoiminnassa keskuspankin kanssa viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin

sellaisten valtiotaloudellisista syistä suoritettujen hintojen korotusten peruuttamiseksi sekä muiden valtion määrättävissä olevien hintojen ja maksujen alentamiseksi, että nämä toimenpiteet kokonaisvaikutuksellaan hillitsevät yksityisellä sektorilla vielä esiin-

tyviä hinnankorotuspyrkimyksiä, hintasäännöstelyn laajentamiseksi ja sen voimassaoloajan pidentämiseksi, sellaisen elimen muodostamiseksi, jonka tehtävänä on yleisen hinta- ja kustannustutkimuksen suorittaminen, inflatorisesti vaikuttavien kaavamaisten ristisidonnaisuuksien poistamiseksi."

Kun SAK:n keväällä valituneuvostolle esittämät ajatukset eivät näytäneet johtavan käytännön toimenpiteisiin valtiovallan taholla, vaan hintojen ja maksujen korotukset jatkuivat sekä valtiovallan että yksityisen sektorin toimenpitein kävi SAK:n lähetystö syyskuun 4 päivänä valtioneuvostossa toistamassa keväällä esitetyt vaatimukset. Tämän lisäksi esitettiin asuntotuotantoa koskevien korkopäätösten peruuttamista, elokuun maataloustulopäätöksen edellyttämien kulutushintojen korotusten poistamista sekä liikevaihtoveron poistamista tärkeiltä kulutustavaroilta. Hintatason vakiinnuttamiseen valtiovallan ja keskuspankin yhteisin toimenpitein kiinnitettiin myös huomiota ja osoitettiin, että liikevaihtoverolakia säädettäessä oli perustuslakia karkeasti kierretty. Kirjelmä oli kokonaisuudessaan seuraavansisältöinen.

"Keskusjärjestömme saattoi viime keväänä Valtioneuvoston tietoon huolestuneisuuden ja levottomuuden, joka vallitsee jäsenistömme piirissä toisaalta hallituksen suorittamien hinnankorotusten ja toisaalta maamme palkansaajaväestölle kielteisen taloudellisen kehityksen johdosta. Työmarkkinajärjestöjen ponnistuksista ja solmituista sopimuksista huolimatta, jotka tähtäävät myös työrauhan säilymiseen maassamme, on huolestuneisuus jo nyt saamassa työrauhaa uhkaavia piirteitä.

Keskusliittomme samalla esitti käsityksensä, että tapahtunut hintojen ja kustannusten nousu ratkaisevalta osalta riippui valtiovallan toi-

menpiteistä; että valtiovalta, tuijottaen yksisilmäisesti valtiontalouden kameraaliseen tasapainoon, laiminlyö rahanarvo- ja tuotantopoliittisia velvollisuuksiaan ja tällä tavalla — mm. veropohjaa heikentämällä, työttömyysmenoja sekä omia tarvikke-, rakennus-, palkka-, subventio- y. m. menoja lisäämällä — itse on aiheuttamassa niitä valtiontaloudellisia vaikeuksia, joita uudelleen käytetään yhä jatkuvien tuotantopoliittisten supistusten sekä hintojen nostamisen perusteluina. Samalla keskusliittomme esitti varoituksen, että valtiovallan taholta mahdollisesti harjoitettava ns. pisteostopoliittikka, jolla pyritään tahallisesti vesittämään solmitujen työehtosopimusten ostovoimaa, aiheuttaa palkkatyöntekijöiden keskuudessa — yhdessä muiden hintapoliittisten toimenpiteiden kanssa — niin voimakasta katkeruutta, että työrauhan säilyminen käy yhä vaikeammaksi. Solmiessaan työehtosopimukset, siihen liittyvine indeksipykalineen, palkansaajat suostuivat kantamaan sen tarkistuspienien välisen laahausriskin, joka liittyy markkinatekijöiden vaikutuksesta elinkustannuksiin. Tämän uhruksen suuruus voidaan kutakuinkin määritellä. Aivan toinen on asianlaita, mikäli valtiovalta kuukausienkin aikana maksimoi palkkojen laahaustapiot pitämällä indeksin jonkun kymmenyksen tarkistuspienien alapuolella, voidakseen sitten, väistämättömäksi tulleen tarkistuksen jälkeen, uudelleen käyttää seuraavan pistevälin rahapalkkojen ostovoiman vesittämiseksi. Palkansaajien käsityksen mukaan tällaiset keinot merkitsevät valtiovallan taholta sellaista rahapoliittista kieroutta, joka muuttaa ne yleiset yhteiskunnalliset, moraaliset ja juridiset edellytykset, jotka, ovat yleensä sopimuspyhyyden ja sitouvuuden pohjana.

Valtiovallan harjoittama suorastaan sokean yksisilmäinen kirjanpitolitiikka on kuitenkin yhä jatkunut. Tyypillisiä ovat tässä suhteessa valtiovallan muutama päivä sitten

suorittamat hintapoliittiset ratkaisut. Maataloustuloratkaisu on hintapoliittisesti varmasti ja valtiontaloudellisesti luultavasti, huonoin käytettävissä olleista ratkaisuisista. Kun esimerkiksi pinta-alalisän osalta suoritetaan vain maataloustulolaskelman mukainen määrä, joudutaan hintojen korotukset ja vientisubventiot suorittamaan koko tuotannosta ts. paljon suuremmasta määrästä kuin laskelman mukaisesta. Julkisuudessa esitetyt maataloustulolaskelman numerot ovat siten tässäkin suhteessa harhaanjohtavat, puhumattakaan niistä hintapoliittisista lisärasituksista, jotka johtuvat yhä kasvaneiden tuotantomäärien jalostus- ja jakelukustannuksista ja palkkioista. Tässä yhteydessä keskusliittomme viittaa Eduskunnan viime talvena hallitukselle antamaan tehtävään huolellisen tutkimuksen suorittamiseksi mainituista jalostus- ja jakelukustannuksista.

Maataloustulolain tuotantopoliittisiin velvoituksiin viitaten, SAK:n edustaja hintatoimikunnassa eriävissä mielipiteessään esitti ratkaisun, joka olisi ollut sekä maataloustaloudellisesti että rahanarvopoliittisesti paljon käyttökelpoisempi. Samalla esitetty ratkaisu olisi antanut maanviljelijöille täydellisen korvauksen tai ylikorvauksen niin tapahtuneista palkkojen korotuksista kuin tuotantokustannusten nousuistakin. Kun hallitus kuitenkin ajaessaan ratkaisuillaan maamme maitotalouden tuotantopoliittiseen umpikujaan yrittää lieventää näitä seurauksia eräällä maatalouden hintalain muutoksella, todistaa se osaltaan, etteivät juridisetkaan tekijät olisi estäneet järkevän ratkaisun suorittamista syyskuun alusta.

Mitään laskelmia nyt suoritettun ratkaisun valtiontaloudellisista seurauksista ei ole esitetty, joten keskusliittomme on edelleen siinä käsityksessä, että jo lähitulevaisuus tulee osoittamaan, miten käytetyt kulltajahintojen voimakkaat nousut tulevat hintapoliittisesti kalliimmiksi

kuin toiset tarjolla olleet ratkaisumahdollisuudet.

Jyrkän kielteisesti SAK suhtautuu myös hallituksen ehdotukseen margariinin hintojen korotuksesta. Ehdotus perustuu ensinnäkin suorastaan säälimättömään yhteiskunnalliseen asennoitumiseen, kun muiden rasvahintojen roimien hintojenkorotusten jälkeen yhteiskunnan vähävaraisimmilta perheiltä pyritään katkaistaan kaikki pakotiet vähänkään halvempaan ruokarasvaan. Näin kovaa, kuluttajiin kohdistuvaa monopolistista pakkoa ei muualla esiinny. Kaiken lisäksi toimenpide perustuu virhelaskelmiin. Kaikkien rasvojen näin voimakas hintatason nostaminen jo ennestään korkeasta hintatasosta pakottaa vähävaraiset kuluttajat entistä ankarammin supistamaan voinkulutuksensa. Margariinin hinnan ehdotettu korottaminen on poliittisluonteinen propagandavaatimus, jonka tulos on päinvastainen kuin ilmoitettu. Kun edellytämme, että Eduskunta joka tapauksessa pysyy margariininhintojen kohdalla entisessä päätöksessään, olisi hallituksen käsityksemme mukaan luovuttava margariininhintojen korotusvaatimuksesta.

Sama koskee äsken tehtyä Arava-koron korottamisesitystä, joka — siinäkin tapauksessa, että näin hankituilla varoilla valtiovalta aikoo lisätä ensi vuoden budjetissa myönnettäviä Arava-määrärahoja — vaikutuksiltaan asumis-, elin- ja rakennustalouteen sekä rakennusalan työllisyyteen nähden ilmeisesti merkitsee valtiontaloudellista tappiota. Tässäkin suhteessa tuntuu siltä, että ratkaisu on tapahtunut puhtaasti kirjanpidollisella pohjalla. Mitään laskelmia valtiontaloudellisista kerrannaisvaikutuksista ei ole tässäkin tapauksessa julkisuudessa esitetty. Selviä on myöskin, että ratkaisu on Eduskunnan lausumien toivomusten vastainen.

Tästä valtiontalouden kansantaloudellista kasvua supistavasta hoidosta ilmeisesti johtuu, että jo suori-

tetuista roimista verojen ja hintojen korotuksista huolimatta hallitus ilmeisesti aikoo jatkaa samanlaisten korotusten tietä. Vaikkakin nykyinen liikevaihtovero — jonka hintoja yhä korottavat kerrannaisvaikutukset edelleen jatkuvat mm. maataloustulolain kautta — säädettiin poikkeuksellisesti 10%:n suuruisena vain tämän vuoden loppuun asti, on samalla kuitenkin annettu ymmärtää, että hallitus aikoo jatkaa sen voimassaoloa muuttumattomassa muodossa tulevanakin vuoden aikana. Koska lakia säädettyäessä oli kysymys täysin uudesta verotusjärjestelmästä, jonka tarkoituksena oli jäädä pysyväisluontoiseksi, keskusliittomme esitti käsityksensä, että se olisi pitänyt säätää perustuslain verolaeista määräämällä tavalla. Yritys sen jatkamisesta tulevanakin vuonna nykyisenlaisena, merkitsee keskusliittomme käsityksen mukaan sellaista karkeata perustuslakien kiertämistä, joka tulevaisuudessa voi osoittautua maamme yhteiskuntaoloille varsin kohtalokkaaksi, perustuslakivaliokunnan enemmän tai vähemmän tilapäisten enemmistöjen tulkitessa perustuslakia täysin mielivaltaisesti.

Palkansaajien käsityksen mukaan kaikkien näiden ja muiden toimenpiteiden: maataloustuloratkaisun, Arava-korkojen nostamisen, korotetun liikevaihtoveron jatkamisen ym. tarkoituksena on elinkustannusindeksin pisteeseen 171:n tapahtuneen tarkistuksen jälkeen antaa hinnat nousta mahdollisimman lähelle 182:n pisteen tasoa, menettelytapa, joka — mikäli se hoidetaan samalla tarkkuudella kuin viime aikoina — merkitsee palkkojen ostovoiman vesittämistä laahausaikana jopa 6%:lla. Tällaisilla toimenpiteillä valtiolta horjuttaa maassa harjoitettavaa työsopimuspolitiikkaa ja omalta osaltaan luo edellytykset työrauhan järkkymiselle.

Edellä mainitussa kirjelmässä keskusliittomme esitti käsityksensä, että vientisuhdanteiden parantamisen, verotulojen lisääntymisen, va-

luuttavarannon kasvun ja rahamarkkinain helpottumisen ohella valtiotavallalla, yhteistuumin keskuspankin kanssa, on nyt kaikki mahdollisuudet ryhtyä harjoittamaan aktiivista tuotanto- ja rahanarvopoliittikkaa. Suorastaan erinomaisista vientisuhdanteista huolimatta maamme teollisuustuotannon (lukuunottamatta puunjalostusteollisuuden) kehitys on kuitenkin yleensä epätydyttävä, rakennustoiminnasta puhumattakaan; tuontienemmydet saavuttavat yhä uusia ennätyksiä ja hintatason nousu — jo ennen äskeisiä korotuksia — on Euroopan ylivoimaisesti korkein. Talous- ja hintapolitiikan perusteellinen muutos on näinollen tullut yhä kiireellisemmäksi ja pakottavammaksi.

Tässä yhteydessä keskusliittomme kunnioittaen esittää ja edellyttää:

että valtioneuvosto peruuttaa äskeisen valtion asuntotuotantolainojen koron korottamista koskevan päätöksensä;

että valtioneuvosto ryhtyy nopeisiin toimenpiteisiin äskeisen maataloustulopäätöksen kuluttajahintoihin kohdistuvien korotusten poistamiseksi;

että valtioneuvosto kiireellisesti saattaa päätökseen Eduskunnan kehotuksen maatalouden jalostus- ja jakelukustannuksia sekä palkkioiden kehitystä koskevat tutkimukset;

että valtioneuvosto luopuu margariinin hinnan korotusyrityksestään;

että valtioneuvosto Eduskunnalle annettavan tulo- ja menoarvion yhteydessä esittää liikevaihtoveron poistamista elintärkeiden kulutustavarain osalta;

että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin sellaisten rahanarvopoliittisesti haitallisten eri elinkeinohaarojen välisten, kaava- maisten ristsidonnaisuuksien sekä niihin liittyvien elin- ym. tuo-

tantokustannusten aiheuttamien hintojen korotusten ja ylikompen-saatioiden poistamiseksi;

että valtioneuvosto yhteistuumin keskuspankin kanssa asettaa ensi-jaiseksi talouspoliittiseksi tavoit-teekseen hintatason vakaannutta-misen."

6. Työntekijäin eläketurva

Työntekijäin eläkelait tulivat kerto-musvuoden heinäkuun 1 päivänä ol-leeksi voimassa kaksi vuotta. Tällöin päättyi työntekijäin eläkelain voi-maantulota koskevien säännösten mu-kainen kaksivuotinen eläketurvan järjestämiskausi ja tätä kirjoitettaes-sa pitäisi eläketurvan järjestelyjen tältäkin osalta olla lopullisesti jär-jestyksessä.

Palkkatyöstä elantonsa hankkivien eläketurvaan saatiin kertomusvuoden aikana varsin merkittäviä pa-rannuksia. Huhtikuun 30 päivänä an-nettiin laki kunnallisten viranhalti-jain ja työntekijäin eläkkeistä, joka tuli voimaan välittömästi säätämistä seuraavana päivänä eli toukokuun ensimmäisenä. Lain mukaan on kun-nan ja kuntainliiton viranhaltijalla ja työntekijällä oikeus lainmukai-seen eläketurvaan, jonka järjestämi-sestä huolehtii sisäasiainministeriön valvonnan alainen, julkisoikeudelli-nen kunnallinen eläkelaitos. Eläke-turvaan kuuluvan peruseläketurvan on täytettävä 8. 7. 1961 annetun työn-tekijäin eläkelain vähimmäisvaati-mukset.

Työntekijäin eläkelain (TEL) ja ly-hytaikaisessa työsuhteessa olevien työntekijäin eläkelain (LEL) vaiku-tuspiiriin kuuluvien työntekijäin elä-keturvaan saatiin myös merkittäviä parannuksia, jotka vaikuttivat ennen kaikkea vanhimpien työntekijäin eläkkeitä korottavasti. Työmarkkina-järjestöjen keskeisissä neuvotteluissa päästiin yhteisymmärrykseen eläke-lakeihin tehtävästä kolmesta varsin merkittävästä muutoksesta. Ensimmäinen

muutos koskee työntekijäin eläkelaisa säädetyn odotusajan ly-hentämistä kuudesta kuukaudesta neljään kuukauteen; toinen samassa laissa olevan 55 vuoden ikärajoituk-sen poistamista ja kolmas vanhim-pien ikäluokkien eläkkeen karttu-misprosentin korottamista. Ikärajoit-tuksen poistaminen ja karttumispro-sentin korottaminen koskevat noin 300.000 työntekijää. Odotusajan ly-hentäminen jokaista työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvaa, alkavaa työsuhdetta.

Eduskunta hyväksyi tältä pohjalta tehdyn hallituksen esityksen joulukuun alkupuolella ja muutokset tu-levat voimaan tammikuun 1 päivänä 1965.

Seuraavassa taulukossa esitetään lainmuutoksen jälkeiset eläkkeen karttumisprosentit vanhempien työn-tekijäin osalta sekä työntekijäin elä-kelain (TEL) että lyhytaikaisessa työsuhteessa olevien työntekijäin eläkelain (LEL) soveltamisalueella.

Syntymävuosi	Eläkkeen karttumisprosentti	
	TEL	LEL
1897	5,70	9,00
1898	4,50	7,55
1899	3,80	6,20
1900	3,20	5,05
1901	2,80	4,20
1902	2,49	3,60
1903	2,17	3,20
1904	1,93	2,86
1905	1,75	2,50
1906	1,61	2,22
1907	1,50	2,00
1908	1,41	1,82
1909	1,33	1,67
1910	1,27	1,54
1911	1,21	1,43
1912	1,17	1,33
1913	1,13	1,25
1914	1,09	1,18
1915	1,06	1,11
1916	1,03	1,05
1917	1,00	1,00

Vuonna 1916 syntyneet ovat nuorin ikäluokka, joka tulee osalli-

seksi korotetun eläkeprosentin suostasta edusta. Vuonna 1917 tai sen jälkeen syntyneitten eläkkeet laskeaan 1 %:n mukaan molempien eläkelakien soveltamispiirissä.

Myös valtion sektorilla on kulueneen vuoden aikana tutkittu valtion palveluksessa olevien eläkesäännösten muuttamista ns. eläkesääntökomitean toimesta. Kaksi ja puoli vuotta asiaa tutkittuaan antoi eläkesääntökomitea joulukuun 22 päivänä mietintönsä ja ehdotuksensa valtion eläkelainsäätöasetukseksi. Jos komitean mietintö johtaa ehdotuksen mukaisiin toimenpiteisiin, merkitsee se mm. sitä, että valtion palveluksessa olevan 10 vuoden pituinen odotusaika ennen eläkeoikeuden alkamista lyhenee ehdotuksen mukaiseksi kuudeksi kuukaudeksi joka edelleen lyhentynee työntekijän eläkelakiin kertomusvuoden lopulla tehdyn muutoksen mukaiseksi eli neljäksi kuukaudeksi. Toinen erittäin merkittävä muutos aikaisempaan nähden on se, että valtion palveluksessa oleva voi siirtyä kunnan, kuntainliiton tai yksityisen työnantajan palvelukseen ja päinvastoin, menettämättä jo ansaitsemaansa eläke-etuja.

Eräänä vanhuudenturvaan liittyvänä tekijänä mainittakoon edelleen Suomen Työnantajain Keskusliiton jäsenilleen antama suositus huoltoapulain 5 §:n mukaisen elatusmaksun korottamisesta keskimäärin 10 %:lla.

Eläketurva ei kuitenkaan ole vielä täydellinen. On olemassa verraten suuri ryhmä sellaisia työaloja, jotka nykyisten säännösten mukaan kuuluvat työntekijäin eläkelain piiriin, mutta joilla työsuhteet yleensä muodostuvat niin lyhytaikaisiksi, että se ei täytä lain määrittelemää odotusajaa ja täten jää eläkeoikeus näiden työsuhteiden osalta ansaitsematta. Tähän seikkaan kiinnitettiin SAK:n taholta valtiovallan huomiota sosiaaliministeriölle lähetetyllä seuraavansisältöisellä kirjelmällä:

"Helmikuun 9 päivänä 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaan työntekijälle, joka työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatala- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta.

Lakia säädettäessä oltiin tietoisia siitä, että lain mainitsemien työalojen lisäksi on muitakin työaloja, joilla työn luonteesta johtuen esiintyy yleisesti lyhytaikaisia työsuhteita, jotka eivät jatku kautta vuoden. Tämän vuoksi sisällytettiin lakiin säännös mahdollisuudesta asetuksella laajentaa lain soveltamisalaa koskemaan myös muita sellaisia työaloja, joilla lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteeltaan erilaisia. Mainittuun lainkohtaan perustuen lisättiin 17 päivänä toukokuuta 1963 annetulla asetuksella eräitä uusia työaloja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain piiriin.

Käytännössä kuitenkin on voitu todeta, että edelleenkin on useita varsin merkittäviäkin työaloja sekä työntekijäin eläkelain että lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain ulkopuolella, joten näissä töissä työskentelevät työntekijät ovat joutuneet erilaiseen asemaan kuin vastaavan laatuissa olosuhteissa työskentelevät lakien soveltuspiiriin kuuluvat työntekijät.

Haluamme myös kiinnittää ministeriön huomiota siihen, että lyhytaikaisissa työsuhteissa työskentelevien työntekijäin eläkelain soveltamispiiriin kuuluvilla työaloilla työnantajat ottaessaan työntekijöitä aivan tilapäiseenkin työhön, ovat ilmoittaneet, että työsuhteet on tarkoitettu pysyväksi ja ympäri vuoden kestäväksi, mutta ovat kuitenkin lopettaneet työn jo muutaman kuukauden kuluttua, ja työntekijät tällöin ovat jääneet kummankin työntekijäin eläkelain ulkopuolelle. Tällainen menette-

ly on mielestämme täysin lakien tar-
koituksen vastaisen.

Edellä olevan perusteella kunnioit-
taen esitämme, että sosiaaliministe-
riön kiireellisesti toimittaisi tutki-
muksen siitä mitä työaloja ja minkä-
laisia työntekijäryhmiä on vielä
työntekijäin eläkelakien soveltamis-
piirin ulkopuolella ja ryhtyisi toi-
menpiteisiin heidän eläketurvansa
järjestämiseksi mikäli mahdollista
vuoden 1965 alusta lähtien sekä että
ministeriö antaisi selventävät ohjeet
lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien
työntekijäin eläkelain 1 §:n 2 mo-
mentin soveltamisesta, jotta tarkoi-
tuksellinen lain kiertäminen este-
tään."

Asia onkin tätä kirjoitettaessa Elä-
keturvakeskuksen asettaman toimi-
kunnan valmisteltavana ja tuloksia
voitaneen odottaa jo tulevan vuoden
aikana.

7. Sairausvakuutus

Sairausvakuutus, yksi viime vuosi-
kymmenien suurimmista maassam-
me toteutetuista sosiaalisista uudis-
tuksista, tuli voimaan kertomusvu-
oden aikana kahdessa eri vaiheessa.
Vakuutusmaksuja alettiin periä en-
nakkoveron pidätyksen yhteydessä
huhtikuun alusta alkaen ja eräiden
etuuksien osalta tuli laki voimaan
syyskuun 1 päivänä. Laki ei kuiten-
kaan tullut voimaan täydessä laa-
juudessaan, sillä mm. lääkärinpalk-
kioiden korvaaminen aloitetaan vas-
ta tammikuun 1 päivästä alkaen
vuonna 1967, jolloin myös omavas-
tuinen odotusaika, ns. karenssiaika
lyhenee nykyisestä 14 arkipäivästä
7 arkipäivään. Laki koskee jokaista
Suomessa asuvaa henkilöä, iästä ja
sukupuolesta riippumatta. Työtulon
eli päivärahavakuutuksen osalta tu-
levat lain vaikutuspiiriin vain 16—
64-vuotiaat, omassa tai toisen työssä
olevat henkilöt. Päivärahaa makse-
taan saman sairauden aiheuttaman
työkyvyttömyyden aikana enintään

300 päivältä ja on sen suuruus riip-
puvainen työtulojen suuruudesta.

Synnytyksestä aiheutuneet kus-
tannukset korvataan samojen perus-
teiden mukaan kuin sairauden ai-
heuttamat kustannuksetkin ja tämän
lisäksi maksetaan jokaiselle naispuo-
liselle synnyttäjälle äitiysrahaa, jon-
ka suuruus lasketaan samojen pe-
rusteiden mukaan kuin päivärahakin
ja on näin ollen riippuvainen äidin
työtulojen suuruudesta. Äitiysrahaa
maksetaan 54 arkipäivältä ja kohdis-
tuu siitä yksi kolmannes välittömäs-
ti synnytyksestä edeltäneeseen aikaan,
toinen synnytyksestä välittömästi seu-
raavaan ja kolmannen kolmannek-
sen saa asianomainen nostaa vasta
käytyään lopputarkastuksessa 5—12
viikkoa synnytyksen jälkeen. Sekä
päivä- että äitiysrahaan maksetaan
huoltajan lisää.

Äitiysrahan laskemisperusteista
johtuen vaihtelee kertomusvuoden
lopulla voimassaolevien lainsäädän-
östen mukainen, markoissa laskettu
suomalaisen "hinta" syntymähetkel-
kellä varsin voimakkaasti. Pienin
päivittäinen äitiysraha on 4 mk ja
suurin 33,75 mk. Koska äitiysrahaa
maksetaan 54 päivältä, saadaan al-
haisimmaksi syntymähetken "hin-
naksi" 216 mk ja korkeimmaksi
1822,50 mk.

Sairausvakuutuslain voimaantulo
aiheutti muutoksia työehtosopimus-
ten sairausajan palkkaa koskeviin
määräyksiin. Työehtosopimusten sol-
mimisen yhteydessä vuoden alussa
sovittiin sairausajan palkkaa koske-
vien TES-määräysten pitämisestä
voimassa entisessä laajuudessaan

vain sairausvakuutuslain voimaantuloon asti ja tämän jälkeen on sairausajan palkkaa koskevia määräyksiä sovellettu ainoastaan sairausvakuutuslaissa säädettyyn omavastuuseen odotus- eli karenssiaikaan nähden.

Sairausvakuutuslain voimaantuloon liittyy myönteisten kokemusten ohella myös eräitä kielteisiä ja keinottelunomaisia piirteitä. Lääkintäpalvelusten ja lääkkeiden kysynnän lisääntyä sairausvakuutuslain tultua voimaan syyskuun 1 päivänä, oli havaittavissa varsin voimakasta pyrkimystä sekä lääkintäpalvelusten että lääkeaineiden hintojen korottamiseksi. Eräitten palvelusten ja lääkkeiden hintojen on todettu nousseen jopa kaksinkertaiseksi verrattuna siihen hintatasoon, joka vallitsi ennen lain mukaisten etuuksien voimaantuloa.

Toisena kielteisenä tekijänä sairausvakuutuslain osalta on mainittava vuoden 1965 valtion talousarvioon sisältyvä vakuutettujen sairausvakuutusmaksujen korottaminen.

8. Työntekijäin vuosiloma

Vuosiloman ajalta maksettavan palkan ja työsuhteen päättyessä maksettavan loman korvauksen määräytymisperusteista johtuen joutuvat työntekijät näitä etuja saadessaan palkanmaksutavasta riippuen varsin erilaiseen asemaan. SAK kiinnitti tähän seikkaan valtiovalan huomiota ja esitti ryhdyttäväksi toimenpiteisiin epäselvien ja tulkinnanvaraisten lain säännösten korjaamiseksi. Marraskuun 18 päivänä valtioneuvostolle osoitettu asiaa koskeva kirjelmä kuului seuraavasti:

"Työntekijäin vuosilomalakia (199/60) sovellettaessa on todettu sen eräiden säännösten olevan epäoikeudenmukaisia ja tulkinnanvaraisia. Keskusliittomme piirissä on erityisesti jouduttu kiinnittämään huomiota

vuosilomapalkan laskemista koskeviin lain 8 §:n säännöksiin. Sanotun pykälän 1 momentin mukaan työntekijällä, jonka palkka on sovittu viikolta tai sitä pitemmältä ajalta, on oikeus saada tämä palkkansa myös vuosiloman ajalta.

Säännöksen tarkoituksena on turvata työntekijälle lomansa ajalta se palkka, jonka hän työssä ollessaan lomansa alkaessa saa.

Mainitun pykälän toisen momentin mukaan taas muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle työntekijälle on suoritettava vuosilomapalkkana jokaiselta lomapäivältä lomanmääräytymisvuoden ansion perusteella laskettu keskimääräinen päiväpalkka, joka saadaan siten, että lomanmääräytymisvuonna työssäolon ajalta työntekijälle maksettu tai maksettavaksi erääntynyt palkka, hätätyöstä ja lain tai sopimuksen mukaisesta ylityöstä peruspalkan lisäksi maksettavaa korotusta lukuun ottamatta, jaetaan niiden päivien lukumäärällä, joina työntekijä lomanmääräytymisvuonna on ollut työssä.

Kysymyksessä olevat lain säännökset saattavat täysin samanlaisessa asemassa olevat työntekijät, heidän palkanmaksutavastaan johtuen, erilaiseen asemaan vuosilomansa ajalta maksettavaan palkkaan nähden. Eri työaloilla työskentelee nimittäin suuria työntekijäryhmiä pelkästään tuntipalkalla saamatta sunnuntaityökorvauksia, tuotantopalkkioita tai muita palkkaan vaikuttavia lisä.

Kun työpalkkojen tarkistuksista yleisesti sovitaan työehtosopimuksilla aina kalenterivuoden alussa, vaikuttava palkankorotus vuosilomalain 8 §:n 2 momentin mukaisesti laskettuun loma-ajan palkkaan vain niiden kalenterikuukausien osalta, joina korotettu palkka lomanmääräytymisvuoden aikana on maksettu. Täten loma-ajalta maksettava keskimääräinen päiväpalkka jää huomattavasti pienemmäksi kuin se palkka, jonka työntekijä saa ennen loman alkamista työssä ollessaan.

Erittäin räikeänä tämä epäkohta tulee esille nuorten työntekijäin kohdalla, jotka määrättyjen oppivuosien jälkeen ennen lomansa alkamista ovat siirtyneet korkeampaan palkkar ryhmään. Tällöin heidän palkkansa on kohonnut tuntuvasti, mutta palkankorotuksen vaikutus loma-ajan palkkaan jää vähäiseksi ja useassa tapauksessa se ei vaikuta ensinkään.

Edellä sanotun perusteella kunniottaen esitämme, että valtioneuvosto ryhtyisi toimenpiteisiin vuosilomalakia sovellettaessa ilmenneiden epäoikeudenmukaisuuteen johtavien sekä epäselvien ja tulkinnanvaraisien lain säännösten korjaamiseksi."

9. Naisten yötyö

Väliaikaisista poikkeuksista naisten yötyökieltoa koskevista säännöksistä annetun lain vuonna 1959 jatkettu voimassaoloaika päättyi kertomusvuoden lopussa. Lain jatkamista tarkoittava esitys oli lausunnolla järjestöissä ja SAK antoi asiasta sosiaaliministeriölle seuraavan lausunnon:

"Naispuolisten työntekijäin mahdollisuudet sijoittua työmarkkinoille, varsinkin heikkoina työllisyyskausi-

na, ovat osoittautuneet erittäin vähäisiksi. Mikäli naisten yötyökieltoa koskevat työaikalain 14 §:n säännökset saatettaisiin voimaan, tulisi tilanne entistäkin vaikeammaksi, sillä käsityksemme mukaan vain suhteellisen pieni määrä nykyisin yötyössä työskentelevistä naisista voisi sijoittua nykyisissä työpaikoissaan sellaiseen työhön, jota yötyötä koskevat säännökset eivät rajoita. Kun teollisuuslaitoksissa yötyössä työskentelevät naiset yleensä ovat tehtäviinsä perehtyneitä, ammattitaitoisia työntekijöitä, joutuisivat he pyrkiessään työpaikkansa menetettyään uudelleen sijoittumaan työmarkkinoille, opettelemaan uuden ammatin, joka ainakin jo keski-ikä saavuttaneille tuottaisi vaikeuksia. Ottamalla huomioon myös sen, että yötyössä olevat naiset saavat toimeentulonsa työstään ja useassa tapauksessa koko perheen toimeentulo on tällaisten työntekijäin ansion varassa, johtaisi työpaikan menetys ko. työntekijät ja heidän perheensä toimeentulovaikeuksiin ja useassa tapauksessa sosiaalihuollon varaan. Näin ollen pidämme tarpeellisena, että väliaikaisista poikkeuksista naisten yötyökieltoa koskevista säännöksistä annetun lain voimassaoloaikaa jatketaan edelleen viidellä vuodella."

LIITTOJEN JÄSENMAÄRÄ VUONNA 1964 VERRATTUNA VUOTEEN 1963

Liitto	Jäsenmäärä		Lisäys tai vähennys v. 1963 verraten	
	1963	1964	lukumäärä	%
Auto- ja Kuljetustyöväen	3.798	3.817	+ 19	0,5
Elintarviketyöläisten	10.406	10.483	+ 77	0,7
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan ...	4.559	4.787	+ 228	5,0
Ilmakuljetus-Unioni	252	281	+ 29	11,5
Kiinteistötyöntekijäin	3.728	3.852	+ 124	3,3
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntek.	3.260	3.949	+ 689	21,1
Lasi- ja Posliinityöväen	2.837	2.878	+ 41	1,4
Maaseututyöväen	10.391	11.599	+1.208	11,6
Menaknikkojen	759	760	+ 1	0,1
Metallityöväen	41.516	42.164	+ 648	1,6
Muurarien	5.905	5.608	- 297	5,0
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen ...	6.923	6.845	- 78	1,1
Paperiteollisuudentyöntekijäin	23.447	25.315	+1.868	8,0
Puutyöväen	8.821	11.025	+2.204	25,0
Rakennustyöläisten	57.524	57.603	+ 79	0,1
Rautatieläisten	15.312	15.066	- 246	1,6
Satamatyöntekijäin	3.023	2.744	- 279	9,2
Sulkeltajain	254	262	+ 8	3,1
Tekstiililaitosmiesten	1.070	993	- 77	7,2
Tekstiilityöväen	11.681	12.492	+ 811	6,9
Toimittaja	51	66	+ 15	29,4
Työläis	10.280	10.055	- 225	2,2
Valtion Virkailijain	1.072	1.089	+ 17	1,6
Yleinen Lehtimies	194	182	- 12	6,2
	227.063	233.915	+6.852	3,0

**LIITTOJEN JÄSENISTÖN JAKAUTUMINEN SUKUPUOLEN MUKAAN
VUONNA 1964**

Liitto	Miehiä	%	Naisia	%	Yht.
Auto- ja Kuljetustyöväen	3.346	87,7	471	12,3	3.817
Elintarviketyöläisten	4.083	38,9	6.400	61,1	10.483
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan ...	646	13,5	4.141	86,5	4.787
Ilmakuljetus-Unioni	237	84,3	44	15,7	281
Kiinteistötyöntekijäin	2.417	62,7	1.435	37,3	3.852
Kunnallis- ja Sairaala-alojen työntek.	1.687	42,7	2.262	57,3	3.949
Lasi- ja Posliinityöväen	1.611	56,0	1.267	44,0	2.878
Maasetututyöväen	11.232	96,8	367	3,2	11.599
Mekanikkojen	752	98,9	8	1,1	760
Metallityöväen	37.270	88,4	4.894	11,6	42.164
Muurarien	5.600	99,9	8	0,1	5.608
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	2.589	37,8	4.256	62,2	6.845
Paperiteollisuudentyöntekijäin	19.477	76,9	5.838	23,1	25.315
Puutyöväen	7.653	69,4	3.372	30,6	11.025
Rakennustyöläisten	51.898	90,1	5.705	9,9	57.603
Rautatieläisten	13.923	92,4	1.143	7,6	15.066
Satamatyöntekijäin	2.246	81,9	498	18,1	2.744
Sukeltajain	262	100,0	—	—	262
Tekstiililaitosmiesten	993	100,0	—	—	993
Tekstiilityöväen	1.888	15,1	10.604	84,9	12.492
Toimittaja	56	84,8	10	15,2	66
Työläis_	7.327	72,9	2.728	27,1	10.055
Valtion Virkailijain	503	46,2	586	53,8	1.089
Yleinen Lehtimies	132	72,5	50	27,5	182
	177.828	76,0	56.087	24,0	233.915

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Taloudellinen kehitys v. 1964.....	3
Jäsenistö ja hallintoelimet.....	21
Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.....	24
Kansainvälinen yhteistyö.....	28
Järjestö-, valistus- ja opintotyö.....	29
Työehto- ja sosiaalipoliittiset kysymykset	37
Tilastot.....	59